

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ (ΠΤΔΕ)

Προπτυχιακή Εργασία:

Καινοτόμα Προγράμματα και Καινοτόμες Μέθοδοι Διδασκαλίας στην Ά/θμια Εκπαίδευση

*Βαθμός αποδοχής από τους εκπαιδευτικούς και
εμπόδια στην εφαρμογή τους*

Φοιτήτρια:
Καράβα Φανή

Επιβλέπουσα καθηγήτρια:
Λαζαρίδου Αγγελική
Επίκουρη Καθηγήτρια Οργάνωσης και Διοίκησης της Εκπαίδευσης

Βόλος
2018

* Το εξώφυλλο προήλθε από τον καλλιτέχνη *Andreas Lie* με τίτλο «*See*»

The mediocre teacher tells.
The good teacher explains.
The superior teacher demonstrates.
The great teacher inspires.

-William Arthur Ward

Ευχαριστίες

Το να δουλέψεις πάνω σε ένα σημαντικό θέμα, το οποίο κατά καιρούς απασχολεί τους εκπαιδευτικούς, είναι αρκετά απαιτητικό αλλά και ευχάριστο. Μέσα από αυτή την διαδικασία δίνονται απαντήσεις ή καλύτερα αναδύονται νέα ερωτήματα που πιθανόν να απασχολήσουν τους παιδαγωγούς στο μέλλον.

Σε αυτή την εργασία, με βάση τα ερεθίσματα που έλαβα και τις γνώσεις που απέκτησα γύρω από παιδαγωγικά θέματα, θέλησα να διερευνήσω την πτυχή των καινοτόμων προγραμμάτων και των καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας, ένα κομμάτι το οποίο, κατά την γνώμη μου, θα με απασχολήσει στην μελλοντική μου σταδιοδρομία ως εκπαιδευτικός.

Πριν ξεκινήσω επομένως, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτρια κυρία Λαζαρίδου Αγγελική, Επίκουρη Καθηγήτρια στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας με γνωστικό αντικείμενο την «Οργάνωση και Διοίκηση της Εκπαίδευσης», η οποία μου εμπιστεύτηκε το συγκεκριμένο θέμα και με την πολύτιμη βοήθεια της με καθοδήγησε και με προσανατόλισε. Την κυρία Καλδή Σταυρούλα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας με γνωστικό αντικείμενο τα «Παιδαγωγικά: Διδακτική Μεθοδολογία», η οποία με προβλημάτισε σε κάποια ζητήματα και με οδήγησαν στην καλύτερη διερεύνηση του θέματος.

Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω την κυρία Βασιλάκη Άννα, Επίκουρος Καθηγήτρια της Φαρμακολογίας στο τμήμα Ιατρικής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, και οικογενειακή φίλη, η οποία με βοήθησε στην στατιστική επεξεργασία των αποτελεσμάτων μου και μου στάθηκε στις δυσκολίες που συνάντησα. Και οι τρεις αξιότιμες κυρίες μου δίδαξαν πώς να προσεγγίζω ένα θέμα και ποιός είναι ο κατάλληλος τρόπος επεξεργασίας του.

Τέλος, οφείλω να ευχαριστήσω τους διευθυντές και τις διευθύντριες των σχολείων που δέχτηκαν να μοιράσω το ερωτηματολόγιο και που συνέβαλαν μαζί με τους εκπαιδευτικούς σε αυτήν την εργασία. Χωρίς αυτούς, αυτή η εργασία δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί.

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	1
ABSTRACT	2
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	3
Α΄ ΜΕΡΟΣ	5
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ.....	5
Κεφάλαιο 1 ^ο : <i>Εισαγωγή</i>	6
Κεφάλαιο 2 ^ο : <i>Εκπαιδευτική Καινοτομία, Καινοτόμα Προγράμματα και Καινοτόμοι Μέθοδοι Διδασκαλίας</i>	8
2.1. Εκπαιδευτική Καινοτομία.....	8
2.2. Καινοτόμα Προγράμματα	10
2.3. Καινοτόμοι Μέθοδοι Διδασκαλίας.....	12
Κεφάλαιο 3 ^ο : <i>Επιμόρφωση και Δεξιότητες για την υλοποίηση Εκπαιδευτικών Καινοτομιών</i>	24
Κεφάλαιο 4 ^ο : <i>Λήψη Αποφάσεων και Καινοτομίες</i>	27
4.1. Η Επίδραση του Σχολικού Κλίματος στην Ανάλυση Εκπαιδευτικών Καινοτομιών.....	27
4.2. Η Συμβολή της Αποτυχίας Καινοτομιών στο Σχολικό Περιβάλλον και Επιρροή στις Αποφάσεις για Καινοτομία	30
Κεφάλαιο 5 ^ο : <i>Ο Ρόλος του Σχολείου και της Ηγεσίας στην Προώθηση Καινοτομιών</i>	33
Β΄ ΜΕΡΟΣ	38
ΈΡΕΥΝΑ, ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ, ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	38
Κεφάλαιο 6 ^ο : <i>Μεθοδολογία</i>	39
6.1. Σκοπός της εργασίας.....	39
6.2. Ερευνητικά Ερωτήματα	39
6.3. Δείγμα.....	40
6.4. Ερωτηματολόγιο.....	40
Κεφάλαιο 7 ^ο : <i>Αποτελέσματα</i>	41
7.1. Επεξεργασία αποτελεσμάτων.....	41
7.2. Ανάλυση Αποτελεσμάτων	42
7.3. Συγκριτικά αποτελέσματα.....	67
Κεφάλαιο 8 ^ο : <i>Συζήτηση</i>	75
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	80
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	81
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	83

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της συγκεκριμένης εργασίας ήταν η διερεύνηση του βαθμού αποδοχής καινοτόμων προγραμμάτων και μεθόδων διδασκαλίας στην Α΄θμια εκπαίδευση και η ανάδειξη των λόγων που δυσχεραίνουν την εφαρμογή τους. Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με τη χρήση ερωτηματολογίου το οποίο απαντήθηκε από 81 εκπαιδευτικούς περιφερειακού νομού. Μερικά από τα ερωτήματα που τέθηκαν για διερεύνηση ήταν τι σημαίνει για τους εκπαιδευτικούς η έννοια της εκπαιδευτικής καινοτομίας, ποιες είναι οι επιμορφωτικές τους ανάγκες ώστε να είναι σε θέση να υλοποιήσουν εκπαιδευτικές καινοτομίες κ.ά.

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων διαπιστώθηκε μεταξύ άλλων ότι, το 73,8% των ερωτηθέντων έχουν θετική και μόλις το 2,5% αρνητική στάση απέναντι στη διευρυμένη χρήση καινοτόμων προγραμμάτων και μεθόδων διδασκαλίας. Εντούτοις, μόλις το 29,4% των ερωτηθέντων ήταν σε θέση να αναφέρει άλλες καινοτόμες μεθόδους διδασκαλίας που θα ήθελαν να υλοποιήσουν στις σχολικές τάξεις εκτός από την ομαδοσυνεργατική και τη διαθεματική, σε σχέση με το 79% των συνολικών ερωτηθέντων, οι οποίοι δεν απάντησαν.

Ακόμη, λιγότεροι από τους μισούς εκπαιδευτικούς δίνουν το Διαδίκτυο ως επιλογή ενημέρωσης αλλά λίγοι είναι αυτοί που γνωρίζουν πράγματι την χρήση αυτού. Το 67,6% των ερωτηθέντων άφησαν κενό το πεδίο αυτό και από αυτούς το 14,7% δήλωσαν πως δεν ξέρουν που θα έψαχναν για να βρουν διάφορα στοιχεία διαδικτυακά.

Επιπλέον στοιχεία διαφαίνονται στην υπόλοιπη εργασία βγάζοντας σημαντικά συμπεράσματα. Γι' αυτό δίνονται κάποιες προτάσεις με σκοπό την περαιτέρω διερεύνηση διάφορων ζητημάτων και την επίλυση αυτών.

Λέξεις-Κλειδιά: Καινοτόμα Εκπαιδευτικά Προγράμματα, Καινοτόμοι Μέθοδοι Διδασκαλίας, Αποδοχή, Πρωτοβουλία

ABSTRACT

The purpose of this study was to investigate the acceptance of innovative programs and teaching methods in Primary Education and highlight the reasons that hinder their implementation. The data collection was conducted using a questionnaire which was answered by 81 educators from regional county. Some of the questions put to the survey were what does the concept of educational innovation mean for educators, what are their training needs in order to be able to implement educational innovations etc.

The analysis of the results found among others that 73.8% of the respondents have a positive and only 2.5% negative attitude towards the extended use of innovative programs and teaching methods. However, only 29.4% of respondents were able to report other innovative teaching methods that they would like to implement in the classrooms except for the collaborative and the cross-curricular teaching compared to 79% of the total respondents who did not respond.

Still, fewer than half of the teachers give the Internet a choice of information, but there are few who really know how to use it. 67.6% of respondents left this field empty and 14.7% of them said they did not know what they were looking for to find various informations online.

Additional evidence is revealed in the rest of the work, drawing significant conclusions. This is why we are giving some suggestions for further exploring and solving various issues.

Key-words: Innovative Educational Programs, Innovative Methods of Teaching, Acceptance, Initiative

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Έναυσμα για την ενασχόληση με το συγκεκριμένο θέμα αποτέλεσε μία διάλεξη, η οποία πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο ενός σεμιναρίου από την Παιδαγωγική Ομάδα του Φρενέ. Μία νεαρή εκπαιδευτικός ανέπτυξε τα ποικίλα προβλήματα που αντιμετώπισε στην εφαρμογή καινοτομιών, σε τρία διαφορετικά σχολεία, τα οποία μάλιστα είχαν ως αποτέλεσμα την απομάκρυνση της από τα σχολεία αυτά. Δεν δόθηκαν λεπτομέρειες, εντούτοις ήταν φανερό ότι υπάρχει δυσχέρεια στην υιοθέτηση εκπαιδευτικών καινοτομιών. Γι' αυτό σαν μελλοντική εκπαιδευτικός, συλλογίστηκα πως δεν θα ήθελα να βρεθώ σε αυτή την θέση και θα προτιμούσα οι εκπαιδευτικοί να είναι πιο δεκτικοί σε διάφορες καινοτόμες ιδέες προερχόμενες από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς.

Έτσι, σκοπός της εργασίας είναι η διερεύνηση του βαθμού αποδοχής αφενός των καινοτόμων προγραμμάτων, που μπορούν να υλοποιηθούν πέρα από ατομικά (εννοώντας μία τάξη) και ομαδικά μέσα σε κάθε σχολική μονάδα και αφετέρου των καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας, που μπορούν να πραγματοποιηθούν ξεχωριστά από τον κάθε εκπαιδευτικό μέσα στην τάξη του, αναφερόμενη στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Ακόμη, θα διερευνηθούν οι αιτίες που δυσχεραίνουν την εφαρμογή τους, εστιάζοντας κυρίως στο κομμάτι της προθυμίας των εκπαιδευτικών να υλοποιήσουν ή και να συμμετέχουν σε κάποια καινοτομία, πρόγραμμα ή μέθοδο διδασκαλίας. Τα ερευνητικά ερωτήματα που προέκυψαν και τέθηκαν υπό περαιτέρω διερεύνηση στους εκπαιδευτικούς είναι τα εξής:

- 1) Τι γνωρίζουν οι εκπαιδευτικοί για την έννοια της εκπαιδευτικής καινοτομίας;
- 2) Τι πιστεύουν οι εκπαιδευτικοί για την ανάγκη εκπαιδευτικών καινοτομιών στα σχολεία;
- 3) Ποιοι είναι οι βασικοί λόγοι για τους οποίους οι ίδιοι θα πραγματοποιούσαν μία καινοτομία στην σχολική τους μονάδα;
- 4) Κατά πόσο υπάρχει προθυμία αποδοχής κάποιας καινοτομίας και ποιος μπορεί να είναι ο κύριος παράγοντας (προσωπικός ή μη) της μη αποδοχής μιας καινοτόμου ιδέας από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς;
- 5) Ποιες είναι οι επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών για την υλοποίηση εκπαιδευτικών καινοτομιών;
- 6) Πώς πιστεύουν οι εκπαιδευτικοί ότι συμβάλλει η αποτυχία στις αποφάσεις τους για υλοποίηση καινοτόμων δράσεων και μεθόδων;

- 7) Ποια είναι η στάση του/της διευθυντή/-τριας σε καινοτομίες;
- 8) Πώς το σχολικό κλίμα επηρεάζει την ανάληψη και υλοποίηση καινοτομιών;
- 9) Ποια είναι η επίδραση των καινοτομιών στους μαθητές από την οπτική των εκπαιδευτικών, συμπεριλαμβανομένου και του διευθυντή;
- 10) Ποια είναι η στάση των γονέων απέναντι στις καινοτομίες από την οπτική των εκπαιδευτικών;

Στη συνέχεια, περιγράφεται συνοπτικά η δομή της εργασίας, κάνοντας μία σύντομη αναφορά στο περιεχόμενο του κάθε κεφαλαίου ξεχωριστά. Η εργασία αποτελείται από δύο βασικά κεφάλαια, τα οποία το καθένα αποτελείται από επιμέρους θεματικές. Αυτά είναι:

A' Μέρος: η Βιβλιογραφική Επισκόπηση, στην οποία ανήκουν κεφάλαια

Κεφάλαιο 1^ο : ***Η Εισαγωγή***, όπου γίνεται λόγος για το γενικό όρο της καινοτομίας.

Κεφάλαιο 2^ο : ***Η Εκπαιδευτική Καινοτομία, τα Καινοτόμα Προγράμματα και οι Καινοτόμοι Μέθοδοι Διδασκαλίας***, όπου χωρίζονται σε 3 υποκεφάλαια και αναλύονται το καθένα ξεχωριστά.

Κεφάλαιο 3^ο: ***Η Επιμόρφωση και οι Δεξιότητες που χρειάζονται για την υλοποίηση Εκπαιδευτικών Καινοτομιών***,

Κεφάλαιο 4^ο : ***Λήψη Αποφάσεων και Καινοτομίες***, όπου παρατηρείται πως το σχολικό περιβάλλον επηρεάζει τις αποφάσεις αλλά και πως η αποτυχία συμβάλλει σε μία καινοτόμο προσπάθεια και

Κεφάλαιο 5^ο : ***Ο ρόλος του Σχολείου και της Ηγεσίας στην Προώθηση Καινοτομιών*** και ακολουθεί

B' Μέρος: το ***Ερευνητικό Μέρος***, όπου αναλύεται το κομμάτι της έρευνας που πραγματοποιήθηκε και συγκεκριμένα,

Κεφάλαιο 5^ο : περιγράφεται η ***Μεθοδολογία*** που χρησιμοποιήθηκε,

Κεφάλαιο 6^ο: παρουσιάζονται τα ***Αποτελέσματα*** της έρευνας, και αναδεικνύονται τα ποσοστά των καινοτόμων εκπαιδευτικών, καθώς και το ποσοστό αποδοχής των καινοτομιών και

Κεφάλαιο 7^ο : η ***Συζήτηση***.

Τέλος, παρατίθενται κάποιες ***Προτάσεις*** για περαιτέρω διερεύνηση, η ***Βιβλιογραφία*** που χρησιμοποιήθηκε και τα ***Παραρτήματα***.

Α΄ ΜΕΡΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Κεφάλαιο 1^ο: Εισαγωγή

Στο σύνολο της, λοιπόν, η εκπαίδευση είναι η θεμελιώδης μέθοδος για την κοινωνική πρόοδο και μεταρρύθμιση (Πετρουλάκης, 1992). Επιπρόσθετα, η εκπαίδευση είναι από τα αναπόσπαστα κομμάτια της κοινωνίας που πρέπει να συμβαδίζει με την ευρύτερη εκσυγχρονισμένη κοινωνία και αυτό πραγματοποιείται μέσω των αλλαγών των Α.Π.Σ. (Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών) και Δ.Ε.Π.Π.Σ. (Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών), την διαμόρφωση του περιεχομένου των βιβλίων κοκ. Αναμφισβήτητα, η ελληνική πολιτεία καταβάλλει προσπάθεια να εφαρμοστούν καινοτομίες στα εκπαιδευτικά ιδρύματα με στόχο την ομαλή ένταξη του σχολείου στις εξελίξεις της κοινωνίας και της σύγχρονης τεχνολογίας, με παράλληλη εισαγωγή νέων μεθόδων διδασκαλίας και αλλαγών στις παραδοσιακές νοοτροπίες. Οι Καινοτόμες Δράσεις και τα Καινοτόμα Προγράμματα που προτείνει, προωθούν και υποστηρίζουν νέες μεθόδους διδασκαλίας και μηχανισμούς μάθησης (Βασιλάκη, 2012).

Ξεκινώντας με την προσπάθεια προσδιορισμού της έννοιας «Καινοτομίας» αναφέρεται πως είναι «*μια διαδικασία αλλαγής ενός ή περισσότερων στοιχείων που επιτυγχάνεται με την πρωτοβουλία των μελών του έχοντας ως στόχο την αντιμετώπιση προβληματικών καταστάσεων που συνδέονται με τον οργανισμό και το περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιείται. Αν οι αλλαγές δε γίνονται με πρωτοβουλία των μελών του οργανισμού, αλλά επιβάλλονται από εξωτερικούς παράγοντες, δεν αποτελούν καινοτομική δράση*» (Τάτσιου, 2017, σελ.6). Σύμφωνα με τον Armstrong (στο Βασιλάκη, 2012), καινοτομία μπορεί να θεωρηθεί «η εισαγωγή ενός οποιουδήποτε στοιχείου στον οργανισμό που παρεκκλίνει από τα παραδοσιακά στοιχεία του. Πρόκειται, δηλαδή, για κάτι καινούριο, το οποίο όμως, συντελεί στην ποιοτική αναβάθμιση και στην πρόοδο του οργανισμού» (Βασιλάκη, 2012). Ακόμη, ιδιαίτερη σημασία έχει πως η καινοτομία σκοπεύει στη βελτίωση όψεων της εκπαιδευτικής διαδικασίας τόσο στο αναλυτικό πρόγραμμα όσο και στη διοίκηση και οργάνωση του σχολείου (Τάτσιου, 2017).

Είναι αξιοσημείωτο να αναφερθεί πως στη σχετική εκπαιδευτική βιβλιογραφία διαπιστώνεται μια άρρηκτη σύνδεση μεταξύ των εννοιών της καινοτομίας και της αλλαγής. Οι δύο αυτές έννοιες παρόλο που είναι άμεσα συνδεδεμένες, δεν ταυτίζονται. Κάθε καινοτομία εμπεριέχει την έννοια της αλλαγής, αλλά κάθε αλλαγή δεν αποτελεί καινοτομία (Βασιλάκη, 2012).

Άλλοτε όμως οι διάφορες μορφές καινοτομίας επιβάλλονται από το αντίστοιχο Υπουργείο Παιδείας και άλλοτε συστήνονται προαιρετικά από τους αρμόδιους φορείς, δηλαδή τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς και τους διευθυντές (Τάτσιου, 2017).

Συνεπώς, από τη μια, υπάρχουν οι αποκαλούμενες «υποχρεωτικές καινοτομίες», οι οποίες επιβάλλονται από την κεντρική διοίκηση και επιδιώκουν το ίδιο αποτέλεσμα, συνοδευόμενες από οδηγίες και επιμέρους συνοδευτικό υλικό για τη βαθύτερη κατανόησή τους, με σκοπό την υιοθέτηση και την πιστή εφαρμογή από όλο το διδακτικό προσωπικό μέσα στο πλαίσιο του αναλυτικού προγράμματος (Τάτσιου, 2017). Οι υποχρεωτικές, όμως, εκπαιδευτικές αλλαγές, που προέρχονται από κυβερνητικές αποφάσεις ή γραφειοκρατικές οδηγίες, φαίνεται να μην αποδίδουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα στην πράξη (Κυριακώδη & Τζιμογιάννης, 2015).

Από την άλλη, υφίστανται οι «προαιρετικές καινοτομίες», οι οποίες υιοθετούνται μόνο από μια μερίδα εκπαιδευτικών και διευθυντών που τολμούν να ενημερωθούν, να συμβουλευτούν, να πειραματιστούν και να εφαρμόσουν κάποιες αλλαγές με δική τους πρωτοβουλία (Τάτσιου, 2017). Βέβαια, η προώθηση προγραμμάτων που δεν επιβάλλονται στους σχολικούς οργανισμούς με κάποιο νόμο ή προεδρικό διάταγμα λαμβάνουν περισσότερο υπόψη τις αποφάσεις, τα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες της ίδιας της σχολικής μονάδας (Βασιλάκη, 2012). Και γι' αυτό η περίπτωση που συναντάται στη διεθνή βιβλιογραφία ως «καινοτομία με επίκεντρο το σχολείο» θεωρείται η αποτελεσματικότερη μορφή καινοτομίας (Τάτσιου, 2017).

Να αναφερθεί πως στην συγκεκριμένη εργασία, καινοτόμο θεωρείται η μαθητοκεντρική προσέγγιση των μαθημάτων με σκοπό δηλαδή την ενεργή ένταξη των μαθητών στην μαθησιακή διαδικασία με συνοδηγό και συνεπιβάτη τον δάσκαλο.

Κεφάλαιο 2^ο: Εκπαιδευτική Καινοτομία, Καινοτόμα Προγράμματα και Καινοτόμοι Μέθοδοι Διδασκαλίας

2.1. Εκπαιδευτική Καινοτομία

Γενικότερα, όπως λέει και ο Ματσαγγούρας (2011), η καινοτομία αποτελεί «κάθε ευρύτερης έκτασης παρέμβαση στην εκπαίδευση που στηρίζεται σε πρωτοπόρες, σε πρωτότυπες παιδαγωγικές αρχές και ιδέες, οι οποίες εφαρμοζόμενες επιφέρουν σημαντικές αλλαγές στη νοοτροπία, στις πρακτικές, στους ρόλους και στην γενικότερη κουλτούρα του σχολείου». Η έννοια της καινοτομίας περιλαμβάνει «την παραγωγή, ανάπτυξη και εφαρμογή νέων ιδεών και συμπεριφορών, ή αφορά στην επιλογή και αρχική χρήση από έναν οργανισμό ή μια υπομονάδα, μιας πρακτικής που δεν είχε χρησιμοποιηθεί στο παρελθόν». Επιπλέον, αποτελεί μια «νέα ιδέα μέθοδο ή μηχανισμό» ή «μια διαδικασία που εισάγει κάτι νέο» (Λεμονή, 2015, σελ.19).

Ειδικότερα, ο όρος «εκπαιδευτικές καινοτομίες» χρησιμοποιείται για να περιγράψει «σκόπιμες και συστηματικές δράσεις, ενέργειες, δραστηριότητες ή/και ολοκληρωμένα προγράμματα που εντάσσουν, αξιοποιούν και προωθούν βελτιώσεις, αλλαγές και νέες εκπαιδευτικές αντιλήψεις συγκεκριμένων πλευρών της σχολικής πραγματικότητας» σε τέσσερα, κατά βάση, επίπεδα σύμφωνα με τους Fullan & Hargreaves (στο Κυριακώδη & Τζιμογιάννης, 2015, σελ.125): α) εφαρμογή νέων εκπαιδευτικών μεθόδων και στρατηγικών, β) χρήση νέων εκπαιδευτικών μέσων, γ) ανάπτυξη μαθησιακών δεξιοτήτων που δεν συνδέονται με κάποιο συγκεκριμένο αντικείμενο (π.χ. δεξιότητες διερεύνησης ή συνεργατικής επίλυσης προβλημάτων), και δ) αλλαγή παιδαγωγικών αρχών και πεποιθήσεων για τους στόχους, τις προτεραιότητες και τις εκπαιδευτικές πρακτικές.

Προπάντων, θα μπορούσε να υποστηριχτεί πως «εκπαιδευτική καινοτομία συνιστά κάθε δυναμική αλλαγή που προσθέτει αξία στην εκπαιδευτική διαδικασία και οδηγεί σε μετρήσιμα εκπαιδευτικά αποτελέσματα» (Κυριακώδη & Τζιμογιάννης, 2015, σελ.126). Αλλά, λόγω της διαφορετικότητας των εκπαιδευτικών συστημάτων και του ευρύτερου πολιτικού, πολιτισμικού, οικονομικού και κοινωνικού πλαισίου της κάθε χώρας, η έννοια και η σημασία της εκπαιδευτικής καινοτομίας και ο τρόπος που αυτή μελετάται, κατανοούνται και ερμηνεύονται διαφορετικά (Βασιλάκη, 2012).

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία (Βασιλάκη, 2012) τα είδη της καινοτομίας σε επίπεδο σχολικής μονάδας είναι τα ακόλουθα:

- ♣ Η Εκπαιδευτική-παιδαγωγική καινοτομία στο αναλυτικό πρόγραμμα: Η εισαγωγή νέων ιδεών συνδέεται με αλλαγές στις διδακτικές μεθόδους, στις μεθόδους αξιολόγησης και τα μέσα διδασκαλίας.
- ♣ Η Διοικητική-οργανωτική: Αφορά την εκτέλεση καινούριων μεθόδων οργάνωσης και διοίκησης του σχολικού οργανισμού και πιο συγκεκριμένα πρόκειται για αλλαγές που σχετίζονται με τις εργασιακές σχέσεις των δασκάλων, τις σχέσεις αυτών με τους μαθητές,

Η Καινοτομία στο σχολικό κλίμα και στις ανθρώπινες σχέσεις: Αφορά το κλίμα που επικρατεί μέσα στο σχολικό περιβάλλον, δηλαδή τα εσωτερικά χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν ένα σχολείο από το άλλο και σαφώς επιδρούν στη συμπεριφορά των ανθρώπων του σχολείου.

Ακόμη, οι εκπαιδευτικές καινοτομίες αφορούν δύο άξονες: τις καινοτόμες παιδαγωγικές προσεγγίσεις και τις καινοτόμες χρήσεις εκπαιδευτικών ή τεχνολογικών μέσων. Στα σχολεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης έχουν καθιερωθεί με τη μορφή των παράλληλων δράσεων, δύο μεγάλες ομάδες καινοτόμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων:

α) Διεπιστημονικά προγράμματα, όπως είναι η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, η Αγωγή Υγείας, Πολιτιστικά Θέματα, Μαθητικοί Καλλιτεχνικοί Αγώνες, Αγωγή Σταδιοδρομίας και Επιχειρηματικότητα των Νέων κ.α.

β) Ευρωπαϊκά προγράμματα που υποστηρίζονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως Comenius, e-Twinning, Teachers4Europe κ.α.

Η ένταξη αυτή των καινοτομιών στα σχολεία είναι μια συνεχής και εξελισσόμενη διαδικασία, η οποία αξιοποιεί νέες ιδέες και διαμορφώνει δυναμικά συνθέσεις και μετασχηματισμούς καθιερωμένων πρακτικών-ιδεών, οι οποίες έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικές στην πράξη. Σύμφωνα με τον Fullan (2001) οι εκπαιδευτικές καινοτομίες αλλάζουν τις αντιλήψεις, τις αρχές και τις πεποιθήσεις των μαθητών και των δασκάλων, αλλά και τη γενικότερη στάση τους απέναντι στο σχολείο και στη μαθησιακή διαδικασία.

Παρόλα αυτά, οι εκπαιδευτικοί, στην πλειονότητά τους, εξακολουθούν να βασίζονται σε παραδοσιακές προσεγγίσεις, με επίκεντρο α) το διδακτικό περιεχόμενο, όπου τα αντικείμενα παρουσιάζονται στους μαθητές από τον εκπαιδευτικό μέσω διάλεξης, β) το ένα-μοναδικό εκπαιδευτικό εγχειρίδιο και γ) την αξιολόγηση των μαθητών, μέσω συμβατικών γραπτών διαγωνισμάτων ή τεστ. Στο πλαίσιο αυτό, η διάχυση των εκπαιδευτικών

καινοτομιών αποτελεί σήμερα πρώτη προτεραιότητα για τα εκπαιδευτικά συστήματα σε όλο τον κόσμο (Κυριακώδη & Τζιμογιάννης, 2015).

Προτού ξεκινήσουμε την παρουσίαση των καινοτόμων προγραμμάτων και των μεθόδων διδασκαλίας, είναι αναγκαίο να αναφερθούμε στο βασικό σκοπό της υλοποίησης αυτών από τους εκπαιδευτικούς μέσα στο ευρύτερο σχολικό περιβάλλον, στον οποίο πραγματοποιείται η μάθηση. Και όταν μιλούμε για μάθηση, εννοούμε μάθηση με δράση, σύμφωνα με την παιδαγωγική αρχή του J. Dewey «μάνθανε δια του πράττειν» (Πετρουλάκης, 1992). Για να επιτευχθεί, λοιπόν, η μάθηση συμβάλλουν ενεργά και δυναμικά τρία βασικά στοιχεία: ο δάσκαλος, ο μαθητής και η διδακτέα ύλη. Το γνωστό στους περισσότερους τρίγωνο, όπου ο μαθητής μαθαίνει, ο δάσκαλος υποβοηθεί, διευκολύνει και καθοδηγεί και το αντικείμενο της μαθήσεως που τελικά πρέπει να κάνει κτήμα του ο μαθητής. Αυτά τα τρία στοιχεία αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και η απομάκρυνση ενός από τα τρία ή η έλλειψη σχέσεως ανάμεσα σε δύο στοιχεία καταστρέφει αυτή τη τριαδικότητα και δυναμικότητα της μαθήσεως και της διδασκαλίας (Πετρουλάκης, 1992).

2.2. Καινοτόμα Προγράμματα

Τα Καινοτόμα Προγράμματα εφαρμόστηκαν στην ελληνική εκπαίδευση με σκοπό την ανανέωση και ανταπόκριση της σχολικής διαδικασίας στις σύγχρονες και παιδαγωγικές και διδακτικές απαιτήσεις. Τα Καινοτόμα Προγράμματα σχεδιάζονται και λειτουργούν αποτελεσματικά, αλλάζοντας και εμπλουτίζοντας δημιουργικά τον πολιτισμό και την καθημερινότητα του σχολείου (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2008).

Πιο συγκεκριμένα, με την εισαγωγή των Καινοτόμων Προγραμμάτων επιδιώκεται:

α) η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των μαθητών/τριών σε θέματα Περιβάλλοντος και Υγείας, η καλλιέργεια αξιών, θετικών στάσεων και συμπεριφορών για την προστασία του περιβάλλοντος και την ποιότητα ζωής, η ανάδειξη και προώθηση στοιχείων του πολιτισμού και η σύνδεση της παιδείας με τις τέχνες και

β) η εξοικείωση των εκπαιδευτικών με σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας και μάθησης και η αναβάθμιση του διδακτικού έργου και του ρόλου τους.

Και γι' αυτό, με τον όρο «Καινοτόμα Προγράμματα» εννοούνται τα προγράμματα όπως η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, η Αγωγή Υγείας, τα Πολιτισμικά Θέματα, οι Πανελλήνιοι Καλλιτεχνικοί Μαθητικοί Αγώνες, η Αγωγή Σταδιοδρομίας, τα Ευρωπαϊκά Εκπαιδευτικά Προγράμματα, τα Πειραματικά Προγράμματα Εκπαίδευσης, τα Πιλοτικά Ολοήμερα Σχολεία, η Ευέλικτη Ζώνη και οι Νέες Τεχνολογίες (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2008).

Στη χώρα μας τα Καινοτόμα Προγράμματα, όπου εφαρμόστηκαν, ενθάρρυναν μια διαφορετική προσέγγιση της γνώσης δημιουργώντας νέα περιβάλλοντα διδασκαλίας και μάθησης. Ωστόσο, τα περισσότερα από τα Καινοτόμα Προγράμματα εφαρμόζονται στο περιθώριο του σχολικού προγράμματος και υλοποιούνται σε προαιρετική βάση εκτός του βασικού Ωρολογίου Προγράμματος (Σπυροπούλου, Αναστασάκη, Δεληγιάννη, Κούτρα, Λουκά & Μπούρας, 2008). Στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση τα Καινοτόμα Προγράμματα ενσωματώθηκαν μέσω της Ευέλικτης Ζώνης στο Ωρολόγιο Πρόγραμμα (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2008).

Πράγματι, ο αριθμός των εκπαιδευτικών και των μαθητών/τριών που συμμετέχουν στα Καινοτόμα Προγράμματα παραμένει μικρός, παρά την παρατηρούμενη αυξητική τάση στον αριθμό των προγραμμάτων που υλοποιούνται στα σχολεία και διαπιστώνεται, κατά τον Γούπο (στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2008), ότι μόνο το 25% των σχολικών μονάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης υλοποιεί προγράμματα, και μάλιστα όχι σε σταθερή βάση αλλά περιστασιακά.

Δοκιμάζοντας παιδαγωγικές καινοτομίες οι εκπαιδευτικοί, ως μοναδικό κίνητρο τους έχουν συνήθως την χαρά της συλλογικής δημιουργίας, την προσπάθεια υπέρβασης της παρατεταμένης κρίσης που διέρχεται ο σχολικός θεσμός, αλλά και την διεύρυνση των εκπαιδευτικών και κοινωνικών οριζόντων της σχολικής ζωής μέσα από την ανταπόκριση των μαθητών και τη σύνδεση του σχολείου με την κοινωνία και το περιβάλλον (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2008).

Ωστόσο, τα περισσότερα προγράμματα εφαρμόζονται προαιρετικά στο περιθώριο του σχολικού προγράμματος, με ελλιπή χρηματοδότηση και επιμόρφωση, δυσχεραίνοντας την ομαλή ένταξη της φιλοσοφίας τους στην διδακτική μεθοδολογία και τη διάχυση τους σε ευρεία κλίμακα στο βασικό σχολικό πρόγραμμα (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2008).

Επιπροσθέτως, σε σχετική έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τους Μάναλη, Μαργαρίτη, Σούρμπη, Πλατανισιώτη & Μακρίδης (2005), οι μαθητές/τριες, όπως ισχυρίζεται το 91% των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν, είναι απρόθυμοι να παρατείνουν την παραμονή τους στο σχολείο ακόμη και για δραστηριότητες που τους είναι ευχάριστες και ελκυστικές, λόγω των απογευματινών υποχρεώσεων τους σε φροντιστήρια και ιδιαίτερα μαθήματα (στο Σπυροπούλου et al, 2008).

Εξάλλου, η υλοποίηση των Καινοτόμων Προγραμμάτων δυσχεραίνεται από μία σειρά ανασταλτικών παραγόντων όπως τα ανελαστικά Α.Π.Σ., ο επιπλέον χρόνος προετοιμασίας

τους, η υλοποίηση τους εκτός του Ωρολογίου Προγράμματος, η ελλιπής επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, η ελλιπής υλικοτεχνική υποδομή και οικονομική στήριξη και, ακόμη, η αρνητική στάση των γονέων, ο περιορισμένος αριθμός και η επιλογή των συμμετεχόντων μαθητών με κλήρωση (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2008).

Σημαντικά πορίσματα έχουν βγει από την έρευνα που πραγματοποίησε το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2008) πάνω στο θέμα των Καινοτόμων Προγραμμάτων. Συγκεκριμένα παρά τη διαφορετική εκτίμηση για το ποσοστό των υλοποιημένων προγραμμάτων και την απόδοση οφέλους στο εκπαιδευτικό σύστημα, μόνο τέσσερις στους δέκα εκπαιδευτικούς έχουν συμμετάσχει σε Καινοτόμα Προγράμματα. Αντίθετα, μόνο τέσσερις στους δέκα μαθητές δεν έχουν λάβει μέρος σε καινοτόμες δράσεις. Υπάρχει, όμως, και μία μερίδα εκπαιδευτικών και γονέων που, είτε λόγω έλλειψης χρόνου είτε λόγω ανεπαρκούς ενημέρωσης, θεωρεί περιττά τα Καινοτόμα Προγράμματα. Μειωμένη είναι επίσης και η συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε αντίστοιχα επιμορφωτικά προγράμματα.

Παρ' όλα αυτά, αποτελεί γενική διαπίστωση της έρευνας ότι η πλειονότητα των ερωτηθέντων θεωρεί την εφαρμογή των Καινοτόμων Προγραμμάτων ως μοχλό αναβάθμισης της ποιότητας της εκπαίδευσης και αναπόσπαστο πλέον τμήμα της σχολικής πραγματικότητας (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2008).

Ωστόσο, εφίσταται μία κατά κάποιο τρόπο αντίφαση μεταξύ της παιδαγωγικής στήριξης και της αδυναμίας ενσωμάτωσης των Καινοτόμων Προγραμμάτων στην καθημερινή διδακτική πράξη, αντίφαση που δυσχεραίνει τη λειτουργική διεισδυτικότητα, την ποιότητα, αλλά και τη βιωσιμότητα των καινοτόμων δράσεων (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2008).

2.3. Καινοτόμοι Μέθοδοι Διδασκαλίας

Ετυμολογικά, ο όρος «μέθοδος» είναι σύνθετη λέξη αποτελούμενη από το *μετά+οδός* και στην κυριολεξία σημαίνει *«την οδό που ακολουθεί κανείς για να φτάσει από το σημείο εκκίνησης σε προκαθορισμένο τέλος»* (Ματσαγγούρας, 2005, σελ.180) ή αλλιώς σημαίνει *«το δρόμο που χαράσσει κανείς προκειμένου να φθάσει σε ορισμένο στόχο»* (Τριλιανός, 2008). Στη βιβλιογραφία όμως, ο τρόπος ορισμού του όρου διαφέρει από παιδαγωγό σε παιδαγωγό. Παρακάτω γίνεται αναφορά στους ορισμούς με βάση τον Ματσαγγούρα, τον Πετρουλάκη και τον Τριλιανό.

Αρχικά, από την πλευρά του Ματσαγγούρα (2005), ο όρος *μέθοδος* χρησιμοποιείται για να δηλώσει δύο διαφορετικά ζητήματα:

- A) Άλλοτε τη διαδικασία νοητικής επεξεργασίας των δεδομένων, οπότε γίνεται λόγος για μέθοδο επεξεργασίας. Δηλαδή, αναφέρεται στις συλλογιστικές διαδικασίες με τις οποίες γίνεται η επεξεργασία. Σε αυτήν ανήκουν τα δύο βασικά μεθοδολογικά είδη, η επαγωγική μέθοδος και η απαγωγική μέθοδος, αλλά και ο συνδυασμός των δύο, αποτελούν η αναλογική, η συγκριτική και η αναλυτικο-συνθετική μέθοδος.
- B) Και άλλοτε για να δηλωθεί η γενικότερη δραστηριότητα του εκπαιδευτικού, οπότε γίνεται λόγος για μέθοδο διδασκαλίας. Έτσι, η μέθοδος διδασκαλίας αναφέρεται συνήθως «σε ένα οργανωμένο σύστημα διδακτικών δραστηριοτήτων, που χρησιμοποιεί μεγάλος αριθμός εκπαιδευτικών σε ποικιλία περιπτώσεων, κι έχουν μεγάλη σημασία για τη μάθηση». Δηλαδή γίνεται αναφορά για έναν «*συστηματικό και προγραμματισμένο τρόπο προσέγγισης, εξέτασης, ανάλυσης και ερμηνείας εννοιών και γνωστικών φαινομένων*» (σελ.181).

Στην συγκεκριμένη εργασία, ο όρος μέθοδος αναφέρεται στην δεύτερη περίπτωση.

Επιπλέον, βάσει τον Πετρουλάκη (1992), η μέθοδος είναι κάτι που συνδέεται πολύ με τον δάσκαλο. Για την μέθοδο εξάλλου, όπως παρατίθεται από τον ίδιο, είναι υπεύθυνος αυτός και κανένας άλλος. Γιατί, μπορούμε να πούμε ότι είναι ο στοχασμός του δασκάλου- πριν μπει στην τάξη- για τον τρόπο που θα εργασθεί. Σημαντικό όμως κομμάτι αποτελεί το γεγονός, πως μόνο όταν η πράξη ενεργείται μεθοδικά, τότε φέρνει και αποτελέσματα. Όσο πιο δύσκολη η πράξη, τόσο πιο μεγάλη η ανάγκη για μέθοδο. Η μέθοδος είναι η αρχή προόδου και δεν μπορεί να εφαρμοσθεί σε θέματα που δεν έχουν μέσα τους το στοιχείο της προόδου. Καταλήγουμε έτσι σε έναν συμπληρωματικό ορισμό πως «*μέθοδος σημαίνει πρόοδος, ο δρόμος που ακολουθούμε για την επίτευξη των στόχων μας με επιτυχία αλλά και με την κατανάλωση ελάχιστου χρόνου και ελάχιστης προσπάθειας*» (σελ.81). Και στην συγκεκριμένη περίπτωση αναφέρεται για την επιτυχία στη διαδικασία της διδασκαλίας.

Τέλος, ο Τριλιανός (2008) παραθέτει πως η μέθοδος είναι «*πάνω απ' όλα σκέψη σχετικά με τις ενέργειες και τη διαδοχική σειρά, με την οποία αυτές πρέπει να εκτελεσθούν για να επιτευχθεί κάποιος συγκεκριμένος σκοπός*». Επομένως, η μέθοδος συνδέεται άμεσα με την αποτελεσματικότητα και την πρόοδο και αποτελεί μέρος ενός συστήματος ενεργειών υπηρετώντας κάποιο σκοπό. Φυσικά η επιλογή της καθορίζεται πάντοτε από κάποιες βασικές παιδαγωγικές και επιστημονικές αρχές. Η μέθοδος, λοιπόν, είναι ένα οργανωμένο σύστημα γνώσεων, στάσεων και ενεργειών, που βασίζεται σε συγκεκριμένη φιλοσοφία και καθορισμένες αρχές και χρησιμοποιείται για την επιτυχία των σκοπών και των ιδιαίτερων

στόχων της διδασκαλίας. Άρα η μέθοδος διδασκαλίας δεν έχει μόνο την έννοια της σειράς των διδακτικών ενεργειών σ' ένα μάθημα μιας διδακτικής ώρας, όπως συνήθως νομίζεται, αλλά περιλαμβάνει συστηματοποιημένες γνώσεις, στάσεις και ενέργειες που διέπονται από κάποιες φιλοσοφικές και παιδαγωγικές αρχές.

Επιπλέον, γίνεται λόγος για την επιτυχία των μεθόδων στον Πετρουλάκη (1992) αλλά όπως αναφέρεται και στον Τριλιανό (2008), μια διδακτική μέθοδος που καταδικάζει το μαθητή σε ανενεργό ακρόαση δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως επιτυχής, ενώ αντίθετα μέθοδοι διδασκαλίας που ευνοούν τη συμμετοχικότητα και την ενεργοποίηση του στη διδασκαλία, έχουν δώσει πολύ καλά αποτελέσματα. Εκτός όμως από το μαθητή και το δάσκαλο που επηρεάζουν τη μέθοδο διδασκαλίας, σπουδαία είναι και η επίδραση των διδακτικών σκοπών και στόχων στη διαμόρφωση της μεθόδου. Η μέθοδος διδασκαλίας προσδιορίζεται τόσο από τους σκοπούς και στόχους του μαθήματος όσο και από το περιεχόμενό του. Ακόμα, τη διδακτική μέθοδο επηρεάζουν σημαντικά τα πορίσματα της σύγχρονης παιδαγωγικής και ψυχολογίας (ψυχολογία μάθησης, εξελικτική, παιδαγωγική, ατομικών διαφορών), οι κανόνες της επιστημονικής έρευνας και οι γενικές αρχές της Διδακτικής (αρχή αυτενέργειας, εποπτείας, εγγύτητας στη ζωή, επικαιρότητας κλπ).

Όσον αφορά τις καινοτόμες μεθόδους διδασκαλίας, δεν συναντήθηκε στην βιβλιογραφία κάποιος συγκεκριμένος ορισμός. Κυρίως συναντήθηκε ο διαχωρισμός μεταξύ παραδοσιακών και σύγχρονων μεθόδων διδασκαλίας. Όμως, γενικά θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι μια σύγχρονη μέθοδος διδασκαλίας οφείλει να συμβαδίζει με τις τελευταίες απόψεις της ψυχολογίας της μάθησης, να συντελεί στη διαμόρφωση του παιδιού σε ελεύθερη και ανεξάρτητη προσωπικότητα, και να υπάρχει ώθηση στη συμμετοχική δράση και συνεργατικότητα. Ακόμα, μια σύγχρονη μέθοδος διδασκαλίας πρέπει να συνδυάζει την εξοικονόμηση του χρόνου με τη μεγιστοποίηση των αποτελεσμάτων και τη σημαντική μείωση της καταπόνησης των μαθητών. Εξυπακούεται ότι μια τέτοια μέθοδος προξενεί το ενδιαφέρον, δίνει ευκαιρίες στους μαθητές για επιτυχείς δραστηριότητες και υποδεικνύει τρόπους αποφυγής της αποτυχίας. Τέλος, μια τέτοια μέθοδος δεν μπορεί να μη λάβει υπόψη της την ετοιμότητα και τις ικανότητες των παιδιών, τη φύση του γνωστικού αντικειμένου, τις στάσεις του εκπαιδευτικού και τις συνθήκες του σχολικού περιβάλλοντος (Τριλιανός, 2008).

2.3.1. Σύγχυση Όρων στην Βιβλιογραφία

Είναι αναγκαίο να αναφερθεί πως ο όρος «μέθοδος» συναντάται στην βιβλιογραφία και σε αρκετές έρευνες με διάφορους όρους, οι οποίοι μερικές φορές μπορεί να μας αποπροσανατολίσουν και να μας μπερδέψουν. Συνεπώς, διευκρινίζεται πως η μέθοδος διαφέρει από τον όρο «τεχνική»- αν και οι δύο όροι αναφέρονται στην διαδικασία της διδακτικής πράξης- διότι η *τεχνική* αναφέρεται μόνο στη μηχανική επανάληψη ενεργειών ρουτίνας (Ματσαγγούρας, 2005), όπως τεχνικές παρουσίασης γνώσης, τεχνική ερωτήσεων, συζήτησης και διαλόγου, τεχνική αλληλεπιδραστικής διδασκαλίας, δηλαδή συγκεκριμένα πρότυπα που εφαρμόζονται στην διδασκαλία (Καλδή, χ.χ.), ενώ, η μέθοδος αναφέρεται και στις θεωρητικές αρχές που διέπουν τις ενέργειες ρουτίνας (Ματσαγγούρας, 2005).

Εξάλλου, υπάρχουν και οι περιπτώσεις που στη βιβλιογραφία χρησιμοποιείται ο όρος «μέθοδος διδασκαλίας» με μεγαλύτερη ευρύτητα, ή ακόμη συγχέεται με την πορεία και την μορφή διδασκαλίας (Ματσαγγούρας, 2005). Η *διδασκτική μορφή διδασκαλίας*, αναφέρεται στον τρόπο παρουσίασης του περιεχομένου του μαθήματος, οργάνωσης των δραστηριοτήτων και χρήσης των διδακτικών μέσων, ο οποίος σε τελική ανάλυση καθορίζει το είδος της αλληλεπικοινωνίας και των σχέσεων που αναπτύσσονται μεταξύ εκπαιδευτικού, μαθητών και διδακτικού αντικειμένου (Ματσαγγούρας, 2005). Ο Πετρουλάκης (1992) δεν τοποθετείται με κάποιον συγκεκριμένο ορισμό προς τον όρο *μορφή*, αλλά παραθέτει κατά τον Salzmann ορισμένα κριτήρια που κατατάσσουν τις μέχρι σήμερα μορφές της παραδοσιακής διδασκαλίας σε ομάδες λαμβάνοντας υπόψη την επιρροή που επιδέχονται από τις σύγχρονες αντιλήψεις για το σχολείο και τη διδασκαλία.

Κάποιες μορφές διδασκαλίας, σύμφωνα με τον Ματσαγγούρα (2005), είναι η *μονολογική*, η *διαλογική*, η *διαλεκτική*, η *διερευνητική* και η *επιδεικτική*. Και ο ίδιος τονίζει πως συχνά στη διδακτική βιβλιογραφία γίνεται σύγχυση της μεθόδου και της μορφής της διδασκαλίας, και γίνεται αδιακρίτως λόγος π.χ. για επαγωγική, μονολογική και διερευνητική μέθοδο. Άλλοι πάλι εκλαμβάνονται την μορφή ως άμεση, δηλαδή δασκαλοκεντρική μορφή διδασκαλίας όπως η διάλεξη, η διήγηση-αφήγηση, η περιγραφή, η παρουσίαση, παράδοση, παράθεση, ο διάλογος, και ως έμμεση, δηλαδή η μαθητοκεντρική μορφή (Καλδή, χ.χ.). Η κατά τον Τριλιανό (2008), η άμεση και έμμεση διδασκαλία ανήκουν σε παραδείγματα σύγχρονων διδακτικών μεθόδων, οι οποίες στηρίζονται σε διαφορετική φιλοσοφία και τεχνικές.

Στην συγκεκριμένη εργασία ως μέθοδοι ορίζονται η διαθεματική, η διαφοροποιημένη διδασκαλία, η διερευνητική, η απαγωγική, η επαγωγική (συνθετική), η αναλυτικο-συνθετική, η πειραματική, η απλή διαλογική, η συγκριτική, η εμπειρική, η ομαδοκεντρική, η διδακτική μέθοδος project και η διεπιστημονική. Ακόμη, ορίζοντας καινοτόμο την μαθητοκεντρική διάσταση της διδασκαλίας, οι παραπάνω μέθοδοι θεωρούνται ως καινοτόμες καθώς, αν και μερικές από αυτές έχουν ενταχθεί στα πλαίσια του σχολείου, ένας εκπαιδευτικός μπορεί να τις εφαρμόσει με έναν καινούριο τρόπο. Επίσης, ως μορφή θεωρείται η έμμεση και άμεση διδασκαλία, αλλά δεν δίνεται βάση στο συγκεκριμένο κομμάτι, καθώς δεν υπάρχει ενασχόληση με την συγκεκριμένη θεωρία στην παρούσα εργασία.

2.3.2. Τύποι Μεθόδων

Υπάρχουν μέθοδοι οι οποίες κάποια στιγμή ήταν καινοτόμοι αλλά από την στιγμή που έχουν ενταχθεί πλέον στην μαθησιακή διαδικασία δεν αποτελούν καινοτομίες. Αυτές, οι μέθοδοι που ενσωματώνονται στο Νέο Σχολείο είναι:

- α) η αρχή της διερευνητικής προσέγγισης της μάθησης,
- β) η αρχή της διεπιστημονικής συνεργασίας των καθηγητών,
- γ) η αρχή της διαφοροποίησης του περιεχομένου, της διαδικασίας και του πλαισίου μάθησης και η
- δ) αρχή της ομαδοσυνεργατικής μάθησης των μαθητών.

Οι ερευνητικές εργασίες τύπου project έχουν θεσμοθετηθεί από το Υπουργείο Παιδείας Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων για το Νέο Σχολείο, κυρίως στο Λύκειο, αλλά και πάλι σύμφωνα με τους Κουλαίδη, Δημόπουλος, Τσατσαρώνη & Κατσή (στο Καλδή & Κονσόλας, 2016) θεωρούνται μία σημαντική καινοτομία στο συντηρητικό και ανέλικτο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας. Αντιθέτως, στην Ελλάδα, το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών και Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών, προτείνουν την αξιοποίηση των μεθόδων βιωματικής, συνεργατικής και δημιουργικής μάθησης σε συνδυασμό με μεθόδους δασκαλοκεντρικής διδασκαλίας (Καλδή & Κονσόλας, 2016). Στη συνέχεια ακολουθεί συνοπτική παρουσίαση των μεθόδων αυτών.

2.3.2.1. Εμπειρική Μέθοδος

Στηρίζεται αποκλειστικά στην εμπειρία, όπως φαίνεται και στο όνομα της. Είναι μία μέθοδος όπου ο δάσκαλος δεν διερωτάται για πιθανές επιτυχίες ή αποτυχίες, ούτε προσπαθεί να βρει τυχόν περιορισμούς για την εφαρμογή της. Αν και δε βασίζεται σε επιστημονικές

γνώσεις, μπορεί να υλοποιηθεί σωστά, όταν εφαρμοσθεί και ανταποκριθεί στις ανάγκες δασκάλου και μαθητών. Υπάρχει όμως κίνδυνος να μετατραπεί γρήγορα σε μία καθαρά «μηχανική ενέργεια» λόγω έλλειψης γνώσης των αρχών που την διέπουν και να χρησιμοποιηθεί σε ακατάλληλες περιπτώσεις, οι οποίες δεν διευκρινίζονται. Το μεγάλο πλεονέκτημα της μεθόδου είναι ότι λείπει το επιστημονικό στοιχείο, δηλαδή δεν υπάρχει η ευκολία αντιμετώπισης μιας καινούργιας κατάστασης ή ακόμα και την προσαρμογή της εργασίας του σε διαφορετικές συνθήκες (Πετρουλάκης, 1992).

2.3.2.2. *Συγκριτική Μέθοδος*

Είναι μία μέθοδος βοηθητική και εφαρμόζεται σε συνδυασμό με άλλες μεθόδους. Το χαρακτηριστικό της είναι η παράθεση αντικειμένων, φαινομένων, καταστάσεων, προσώπων παραπλεύρων το ένα με το άλλο και η συνεξέτασή τους. Δηλαδή, ο δάσκαλος και οι μαθητές του, σε στενή συνεργασία προσπαθούν να βρουν αντιθέσεις, να σημειώσουν διαφορές, να κάνουν συγκρίσεις ή να ανακαλύψουν σημεία συμφωνίας (Πετρουλάκης, 1992).

Η χρήση της απαιτεί και καλλιέργει αρκετές δεξιότητες, καθώς όπως αναφέρεται, α) η συνεξέταση των πραγμάτων βοηθάει κατά πολύ στην εντύπωση μερικών λεπτομερειών, β) η οξεία παρατήρηση σε συνδυασμό με την εγρήγορση των νοητικών δυνάμεων χρησιμοποιούνται για την θεώρηση ομοιοτήτων και διαφορών. Και τέλος, είναι γνωστό πως γ) η ικανότητα να σημειώσει κανείς διαφορές και να προσδιορίσει ομοιότητες αποτελεί δείγμα ανεπτυγμένης νοημοσύνης. Επιπλέον, όταν εφαρμόζεται με επιτυχία, τότε είναι πολύ χρήσιμη. Η πορεία της είναι πολύ ενδιαφέρουσα για τους μαθητές, επειδή υπάρχει η τάση να βρίσκονται συνεχώς σε δράση, να μαθαίνουν κάτι καινούργιο και να ανακαλύπτουν τις γνώσεις έχοντας ως βοηθό τους τον δάσκαλο. Η μέθοδος αυτή σχετίζεται πολύ με τη διερευνητική μέθοδο (Πετρουλάκης, 1992).

2.3.2.3. *Απλή Διαλογική Μέθοδος*

Στη μέθοδο αυτή, ο δάσκαλος και οι μαθητές κάνουν κάτι παραπάνω από το να επαναλαμβάνουν ή να ανακεφαλαιώσουν τις γνωστές πληροφορίες. Ο ομιλητής κάνει υποθέσεις, προτιμήσεις, αξιολογήσεις και κρίσεις σχετικές με το συζητούμενο θέμα. Τόσο ο δάσκαλος όσο και ο μαθητής συμμετέχουν στην συζήτηση, η οποία ικανοποιεί γνωστικούς σκοπούς, αλλά προχωρεί και στο συναισθηματικό- ψυχολογικό χώρο. Η συζήτηση που εξελίσσεται επιτρέπει στους μαθητές να εκφράσουν σκέψεις και συναισθήματα, όμως οι

μαθητές δεν υποστηρίζουν τις σκέψεις και τις ιδέες τους, γεγονός που την κάνει να διαφέρει από την διερευνητική μέθοδος (Πετρουλάκης, 1992).

2.3.2.4. *Απαγωγική Μέθοδος*

Κατά την απαγωγή, η διδακτική διαδικασία αρχίζει με την παρουσίαση της αφηρημένης γενίκευσης (έννοιας-αρχής) και βαίνει σταδιακά στην παρουσίαση και ανάλυση παραδειγμάτων που εκφράζουν την γενίκευση. Ακολουθεί, δηλαδή, την απαγωγική διαδικασία που είναι αντίθετη από την επαγωγική (Ματσαγγούρας, 2005).

2.3.2.5. *Επαγωγική Μέθοδος*

Η επαγωγικό-υποθετική συλλογιστική διαδικασία είναι ένας καλός διδακτικός τρόπος συνδυασμού «γνώσης» και «σκέψης». Τα επιμέρους στοιχεία της σύνθετης αυτής διαδικασίας είναι η επαγωγή και η υπόθεση. Κατά την επαγωγή, το άτομο, μετά από συστηματική παρατήρηση των επιμέρους περιπτώσεων, καταλήγει στο σχηματισμό εννοιών και γενικεύσεων. Κατά την υπόθεση το άτομο επεκτείνει τις γενικεύσεις, στις οποίες έχει καταλήξει, και προβαίνει σε μία «πεπαιδευμένη πρόβλεψη» σχετικά με τις υπάρχουσες γνώσεις. Έτσι κάνει υπέρβαση των δεδομένων και συμβάλλει στην παραγωγή νέας γνώσης (Ματσαγγούρας, 2005).

2.3.2.6. *Επιστημονική Μέθοδος*

Επίσης, υπάρχει και η λεγόμενη *επιστημονική μέθοδος*, η οποία αποτελεί μεταφορά στη διδακτική πράξη της μεθόδου που εφαρμόζουν οι επιστήμονες στη διερεύνηση του αντικειμένου τους για να εντοπίσουν- μέσα από τη διατύπωση υποθέσεων, τη διεξαγωγή πειραμάτων, την ερμηνεία των διαπιστώσεων και τη διατύπωση συμπερασμάτων- τις αιτιώδεις σχέσεις των φαινομένων και τις συνθήκες που τις διαμορφώνουν (Ματσαγγούρας, 2005).

2.3.2.7. *Διερευνητική Μέθοδος*

Κατά τον Πετρουλάκη (1992) η διερευνητική μέθοδος είναι η μέθοδος η οποία αλλιώς είναι γνωστή ως διαλεκτική ή μαιευτική ή ευρετική και παρουσιάζεται με διάφορες μορφές, αλλά έχει το χαρακτηριστικό πως δάσκαλος και μαθητής από κοινού διερευνούν μία περιοχή και προσπαθούν να βρουν κάποια λύση σ' ένα πρόβλημα. Γενικώς, είναι μία μέθοδος η οποία στηρίζεται στο αξίωμα πως «η γνώση είναι κάτι που προέρχεται από τον ίδιο τον άνθρωπο και

όχι από εξωτερικές πηγές» (σελ.114). Δηλαδή, είναι η μορφή της εργασίας όπου οι μαθητές αντί να αποστηθίζουν γνώσεις, μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν. Και γι' αυτό συνδέεται με την μάθηση και αποκαλείται και ανακαλυπτική μάθηση (discovery learning) και αποτελεί μία κατεύθυνση του εποικοδομισμού που εστιάζει στην διαδικασία επίλυσης προβλημάτων (Καλδή & Κονσόλας, 2016).

Ο δάσκαλος διδάσκει τους μαθητές να σκέπτονται και να χρησιμοποιούν μεθόδους που ταιριάζουν στους ίδιους ώστε να εξερευνήσουν το άγνωστο στις διάφορες περιοχές της γνώσεως και να μελετήσουν το γύρω κόσμο με τον δικό τους τρόπο. Η διερευνητική μέθοδος είναι η διαδικασία για το σχηματισμό και τον έλεγχο ιδεών και έχει ως επακόλουθο μία ανοικτή ατμόσφαιρα στην τάξη που ενθαρρύνει τους μαθητές να πάρουν μέρος στη συζήτηση και να εκφράσουν και διαφορετικές, από τις συζητούμενες, απόψεις. Όλοι οι μαθητές μπορούν να κάνουν υποθέσεις και να διατυπώσουν προτάσεις, χωρίς κανέναν ενδοιασμό ή κίνδυνο παρεξηγήσεως από τους συμμαθητές ή το δάσκαλο τους (Πετρουλάκης, 1992).

2.3.2.8. Μέθοδος Διαφοροποιημένης Διδασκαλίας

Πρόκειται για μία οργανωμένη και σχεδιασμένη διαδικασία και επεξεργασία, η οποία είναι συχνά προϊόν διεπιστημονικής συνεργασίας και ανταποκρίνεται στο αίτημα των καιρών για σεβασμό στις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες του κάθε μαθητή (Παντελιάδου & Φιλιππάτου, 2013).

Σαν όρος, η αρχή της διαφοροποίησης είναι γνωστή στα παλιότερα συγγράμματα της Διδακτικής ως αρχή της εξατομικευμένης διδασκαλίας, και αναφέρεται στη διαδικασία προσαρμογής του περιεχομένου, των στόχων, του ρυθμού, των μεθόδων και του βαθμού δυσκολίας της διδασκαλίας, καθώς και των οργανωτικών διαδικασιών στις ατομικές δυνατότητες, τις ανάγκες, το στυλ μάθησης και τα ενδιαφέροντα των μαθητών (Ματσαγγούρας, 2005).

Σήμερα, ο όρος «διαφοροποίηση», είναι ευρύτερος από τον όρο «εξατομίκευση», διότι καλύπτει, εκτός από τις διαδικασίες εξατομίκευσης, που κάνει ο εκπαιδευτικός στο μικροεπίπεδο της τάξης, αναφερόμενοι στο επίπεδο της (Παντελιάδου & Φιλιππάτου, 2013), και τις οργανωτικές διαδικασίες εξατομίκευσης, που γίνονται στο μακροεπίπεδο του σχολικού συστήματος (Ματσαγγούρας, 2005), που αφορούν τα κοινωνικά φαινόμενα σχετικά με τις αξίες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ομάδων που επηρεάζουν την λειτουργία του σχολείου αλλά διαμορφώνουν επίσης την εκπαιδευτική πολιτική γενικότερα (Παντελιάδου & Φιλιππάτου, 2013). Σύμφωνα με τον Tomlinson (στο Ματσαγγούρας, 2005), η

διαφοροποίηση αποτελεί μία διαδραστική κατάσταση ανάμεσα στον εκπαιδευτικό και στο μαθητή, μέσα από την οποία ο μιν πρώτος ανταποκρίνεται στις ιδιαίτερες και μοναδικές ανάγκες του δεύτερου, ο δε δεύτερος μπορεί να συμμετέχει ενεργά, να μαθαίνει συνεχώς και να φτάνει στο μέγιστο των δυνατοτήτων του.

2.3.2.9. Ομαδοκεντρική Μέθοδος

Η ομαδοκεντρική διδασκαλία είναι ευρύτερα αναγνωρισμένη ως μία διδακτική πρακτική που προωθεί τη μάθηση και την κοινωνικοποίηση σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, με κύριο χαρακτηριστικό της την παιδοκεντρική και φιλελεύθερη αρχή της Παιδαγωγικής και αποτελεί την αντίπερα όχθη στο δασκαλοκεντρικό και αυταρχικό σχολείο (Καλδή, 2010). Οι όροι που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο της ομαδοκεντρικής διδασκαλίας και είναι διαδεδομένοι είναι οι εξής:

- α) ομαδοσυνεργατική μάθηση, όπου η συνεργασία μεταξύ των μαθητών για την εκτέλεση και διεκπεραίωση μιας εργασίας θεωρείται βασικό στοιχείο της μάθησής τους και
- β) ομαδική εργασία, όπου δηλώνεται κυρίως η μορφή μαθητικής εργασίας ως προς τη διάταξη της τάξης και κατά δεύτερο λόγο τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της μαθητικής εργασίας που βασίζονται στην άμεση ή έμμεση συνεργασία των μαθητών.

Στη χρήση του όρου «ομαδική εργασία» οι μαθητές είναι δυνατόν να εργάζονται σε ατομικές εργασίες ίδιες ή διαφορετικές σε μία ομάδα, που δεν απαιτείται υποχρεωτικά η συνεργασία μεταξύ τους, αλλά ενισχύεται η κοινωνική αλληλεπίδραση και επικοινωνία κατά τη διάρκεια διεκπεραίωσής της, εφόσον κάθονται σε ομάδες στην τάξη σε σχέση με την μετωπική διάταξη της τάξης (έμμεση συνεργασία) (Καλδή, 2010).

Πριν την συνοπτική ανάλυση της συγκεκριμένης μεθόδου, πρέπει να αναφερθεί πως για τον Τριλιανό (2008) η ομαδοσυνεργατική είναι μέθοδος διδασκαλίας, ενώ για τον Ματσαγγούρα (2005) είναι μία μορφή διδασκαλίας με ομάδες μαθητών. Δημιουργούνται λοιπόν ολιγομελής ομάδες, με δύο ή περισσότερα μέλη, μέσα στην σχολική τάξη, δεδομένου πως το ομαδοσυνεργατικό σύστημα επέτρεπε να συνενώσουν σε ενιαία διδακτική παιδοκεντρικής και ενεργητικής φύσης μαθησιακές δραστηριότητες, διαδικασίες συλλογικού προβληματισμού, προγραμματισμού και δράσης και να οργανώσουν τις διδασκαλίες σύμφωνα με τις αρχές και τις διαδικασίες της επιστημονικής μεθόδου διερεύνησης (Ματσαγγούρας, 2005).

Εκτός αυτών, η ομάδα σαν ένα ζωντανό κοινωνικό δυναμικό σύστημα έχει ορισμένη κάθε φορά δομή και ενεργεί πάντοτε σύμφωνα με κάποια σκοπιμότητα. Τα μέλη πρέπει να επικοινωνούν ελεύθερα μεταξύ τους και να βλέπει ο ένας τον άλλον κατά πρόσωπο. Η ύπαρξη αρχηγού ή ομαδάρχη δεν κρίνεται απαραίτητη, αλλά αν υπάρχει, καλό είναι να καταλαμβάνουν την θέση αυτή εκ περιτροπής όλα τα μέλη της ομάδας. Η αλληλεξάρτηση των μελών της, η σκοπιμότητα και η συχνή και χωρίς εμπόδια επικοινωνία μεταξύ των μελών της ομάδας είναι τρία στοιχεία απαραίτητα για την ύπαρξη της ομαδικής δραστηριότητας. Όπως λέει και ο Τριλιανός (2008), «Δεν είναι δυνατόν να νοηθεί ομάδα χωρίς την ύπαρξη κοινού στόχου, προς την επίτευξή του οποίου κάθε ατομική ενέργεια πρέπει να κατατείνει».

Σήμερα, ένας μεγάλος αριθμός Ελλήνων και ξένων, τάσσεται υπέρ της ομαδοσυνεργατικής μορφής, την οποία προτιμούν οι περισσότεροι μαθητές, αλλά στην χώρα μας την εφαρμόζει στην πράξη ένας πολύ μικρός αριθμός εκπαιδευτικών (Ματσαγγούρας, 2005).

2.3.2.10. Διδακτική μέθοδος project

Η διδακτική μέθοδος project έχει επισήμως θεσμοθετηθεί στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση διαμέσου τόσο της εφαρμογής της Ευέλικτης Ζώνης όσο και του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγράμματος Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.). Πρόκειται για μία παιδοκεντρική διδακτική διαδικασία που προωθεί την μαθητική αυτονομία και ευθύνη όσον αφορά την μάθηση (Καλδή, 2008).

Σύμφωνα με την διεθνή βιβλιογραφία, η διδακτική μέθοδος project αφορά την μελέτη ή έρευνα/διερεύνηση ενός θέματος σε βάθος, όπου τόσο τα κυρίαρχα/καθοδηγητικά ερωτήματα, οι ιδέες, οι υποθέσεις και οι η ερευνητική κατεύθυνση που θα λάβει η μελέτη αυτή, όσο και οι δραστηριότητες/εργασίες κατά την διάρκεια της, προέρχονται από την συνεργασία εκπαιδευτικού και μαθητών ώστε να αποτελέσουν μαθησιακά/μαθητικά βιώματα και εμπειρίες (Καλδή, 2008). Στην ελληνική βιβλιογραφία με βάση τους Καλδή & Κόνσολας (2016) ο όρος project και η διδακτική μέθοδος project έχει αποδοθεί από Έλληνες παιδαγωγούς επίσης ως *σχέδια εργασίας* (Ματσαγγούρας, 2006), *διερευνητικά σχέδια εργασίας* (Δημητριάδου, 2015), *σχέδια δράσης* (Φρυδάκη, 2015) και *ερευνητικές εργασίες στο Λύκειο* (Ματσαγγούρας, 2011).

Οι μαθητές μελετούν και διερευνούν ατομικά ένα θέμα σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, μαθαίνουν να διαχειρίζονται προσωπικά την μάθηση τους, περιπτώσεις που

συνηθίζονται στις τελευταίες τάξεις του Δημοτικού, αλλά κυρίως σε τάξεις της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

2.3.2.11. Διαθεματική Μέθοδος

Η διαθεματικότητα είναι όρος συγγενής με την διεπιστημονικότητα ως προς το βαθμό συσχέτισης και συνδυασμού της σχολικής γνώσης, ενώ ταυτόχρονα είναι διακριτοί ως προς τον τρόπο οργάνωσης του περιεχομένου μάθησης (Καλδή & Κονσόλας, 2016). Βασική αρχή της διαθεματικότητας αποτελεί η οργάνωση του αναλυτικού προγράμματος με τέτοιο τρόπο ώστε το περιεχόμενο μάθησης να ενιαιοποιείται, δηλαδή δεν κατακερματίζεται η γνώση στα επιμέρους διακριτά αντικείμενα, τα οποία όμως είναι δυνατόν να συνεισφέρουν ολιστικά στην διερεύνηση και μελέτη ενός θέματος με βάση τις ανάγκες του υπό μελέτη θέματος. Στην διαθεματική διδακτική προσέγγιση, ο εκπαιδευτικός σχεδιάζει μία ενότητα με βάση τις ανάγκες των παιδιών ξεκινώντας από την εξέταση του, πώς σκέφτονται οι μαθητές για ένα θέμα ενσωματώνοντας δύο ή περισσότερες περιοχές γνωστικών αντικειμένων. Δηλαδή, το αρχικό πεδίο ενδιαφέροντος στρέφεται στο ίδιο το υπό εξέταση θέμα. Στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση στο Δ.Ε.Π.Π.Σ. περιγράφονται ως διαθεματικά γνωστικά αντικείμενα η Μελέτη Περιβάλλοντος, η Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή και Ερευνώ τον Φυσικό Κόσμο (Καλδή & Κονσόλας, 2016).

2.3.2.12. Διεπιστημονική Μέθοδος

Η βασική αρχή της διεπιστημονικότητας είναι η προσπάθεια διασύνδεσης και συσχέτισης του περιεχομένου των διαφορετικών γνωστικών αντικειμένων με σκοπό τη σφαιρικότερη μελέτη των ενοτήτων σε κάθε γνωστικό αντικείμενο (Καλδή & Κονσόλας, 2016). Στην προσέγγιση αυτή, οι εκπαιδευτικοί οργανώνουν το περιεχόμενο μάθησης γύρω από δεξιότητες κι έννοιες στα γνωστικά πεδία αλλά τα ίδια γνωστικά αντικείμενα δεν διατηρούν τα χαρακτηριστικά τους ακέραια. Επομένως, το περιεχόμενο μάθησης στα διεπιστημονικά προγράμματα παρουσιάζεται με όλες τις συνδέσεις που είναι δυνατό να υπάρχουν αλλά με κυρίαρχη θέση ενός γνωστικού κλάδου ή όμορων γνωστικών κλάδων. Όπως παρατηρείται και στη διαθεματική μέθοδο, έτσι και στην διεπιστημονική εντοπίζεται ένας περιγραφικός χαρακτήρας (Καλδή & Κονσόλας, 2016).

2.3.3. Τρόπος Επιλογής Μεθόδους Διδασκαλίας

Ασχέτως με το πώς ορίζεται η μέθοδος από τον κάθε παιδαγωγό, για την διδασκαλία ενός ορισμένου μαθήματος δεν υπάρχει μία μόνο μέθοδος διδασκαλίας. Οι κανόνες και οι οδηγίες για τη σωστή και άριστη μέθοδο δεν είναι κάτι το καθορισμένο και αμετάβλητο (Πετρουλάκης, 1992). Πάντα υπάρχει η δυνατότητα και μάλιστα χωρίς περιορισμούς, για μεταρρύθμιση και βελτίωση. Φυσικά, δεν υπάρχει δέσμευση προς τον ίδιο τον δάσκαλο για την χρήση συγκεκριμένων μεθόδων, αλλά αυτό έγκειται στον ίδιο, στο πως μπορεί να αντιμετωπίσει ή έστω να χειριστεί μεθοδικά προβλήματα που μπορούν να προκύψουν, έχοντας την δυνατότητα να ανταπεξέλθει σε περιπτώσεις που χρειάζονται πρωτοβουλίες, ευτροφία και δυναμικότητα, με σκοπό την εύρεση της πιο ενδεδειγμένης λύσης στο μεθοδικό πρόβλημα που τον απασχολεί (Πετρουλάκης, 1992). Για το δάσκαλο, λοιπόν, η μέθοδος διδασκαλίας ενέχει ιδιαίτερη σημασία, αφού η επιλογή της ανήκει σχεδόν στην αποκλειστική δικαιοδοσία του (Τριλιανός, 2008).

Όταν ο δάσκαλος θέλει να διδάξει κάποιο από τα γνωστικά αντικείμενα, διαλέγει μία μέθοδο με σκοπό την επίτευξη του αποτελέσματος που ο ίδιος επιδιώκει με την διδασκαλία του αντικειμένου αυτού. Φυσικά, η κατάλληλη επιλογή της μεθόδου εργασίας αποκτιέται κατά την διαδικασία των διδασκαλιών και έχοντας ο δάσκαλος αρκετά μεγάλη κριτική ικανότητα για να επιλέξει. Επειδή κάθε μάθημα και κάθε αντικείμενο μαθήσεως έχει το δικό του τρόπο αντιμετώπισης, παραθέτονται από τον Πετρουλάκη (1992) κάποιες από τις μεθόδους διδασκαλίας και τονίζει πως ζήτημα της εκλογής της μεθόδου είναι έργο του δασκάλου, που θα αποφασίσει τελικά, αφού εκτιμήσει καταστάσεις και πράγματα. Η μέθοδος διδασκαλίας που ακολουθεί ο εκπαιδευτικός, λοιπόν, ανάλογα με τα στοιχεία της, χαρακτηρίζεται *αναλυτικο-συνθετική, ολική, διερευνητική, συγκριτική, διαθεματική κλπ.* Όλες αυτές οι μέθοδοι διδασκαλίας που αναφέρθηκαν αναλυτικά παραπάνω, αποτελούν είδη μεθόδων που οι διδακτολόγοι και οι εκπαιδευτικοί έχουν κατά καιρούς προτείνει ή εφαρμόσει στην διδακτική πράξη (Ματσαγούρας, 2005).

Ακόμη, βάσει τον Πετρουλάκη (1992) υπάρχουν κάποιες ιδιότητες για την σωστή διδακτική μέθοδος, ως είδος που

- α) εξοικονομεί χρόνο,
- β) εξασφαλίζει το πιο μεγάλο αποτέλεσμα με την καταβολή ελάχιστης προσπάθειας,
- γ) δεν κουράζει ψυχικά και σωματικά τους μαθητές και περιορίζει τις συνέπειες μιας κουραστικής και αμέθοδης εργασίας,

- δ) στόχος είναι η ευρεία εξέταση ενός θέματος και η πρόκληση ζωντανού ενδιαφέροντος,
- ε) βοηθάει στην εξαφάνιση κάθε πιθανής σπασμωδικής προσπάθειας,
- στ) παρεμποδίζει τα αποθαρρυντικά και φυσικά επακολουθήματα των αποτυχιών,
- ζ) αφήνει τον δάσκαλο ελεύθερο να αξιοποιήσει ευκαιρίες που θα εμφανιστούν μπροστά του σ' όλη την πορεία της δουλειάς του και
- η) προσαρμόζεται με τη φύση του αντικειμένου που εξετάζεται, την ηλικία των παιδιών, τις ικανότητες, τις γνώσεις και τις προτιμήσεις του δασκάλου, με τα υπάρχοντα βοηθητικά μέσα και γενικά με τις ανάγκες του σχολείου, όπου εφαρμόζεται.

Κεφάλαιο 3^ο: Επιμόρφωση και Δεξιότητες για την υλοποίηση Εκπαιδευτικών Καινοτομιών

Αν η ποιότητα της εκπαίδευσης συναρτάται με την αλληλεξάρτηση και αλληλουχία όλων των παραμέτρων της, τότε η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών αποτελεί μία καθοριστική και απαραίτητη διαδικασία για την ανάπτυξη και τη διαρκή βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2008).

Δεν αρκεί απλώς η αρχική εκπαίδευση, η ένταξη στο επάγγελμα και η τυπική ή αποσπασματική επιμόρφωση, αλλά η δημιουργία μιας νέας επαγγελματικής συνείδησης, η οποία θα εδράζεται στην διά βίου συνεχή και κριτικά αναστοχαστική εκπαίδευση και ανάπτυξη του εκπαιδευτικού. Το πέρασμα από την επιμόρφωση στην επαγγελματική ανάπτυξη χαρακτηρίζει τις νέες ανάγκες ανταπόκρισης στις κοινωνίες της γνώσης και της μάθησης σε όλη την διάρκεια και σε κάθε περιβάλλον του βίου (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2008).

Σήμερα, υφίσταται μία μεγάλη ποικιλία προσφερόμενων επιμορφωτικών σεμιναρίων, τα οποία αφορούν, πέρα από τους εκπαιδευτικούς, στην επιμόρφωση των στελεχών, των ιδιωτικών εκπαιδευτικών και των αποσπασμένων εκπαιδευτικών στα ελληνικά σχολεία του εξωτερικού, στα ευρωπαϊκά προγράμματα και στις καινοτόμες δράσεις. Ακόμη, φορείς της επιμόρφωσης μπορεί να είναι το Π.Ι., ο Ο.Ε.Π.Ε.Κ., τα Π.Ε.Κ., τα Α.Ε.Ι., το Ε.Α.Π., τα Α.Τ.Ε.Ι, η Α.Σ.Π.Α.Ι.Τ.Ε., το Ι.Δ.Ε.Κ.Ε., οι σχολικές μονάδες και τα δίκτυα σχολείων, οι Σχολικοί Σύμβουλοι, οι επιστημονικές ενώσεις εκπαιδευτικών και συνδικαλιστικών φορέων (Ν. 1824/88) κ.ά. (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2008).

Αρχικά, ως «επιμόρφωση» ορίζεται *«το σύνολο των δραστηριοτήτων και διαδικασιών που συνδέονται με τη σύλληψη, το σχεδιασμό και την εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων, που έχουν ως πρωταρχικό σκοπό τον εμπλουτισμό, την αναβάθμιση και την περαιτέρω ανάπτυξη*

των ακαδημαϊκών, θεωρητικών ή πρακτικών επαγγελματικών και προσωπικών ενδιαφερόντων, ικανοτήτων, γνώσεων και δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών κατά τη διάρκεια της θητείας τους» (Παπαδημητρίου, 2007, σελ.4-6). Ακόμη, χαρακτηριστικά της αποτελούν η συμπλήρωση, ανανέωση και ανατροφοδότηση των γνώσεων της αρχικής κατάρτισης, είναι μικρής διάρκειας και επαναλαμβάνεται περιοδικά.

Αντιθέτως, με τον όρο «μετεκπαίδευση» εννοείται «η συστηματική εκπαίδευση μέσης ή μακράς διάρκειας, μετά τη λήψη του βασικού πτυχίου» (Παπαδημητρίου, 2007, σελ.4-6). Με τη μετεκπαίδευση, γίνεται εμβάθυνση σε ορισμένη γνωστική περιοχή ή σε θέματα διδακτικής και παιδαγωγικής γενικά πράξης, συμπεριλαμβανομένων και των μεταπτυχιακών σπουδών (Παπαδημητρίου, 2007).

Μία βασική διαφορά ανάμεσα στους δύο όρους είναι πως η μετεκπαίδευση στοχεύει στην προετοιμασία στελεχών και επομένως δεν απευθύνεται σε ολόκληρο το σώμα των δασκάλων, ενώ η επιμόρφωση καλύπτει το σύνολο ή τουλάχιστον την πλειονότητα των δασκάλων (Παπαδημητρίου, 2007).

Ειδικότερα, η χρήση της τεχνολογίας έχει γίνει αναπόσπαστο κομμάτι της σύγχρονης εκπαίδευσης. Ωστόσο, μελέτες από την Web-Based Commision (2000) έχουν δείξει ότι η χρήση της τεχνολογίας και η πρόσβαση στο διαδίκτυο δεν είναι παράγοντες που από μόνοι τους μπορεί να οδηγήσουν στη βελτίωση της επίδοσης των μαθητών (Βρασίδης, 2004).

Ένας από τους λόγους για τους οποίους η εκπαιδευτική τεχνολογία δεν έχει αξιοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό στα σχολεία και ως αποτέλεσμα δεν φέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα είναι πως

- α) υπάρχει εμφανής έλλειψη υποστήριξης των εκπαιδευτικών κατά την διάρκεια της εφαρμογής των προγραμμάτων εισαγωγής των τεχνολογιών στα σχολεία
- β) οι εκπαιδευτικοί δεν έχουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες για αποτελεσματική χρήση της τεχνολογίας. Επιπρόσθετα δεν τους παρέχονται οι απαραίτητες ευκαιρίες για επιμόρφωση και
- γ) Τα εκπαιδευτικά συστήματα χαρακτηρίζονται από μία αντίσταση σε κάθε είδους αλλαγή. Έτσι, προσπάθειες εισαγωγής καινοτομιών όπως η χρήση της εκπαιδευτικής τεχνολογίας είναι αρκετά δύσκολη.

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών πρέπει να παρέχει ευκαιρίες στους εκπαιδευτικούς να χρησιμοποιούν την τεχνολογία και τα διάφορα μέσα ως εργαλεία νόησης και οικοδόμησης γνώσης (Βρασίδης, 2004).

Ο Wenglinsky (2000) στη μελέτη του *How teaching matters: Bringing the classroom back into discussions of teacher quality* ανέλυσε αποτελέσματα πολλών ερευνών από το National Assessment of Education Progress, ΗΠΑ και βρήκε ότι οι παιδαγωγικές προσεγγίσεις στην τάξη και η συνεχής επιμόρφωση των εκπαιδευτικών επηρεάζουν περισσότερο την επιτυχία των μαθητών σε σύγκριση με παράγοντες όπως ο αριθμός των μαθητών σε μια τάξη ή η διδακτική εμπειρία του εκπαιδευτικού. Επιπρόσθετα, έρευνες που ασχολήθηκαν με τη βελτίωση των σχολείων έδειξαν ότι η συνεχής επιμόρφωση εκπαιδευτικών είναι απαραίτητη για τη βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας που προσφέρεται στις τάξεις και τα σχολεία (Τάτσιου, 2017).

Σε ότι αφορά την Ελλάδα σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2008) διαπιστώθηκε ότι σχεδόν το σύνολο των εκπαιδευτικών συμμετέχει από την αρχή ήδη της σταδιοδρομίας τους σε επιμορφωτικά προγράμματα. Παρόλα αυτά, υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός εκπαιδευτικών, οι οποίοι έχουν πολλά χρόνια να παρακολουθήσουν κάποιο επιμορφωτικό σεμινάριο, πέραν της εισαγωγικής επιμόρφωσης. Οι περισσότεροι εκτιμούν πως τα βραχείας διάρκειας επιμορφωτικά προγράμματα προσφέρουν ελάχιστα, καθώς δεν γίνονται σωστά οργανωμένα και δεν απευθύνονται παρά σε νεοδιόριστους εκπαιδευτικούς.

Από την άλλη πλευρά, κρίνεται απαραίτητο να αναφερθεί πως πολλές εκπαιδευτικές αλλαγές αποτυγχάνουν, γιατί επιβάλλονται πάνω στους εκπαιδευτικούς από τις κεντρικές εκπαιδευτικές υπηρεσίες. Ασφαλώς, η επιμόρφωση φαίνεται αναγκαία καθώς εξασφαλίζει τη συστηματική πληροφόρηση των εκπαιδευτικών σε περιπτώσεις εισαγωγής καινοτομιών και μεταρρυθμίσεων αμβλύνοντας την αναμενόμενη ιδεολογική αντίστασή τους στις αλλαγές αυτές. Η επιμόρφωση, με την προϋπόθεση ότι παρέχει την ευκαιρία συζήτησης και ανάλυσης των στόχων οι οποίοι προωθούνται (Παπαδημητρίου, 2007).

Η βασική εκπαίδευση των δασκάλων, όσο άρτια και αν είναι - για την ελληνική πραγματικότητα έχει έντονα αμφισβητηθεί - είναι αδύνατον να καλύψει όλο το φάσμα των γνώσεων, ενδιαφερόντων, ικανοτήτων και δεξιοτήτων που απαιτούνται ώστε οι δάσκαλοι να ασκήσουν αποτελεσματικά το έργο τους στη διάρκεια της μακρόχρονης επαγγελματικής τους πορείας. Επιπλέον, η επιμόρφωση του εκπαιδευτικού προσωπικού είναι απαραίτητη, αν οι εκπαιδευτικοί θέλουν να προσαρμόζονται σε νέες καταστάσεις και περιβάλλοντα, όπως διαμορφώνονται από τις συνεχείς κοινωνικές αλλαγές (Παπαδημητρίου, 2007).

Επίσης, το έλλειμμα στην ποιότητα της επιμόρφωσης, η προηγούμενη απογοητευτική εμπειρία, η έλλειψη χρόνου, πληροφόρησης και κινήτρων οδηγούν πολλούς εκπαιδευτικούς σε αδράνεια (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2008).

Συγκεκριμένα, ένας από τους λόγους που πολλοί εκπαιδευτικοί δεν παρακολουθούν επιμορφωτικά μαθήματα είναι η έλλειψη χρόνου και η δυσκολία στο να παρευρεθούν στους διδακτικούς χώρους όπου προσφέρονται τα μαθήματα. Επιπρόσθετα, πολλές μελέτες έχουν δείξει ότι η επιμόρφωση και διδασκαλία μέσω διαδικτύου είναι εξίσου αποτελεσματικές όσο και η παραδοσιακή κατά πρόσωπο επιμόρφωση. Σήμερα με τη χρήση του διαδικτύου επιμορφώνονται επιτυχώς χιλιάδες επαγγελματίες. Η χρήση του διαδικτύου στην επιμόρφωση εκπαιδευτικών παρέχει ευκαιρίες μάθησης ανεξαρτήτως τόπου και χρόνου (Τάτσιου, 2017).

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών αποτελεί καίρια ανάγκη του κάθε εκπαιδευτικού συστήματος (Τάτσιου, 2017).

Κεφάλαιο 4^ο: Λήψη Αποφάσεων και Καινοτομίες

4.1. Η Επίδραση του Σχολικού Κλίματος στην Ανάλυση Εκπαιδευτικών Καινοτομιών

Για την εισαγωγή καινοτομιών στο σχολικό οργανισμό απαιτείται η ανάπτυξη κλίματος σε αυτόν που να προωθεί και να προάγει τις νέες ιδέες. Μελέτες δείχνουν ότι η καλλιέργεια καινοτομικού κλίματος αυξάνει τα επίπεδα της ατομικής δημιουργικότητας. Η δημιουργικότητα αποτελεί τον προπομπό της καινοτομίας διότι αφορά την παραγωγή νέων ιδεών. Η «γέννηση» νέων ιδεών είναι απαραίτητη διαδικασία για την καινοτομία, η οποία αποτελεί την επεξεργασία τους και την εφαρμογή τους στην πράξη (Βασιλάκη, 2012).

Ειδικότερα, σημαντικό ρόλο στην εισαγωγή και ανάπτυξη καινοτομιών παίζει η διαμόρφωση μιας κουλτούρας- συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών. Για να γίνει αυτό χρειάζεται οι στόχοι των μελών να είναι κοινοί και αυτό γίνεται με τη συμμετοχή τους στη λήψη αποφάσεων και στον προσδιορισμό των στόχων της εκπαιδευτικής μονάδας. Η ενδυνάμωση της κουλτούρας στο σχολείο στηρίζεται στη συνεργατική προσπάθεια όλων των εμπλεκομένων, σημαντικό μέρος των οποίων αποτελεί η ομάδα των εκπαιδευτικών (Βασιλάκη, 2012).

Ο τρόπος διοίκησης του σχολείου επηρεάζει την πορεία μιας εκπαιδευτικής καινοτομίας και προωθεί ή αποθαρρύνει τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών και την πρόοδο της διαδικασίας ένταξης της καινοτομίας (Κυριακώδη, 2014). Η ευθύνη όμως για τις

μεταβολές στο σχολικό περιβάλλον βαρύνει πρωτίστως τον σχολικό διευθυντή, αλλά επίσης πολύ μεγάλη ευθύνη έχουν και οι υπόλοιποι εκπαιδευτικοί. Για το λόγο αυτό, η θέση και ο ρόλος των εκπαιδευτικών διέρχονται από ένα μεταβατικό στάδιο, το οποίο χαρακτηρίζουν ριζικές αλλαγές (Βασιλάκη, 2012).

Διερευνώντας ειδικότερα τη στάση των εκπαιδευτικών παρατηρείται ποικιλία στον τρόπο με τον οποίο αντιδρούν στην εισαγωγή μιας καινοτομίας. Σε μια τέτοια διαδικασία αλλαγής οι άνθρωποι περνούν από το γνωστό και γνώριμο, στο άγνωστο. Αυτές οι σκέψεις για περιπέτειες, κατά τους Κοτρωνάκη & Παπαναστασίου (2011 - Νάστου, 2014) προκαλούν αισθήματα αγωνίας, φόβου και ανασφάλειας οδηγώντας στην καχυποψία και δυσχεραίνοντας τη δημιουργία ενός ευνοϊκού κλίματος για την εισαγωγή μιας αλλαγής.

Πέρα όμως από το παραπάνω, παράγοντες που επηρεάζουν τη στάση τους συνήθως είναι το προσωπικό τους ενδιαφέρον για το θέμα, τα οφέλη από την εμπλοκή τους στην εισαγωγή της καινοτομίας και την προσωπική τους άποψη γι' αυτήν. Επίσης έχει μεγάλη σημασία η παιδαγωγική τους κατάρτιση και η διδακτική τους εμπειρία, καθώς φαίνεται ότι οι νεώτεροι εκπαιδευτικοί έχουν μεγαλύτερη παιδαγωγική κατάρτιση, καθώς είναι προσαρμόζονται πιο εύκολα στις αλλαγές. Βέβαια και εκείνοι που υποδέχονται μια καινοτομία έχουν και οι ίδιοι διάφορους προβληματισμούς. Μάλιστα οι προβληματισμοί τους δεν είναι σταθεροί, αλλά εξαρτώνται κατά πολύ από τη φάση στην οποία βρίσκεται η εφαρμογή της καινοτομίας την κάθε στιγμή (Τάτσιου, 2017).

Αρκετές έρευνες που μελέτησαν τη στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στις σχολικές μεταρρυθμίσεις κατέδειξαν ότι ορισμένοι είναι ευτυχείς με ιδιαίτερο ενθουσιασμό και ελπίδα (James & Conolly, 2000 - Νάστου, 2014) να υποστηρίξουν και να στηρίξουν τις προσπάθειες μεταρρύθμισης, ενώ άλλοι αισθάνονται θυμό, φόβο ότι θα χαθεί κάτι σημαντικό, άγχος μπροστά το άγνωστο, απογοήτευση ή και απώλεια και αντιστέκονται σε τέτοιες προσπάθειες και ειδικά αν ανήκει στις επιβαλλόμενες αλλαγές. Γενικά, η αλλαγή μπορεί να είναι ευπρόσδεκτη και να γίνεται αποδεκτή με ενθουσιασμό ή να αντιμετωπίζεται με απροθυμία (Zembylas & Barker, 2007 - Μπελικαϊδη, 2011). Και επειδή η εισαγωγή της αλλαγής φέρνει ανασφάλεια, σύμφωνα με τον Zimmerman (2006 - Μπελικαϊδη, 2011), απειλώντας τα γνώριμα πρότυπα επίδοσης, μπορεί να εμφανιστούν τα γνωστά φαινόμενα αντίστασης.

Μια μελέτη των Adams, Heath-Camp & Camp (1999 - Μπελικαϊδη, 2011) στη Βιρτζίνια των ΗΠΑ ανακάλυψαν ότι το άγχος των εκπαιδευτικών για τα καθήκοντά τους, η υπερφόρτωση και η αμφισημία του ρόλου τους, το σχολικό στρες, η διαμάχη του ρόλου και η

μη συμμετοχή, ήταν στενά συνδεδεμένα με τα επίπεδα στρες των εκπαιδευτικών. Επιπροσθέτως, κατά τους Datnow, Hubbard & Mehan (2002 - Μπελικάϊδη, 2011), το στρες των εκπαιδευτικών αυξανόταν, όταν οι διευθυντές επιδείκνυαν ένα λιγότερο συμμετοχικό στυλ διοίκησης.

Ένα ακόμη εμπόδιο στην υιοθέτηση των καινοτομιών είναι ότι συχνά δίνεται ελάχιστη υποστήριξη και ανταμοιβή στους δασκάλους για την αλλαγή όσων κάνουν στην τάξη. Από την άλλη πλευρά και σύμφωνα με τον Stevens (2004), οι εκπαιδευτικοί είναι πιθανό να δεχτούν επίπληξη, όταν οι καινοτομίες αποτύχουν ή προχωρούν με κόπο (Μπελικάϊδη, 2011). Κύριο ρόλο για την εξομάλυνση των προβλημάτων που προκύπτουν στο σχολικό κλίμα διαπιστώνεται πως κατέχει ο διευθυντής της σχολικής μονάδας που μπορεί να καλλιεργήσει κλίμα μάθησης και συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών, να τους ενεργοποιήσει, να τους ενισχύσει μέσω χρηματικών πόρων και να επιλύσει προβλήματα υλικοτεχνικής υποδομής (Τάτσιου, 2017).

Σε μία άλλη έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε Δημοτικά Σχολεία της Ελλάδας από τον Ξαφάκο (2011 - Νάστου, 2014) αναδείχθηκε πως τα ολιγοθέσια σχολεία έχουν πιο καινοτομικό κλίμα και θετικές στάσεις απέναντι στην έρευνα και πιο καινοτόμο διευθυντή απ' ό,τι τα πολυθέσια σχολεία. Επίσης, τα σχολεία σε μεγάλες αστικές περιοχές έχουν λιγότερο καινοτομικό κλίμα, δηλαδή πιο αρνητικές στάσεις απέναντι στην έρευνα και λιγότερο καινοτόμο διευθυντή απ' ό,τι τα σχολεία σε χωριά και αγροτικές περιοχές (Νάστου, 2014).

Επιπρόσθετα, για να αναπτύξει το σχολείο έναν καινοτόμο ρόλο ως προς τις καινοτομίες είναι απαραίτητες οι πρωτοβουλίες που λαμβάνονται. Είναι σημαντική, για αρχή, η ύπαρξη ενός προγράμματος σπουδών που θα προσφέρει στους εκπαιδευτικούς τη δυνατότητα να πραγματοποιούν αλλαγές, είτε είναι καινοτομίες είτε όχι, ανάλογα με τις εκπαιδευτικές ανάγκες που προκύπτουν. Αλλά, ο ρόλος του διευθυντή του σχολείου είναι σημαντικός για την υποστήριξη και επιτυχή υλοποίηση καινοτόμων δράσεων. Όταν είναι υποστηρικτικός και εμπνευστικός, διευκολύνει και προωθεί τις πρωτοβουλίες και τις επιλογές των εκπαιδευτικών (Κυριακώδη, 2014). Η δυνατότητα παρέμβασης, όμως, στο αναλυτικό πρόγραμμα για τα ελληνικά σχολεία είναι αρκετά περιορισμένη, επειδή το αναλυτικό πρόγραμμα είναι αρκετά δεσμευτικό, με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για την πραγμάτωση καινοτόμων πρωτοβουλιών (Βασιλάκη, 2012). Έρευνα που πραγματοποιήθηκε από την Κυριακώδη (2015) έδειξε πως στις περιπτώσεις που ένας

εκπαιδευτικός αναλαμβάνει την ευθύνη του σχεδιασμού και υλοποίησης του έργου, δεν υπάρχει συνέχεια της δράσης καθώς εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από αυτόν.

Σε μελέτη που πραγματοποιήθηκε από τους Scribner, Truell, Hager, και Srichai (2001), διαπιστώθηκε ότι οι εκπαιδευτικοί που δίδαξαν σε αγροτικές περιοχές παρουσίασαν πιο υψηλό επίπεδο αυτονομίας, σε θέματα όπως η λήψη αποφάσεων για τις μεθόδους διδασκαλίας και τα προγράμματα σπουδών συγκριτικά με τους εκπαιδευτικούς στις ημιαστικές ή αστικές περιοχές (στο Νάστου, 2014).

4.2. Η Συμβολή της Αποτυχίας Καινοτομιών στο Σχολικό Περιβάλλον και Επιρροή στις Αποφάσεις για Καινοτομία

Η επιτυχία μίας εκπαιδευτικής καινοτομίας είναι συνάρτηση πολλών παραγόντων. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι στο παρελθόν πολλές εκπαιδευτικές καινοτομίες έχουν αποτύχει. Υπάρχουν διάφοροι λόγοι που μπορούν να εξηγήσουν την αποτυχία: η ασυμβατότητα θεωρίας και πράξης, η αρνητική στάση του κοινωνικού πλαισίου (Κολέζα, χ.χ.) ή ακόμη η χαμηλή συνεργασία με την τοπική κοινωνία, η έλλειψη κατάλληλης υλικοτεχνικής υποδομής, η απουσία οικονομικών πόρων, το αρνητικό σχολικό κλίμα, αλλά και η ίδια η φύση της καινοτομίας, η οποία εμφανίζεται ως ασαφής ως προς τους στόχους (Τάτσιου, 2017).

Σύμφωνα με τον Perrin (2002), χαρακτηριστικό γνώρισμα της καινοτομίας είναι ότι εμπεριέχει ρίσκο, είναι απρόβλεπτη και έτσι είναι δύσκολο να προσδιοριστεί ποια δραστηριότητα θα έχει ή όχι αποτέλεσμα, ποιοι και πότε ακριβώς θα ωφεληθούν, υπό ποιο συνδυασμό συνθηκών και αν η εφαρμογή της θα είναι αναμενόμενη ή διαφορετικής φύσης. (Μπελικάϊδη, 2011). Επομένως, σημαντικό εμπόδιο αποτελεί ο φόβος και ο στιγματισμός σε περίπτωση αποτυχημένης προσπάθειας (Βασιλάκη, 2012). Κατά το Λαΐνα (2000), η εισαγωγή ή η εφαρμογή των καινοτόμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα απογοητεύσεις, στις οποίες πολλοί εκπαιδευτικοί ίσως δεν είναι διατεθειμένοι να υποβληθούν. Προς αποφυγή ανεπιθύμητων καταστάσεων, βάσει των Hsiao & Chen (στο Αβραμίδου, 2016), απαιτείται να λαμβάνονται υπόψη κατά το σχεδιασμό μιας καινοτομίας, οι ιδιαιτερότητες κάθε σχολείου σχετικά με τη διαμορφωμένη κουλτούρα του, τα θέματα ομοιογένειας μαθητικού πληθυσμού, η σταθερότητα του εκπαιδευτικού προσωπικού, η ηλικία και τα προσόντα των καθηγητών.

Γενικά όμως, η αποτυχία οφείλεται και σε ποικίλους παράγοντες που αφορούν τους άμεσους εμπλεκόμενους με τις καινοτομίες -δηλαδή τους εκπαιδευτικούς- και μερικοί από

τους οποίους είναι η αντίσταση κάποιων ατόμων ή μηχανισμών, η ελλιπής επιμόρφωση των ατόμων που καλούνται να εφαρμόσουν την καινοτομία, αλλά και η άγνοια και η αδιαφορία των εκπαιδευτικών για θέματα που αφορούν τις καινοτομίες, η έλλειψη συνεργασίας εκ μέρους των ανθρώπων που συμμετέχουν στην καινοτομία και το γεγονός ότι πολλές καινοτομίες απαιτούν μεγάλες χρονικές περιόδους για να εφαρμοσθούν πλήρως (Κολέζα, χ.χ. & Βασιλάκη, 2012). Επιπλέον, σημαντικό ρόλο στη διαδικασία υιοθέτησης μιας καινοτομίας είναι η αντίληψη που διαμορφώνουν τα εμπλεκόμενα άτομα σε σχέση με την καινοτομία. Κάθε εμπλεκόμενος έχει μία προσωπική αντίληψη σχετικά με την αλλαγή (Κολέζα, χ.χ.) κατέχοντας ουσιαστικό ρόλο στην επιτυχία μιας εκπαιδευτικής καινοτομίας και γι' αυτό οι αντιλήψεις τους για την χρησιμότητα ή μη της καινοτομίας λαμβάνονται σοβαρά υπόψη (Βασιλάκη, 2012). Ο τρόπος που αντιλαμβάνεται κάποιος την πραγματικότητα δεν αντανακλά πάντα την πραγματικότητα των άλλων, το άλλο που αποδίδουν τα άτομα στην αλλαγή παίζει ένα κρίσιμο ρόλο σε μία διαδικασία καινοτομίας (Κολέζα, χ.χ.).

Επομένως, η συμμετοχή των εκπαιδευτικών στην επίτευξη της καινοτομίας και τη διαμόρφωση κοινών στόχων και αξιών και πιο συγκεκριμένα αυτών που προτάσσουν νέες παιδαγωγικές αντιλήψεις και πρακτικές, αποτελούν επωφελής και δημιουργικούς παράγοντες για την εφαρμογή και υλοποίηση μιας καινοτομίας (Βασιλάκη, 2012).

Είναι σκόπιμο να αναφερθεί, πως για να θεωρηθεί μια καινοτομία επιτυχημένη, κρίνεται απαραίτητη και χρήσιμη, η συμβολή και η συμμετοχή των εκπαιδευτικών στη διαδικασία σχεδιασμού, καθώς και εφαρμογής και αξιολόγησης της καινοτομίας- σημαντικός παράγοντας αναστολής της καινοτομίας όσον αφορά την καινοτομική ικανότητα του σχολείου (Τάτσιου, 2017). Ειδικότερα, για όποιον επιχειρεί την αξιολόγηση μίας καινοτομίας, πρέπει να είναι καταρχάς αντιληπτό ότι η επιτυχημένη ή η αποτυχημένη εφαρμογή μιας καινοτομίας δεν οφείλεται αποκλειστικά στην ιδέα της καινοτομίας. Η επιτυχία από την εισαγωγή μιας καινοτομίας οφείλεται σε πληθώρα άλλων παραγόντων, από τους οποίους ξεχωρίζει το πλαίσιο μέσα στο οποίο παρατηρείται, καθώς και οι στάσεις και απόψεις των εμπλεκόμενων φορέων, δηλαδή του σχολείου, των δασκάλων και των μαθητών (Τάτσιου, 2017).

Αυτό που πρέπει σε πρώτη φάση να γίνεται, είναι μια αρχική αξιολόγηση, όπου διερευνώνται οι πιθανότητες ευόδωσης της καινοτομίας. Τα αποτελέσματα που θα προκύψουν από αυτήν την πρώτη αξιολόγηση, θα πρέπει να συσχετίζονται με αυτά της τελικής και να χρησιμοποιούνται για την εξαγωγή των οριστικών αποτελεσμάτων. Έτσι, υπάρχει μεγαλύτερο περιθώριο για διατύπωση και εφαρμογή προτάσεων που μπορούν να

συμβάλουν στη μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα της καινοτομίας και να αποφεύγεται το ενδεχόμενο ολοκληρωτικής απόρριψης ή άκριτης αποδοχής της (Τάτσιου, 2017).

Ακόμη, για την επιτυχία εκπαιδευτικών καινοτομιών, ο εκπαιδευτικός οφείλει να ευνοεί την ανάπτυξη και την εφαρμογή νέων μεθόδων διδασκαλίας και μάθησης, οι οποίες στοχεύουν στη δημιουργικότητα, την κριτική σκέψη, την επίλυση προβλημάτων, την κατανόηση και τη φροντίδα για όλους τους μαθητές. Ο εκπαιδευτικός προκειμένου να ενσωματώσει νέες μεθοδολογίες στη διδασκαλία του, θα πρέπει να έχει πρωταρχικά τις κατάλληλες γνώσεις και ικανότητες, ώστε να προάγει την ορθή χρήση τους. Έτσι σήμερα ο εκπαιδευτικός έχει μετατραπεί από έναν απλό μεταδότη γνώσεων σε ένα παιδαγωγό που αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για τη διαμόρφωση της σχολικής μονάδας ως χώρο καλλιέργειας της αυτενέργειας και των αυθεντικών βιωμάτων των μαθητών (Βασιλάκη, 2012).

Επιπρόσθετα, είναι σημαντικό να γίνει αποδεκτή μια καινοτομία και από τους μαθητές (Τάτσιου, 2017). Όταν η καινοτομία είναι έξω από τις δυνατότητες των παιδιών ή δεν προσαρμόζεται στα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες τους, τότε η αποτυχία είναι κάτι παραπάνω από βέβαιη (Τάτσιου, 2017). Η εισαγωγή μιας καινοτομίας δε συνεπάγεται πάντα την αλλαγή της στάσης των μαθητών, καθώς κάποιες φορές ενδέχεται να μη γίνει αντιληπτή και κάποιες άλλες να μην αντιμετωπιστεί με τη δέουσα σοβαρότητα. Υπάρχει όμως και η περίπτωση οι μαθητές να αντιλαμβάνονται την καινοτομία και να ανταποκρίνονται θετικά σε αυτήν. Με αυτό τον τρόπο συμβάλλουν και οι ίδιοι στη μεγιστοποίηση της πιθανότητας επιτυχούς έκβασης της καινοτόμου προσπάθειας και μάλιστα σε πολύ σημαντικό βαθμό. Επομένως, οι δάσκαλοι πρέπει να φροντίζουν, ώστε οι μαθητές να διάκινται θετικά στην αλλαγή. Το πρώτο βήμα σε αυτή την προσπάθεια είναι να διερευνήσουν το βαθμό ενημέρωσης, που έχουν οι μαθητές για την καινοτομία και την άποψή τους αυτή (Τάτσιου, 2017).

Με βάση τα παραπάνω, γίνεται αντιληπτό πως ο ρόλος, τόσο των εκπαιδευτικών όσο και των μαθητών, για την εξασφάλιση μιας πετυχημένης καινοτομίας είναι πολύ καθοριστικός (Βασιλάκη, 2012).

Τέλος, ένας σημαντικός παράγοντας επιτυχίας, σύμφωνα με την Τάτσιου (2017), στα σχολεία, τα οποία έχουν να επιδείξουν αυξημένο αριθμό επιτυχημένων καινοτόμων δράσεων, είναι η καλή συνεργασία με τους γονείς. Αυτό δεν σημαίνει ότι οι γονείς επεμβαίνουν και καθορίζουν την εφαρμογή της καινοτομίας, αλλά ότι η συνεργασία συνίσταται στη διαρκή επαφή και ενημέρωση των γονέων από το σχολείο, έτσι ώστε αυτοί να καταστούν πρόθυμοι

να ενισχύσουν τα νέα προγράμματα που εφαρμόζονται (Τάτσιου, 2017). Οι γονείς αποθαρρύνοντας τα παιδιά τους στο να συμμετέχουν στην καινοτομία και ερχόμενοι σε προστριβές με τους εκπαιδευτικούς και τον διευθυντή, δυσχεραίνουν ή ακόμη και ακυρώνουν τη δυνατότητα πραγματοποίησης της. Για το λόγο αυτό το σχολείο πρέπει να είναι ανοιχτό στη συμμετοχή των γονέων. Πέρα όμως από τους γονείς, η δεκτικότητα του κοινωνικού και πολιτικού πλαισίου αλλά και η συνεργασία της τοπικής κοινωνίας με το σχολείο είναι επίσης ευνοϊκοί παράγοντες για την επιτυχή εισαγωγή της καινοτομίας στην εκπαίδευση (Τάτσιου, 2017).

Κεφάλαιο 5^ο: Ο Ρόλος του Σχολείου και της Ηγεσίας στην Προώθηση Καινοτομιών

Καταλυτικός είναι ο ρόλος της ηγεσίας για την αποτελεσματικότητα των κοινωνικών συστημάτων, μέρος των οποίων αποτελεί και η εκπαίδευση. Η ηγεσία ορίζεται ως «...η επιρροή, η τέχνη ή η διαδικασία επηρεασμού των ατόμων μιας ομάδας ώστε να εργασθούν πρόθυμα για την πραγματοποίηση συγκεκριμένων στόχων». Στις εκπαιδευτικές μονάδες, βάσει τον Fullan (2001), πρωταγωνιστικό ρόλο στην προσπάθεια εφαρμογής καινοτομιών διαδραματίζει η σχολική ηγεσία (Αβραμίδου, 2016). Ηγετικός στο χώρο του σχολείου είναι ο ρόλος του διευθυντή που προϊσταται και με τις αποφάσεις του επηρεάζει άμεσα τον τρόπο δράσης του υπόλοιπου διδακτικού προσωπικού (Τάτσιου, 2017).

Οι εκπαιδευτικοί, όμως σύμφωνα με τον Μιχόπουλο (1998α), για να εξασφαλίσουν την επιτυχία στους στόχους που θέτει το σχολείο, χρειάζονται ως επικεφαλείς τους άτομα τα οποία έχουν δημιουργήσει κατάλληλο οργανωσιακό κλίμα, ώστε οι ίδιοι να είναι δημιουργικοί και παραγωγικοί μέσα σε αυτό (Βασιλάκη, 2012). Για να επιτευχθεί αυτό, ο διευθυντής είναι σημαντικό να προωθεί και να διατηρεί ένα δυναμικό περιβάλλον συνεργασίας στο οποίο οι εκπαιδευτικοί να είναι πρόθυμοι να εργαστούν και να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες. Σύμφωνα με τον Πασιαρδή (2004), η εκπαιδευτική ηγεσία είναι το «κλειδί» για να επιτευχθεί η σχολική αποτελεσματικότητα. Παίζει καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη και στη βελτίωση του εκπαιδευτικού οργανισμού και για αυτό καθίσταται σημαντική και για την εισαγωγή και ανάπτυξη καινοτομιών. Άλλωστε, η αλλαγή και κατά συνέπεια η καινοτομία, αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της αποτελεσματικής ηγεσίας, που ξεπερνά την απλή διαχείριση και διεκπεραίωση της εξουσίας (Βασιλάκη, 2012).

Για να μπορέσει να προωθήσει ένας ηγέτης τις απαραίτητες αλλαγές για τη βελτίωση του οργανισμού τον οποίο διευθύνει, είναι απαραίτητο να γνωρίζει ο ίδιος καλά την έννοια της

καινοτομίας και να έχει τις κατάλληλες γνώσεις και ικανότητες για να τις μετατρέψει σε συγκεκριμένους στόχους και σχεδιασμούς (Βασιλάκη, 2012). Διότι, ο ηγέτης που λειτουργεί αποτελεσματικά ως φορέας αλλαγών κατανοεί τη διαδικασία της αλλαγής και τις επιπτώσεις της τόσο στο άτομο του όσο και στους άλλους. Επιπλέον, εμπλέκει όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας στη δημιουργία κοινού οράματος και στόχων παρακινώντας τους έτσι για την εκπλήρωση του κοινού σκοπού τους και αποδέχεται ότι κάθε αρχικός σχεδιασμός συναντά δυσκολίες και ανατροπές κατά την εφαρμογή του. Έτσι, ενθαρρύνει τις καινοτομίες και την άσκηση πρωτοβουλίας και επικοινωνεί άμεσα με τους υφιστάμενους (Αβραμίδου, 2016).

Επίσης, για να πετύχει στον καινοτόμο ρόλο του, εκτός από το να γνωρίζει τι θέλει να επιτύχει, θα πρέπει να είναι ικανός να βλέπει όχι μόνο από τη δική του μεριά, αλλά και από την οπτική γωνία που βλέπουν και οι άλλοι, την έννοια και τις διαστάσεις της καινοτομίας (Βασιλάκη, 2012).

Ο σχολικός ηγέτης οφείλει να διοικεί με τέτοιο τρόπο, ώστε να επιτυγχάνεται το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα. Για αυτό το λόγο, λοιπόν, είναι αναγκαίο να λαμβάνει υπόψη τις παραμέτρους που ευνοούν την επιτυχία της αλλαγής και σχετίζονται με λειτουργίες, δομές και χαρακτηριστικά του οργανισμού. Ακόμη, σύμφωνα με τον Πασιαρδή (2004 - Βασιλάκη, 2012), οι καινοτόμοι ηγέτες είναι ριψοκίνδunami και αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες για την εφαρμογή καινοτομιών στα σχολεία τους. Και σύμφωνα με τον Ράπτη (2006) σε όλα τα στάδια εφαρμογής της καινοτομίας, έχει το ρόλο του καθοδηγητή, μέντορα και εμπνευστή. Στοχεύει στην αποθάρρυνση αρνητικών καταστάσεων, όπως μπορεί να είναι το άγχος, η απογοήτευση, ο εκνευρισμός, ενώ θα πρέπει να ενθαρρύνει τις εποικοδομητικές συμπεριφορές (Βασιλάκη, 2012). Επιπλέον, οφείλει να διακρίνεται για χαρακτηριστικά όπως η τόλμη, η αποφασιστικότητά του και η ικανότητά του να αξιοποιεί τις περιστάσεις, που βοηθούν στην εφαρμογή της καινοτομίας, να μην αποθαρρύνεται από τις αποτυχίες, να μπορεί να εξηγήσει στους άλλους πώς θα γίνει η καινοτομία, να φροντίζει, ώστε να αμείβονται αυτοί που εφαρμόζουν την καινοτομία και να εκτιμά το καινούργιο (Τάτσιου, 2017).

Βέβαια στην πραγματικότητα των ελληνικών εκπαιδευτικών σχολείων ο διευθυντής τις περισσότερες φορές καλείται να εφαρμόσει μια καινοτομία που έχει σχεδιαστεί και επιβληθεί από τους άλλους. Είναι σπάνια η περίπτωση να δοθεί η δυνατότητα στον ίδιο το διευθυντή να αναλάβει ο ίδιος καινοτόμους πρωτοβουλίες (Τάτσιου, 2017).

Συνοψίζοντας, σύμφωνα με τον Σαΐτη (2005) ο ρόλος του ηγέτη είναι ιδιαίτερα κρίσιμος για την επίτευξη υψηλότερων στόχων απόδοσης τόσο των εκπαιδευτικών όσο και

των μαθητών. Έχει ιδιαίτερες και υψηλές απαιτήσεις και πολλές διαστάσεις οπότε κρίνεται ως πολυσύνθετος και ιδιαίτερα απαιτητικός. Για να ανταποκριθεί ο ηγέτης σε ένα τέτοιο δύσκολο έργο θα πρέπει να έχει διάθεση και ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τη συγκεκριμένη θέση και να διαθέτει τις απαραίτητες ηγετικές ικανότητες μερικές από τις οποίες είναι η διοικητική εμπειρία και επιστημονική κατάρτιση, η ικανότητα σχεδιασμού και εφαρμογής σχεδίων και προγραμμάτων, η ικανότητα αποτελεσματικής επικοινωνίας και συνεργασίας και όχι μόνο (Βασιλάκη, 2012).

Σημαντικό κομμάτι αποτελεί το γεγονός πως το σχολείο ως ζωντανός οργανισμός και κοινωνικός θεσμός ανταποκρινόμενο στις ειδικότερες ανάγκες και απαιτήσεις των μαθητών του δεν μπορεί και δεν πρέπει να μείνει ανεπηρέαστο από όλες αυτές της αλλαγές που συμβαίνουν γύρω του (Γιαννακάκη, 2005). Σύμφωνα με την Γκλιάου-Χριστοδούλου (στο Νάστου, 2014), θα πρέπει να πάψει να είναι εσωστρεφές, να γκρεμίσει σταδιακά τα φυσικά του σύνορα και να συνεργαστεί ουσιαστικά με τα μικροσυστήματα που υπάρχουν γύρω του, το πιο σημαντικό από τα οποία είναι η οικογένεια.

Σύμφωνα με την Riley (2000 - Νάστου, 2014) οι γονείς πρέπει να υπάρχουν στο σκάφος και να αναγνωρίζονται ως συνεκπαιδευτές, και όχι ως εμπόδια στη μάθηση, αφού στην εκπαιδευτική διαδικασία πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και οι επιβάτες και το πλήρωμα. Η δυναμική της σχέσης σχολείου - οικογένειας, είναι καθοριστική στην εφαρμογή και διάχυση καινοτόμων δράσεων στην σχολική μονάδα, αφού σε σχολεία που έχουν επιδείξει αριθμό πετυχημένων εκπαιδευτικών αλλαγών, έχει παρατηρηθεί καλή συνεργασία με τους γονείς, στοιχείο που επιβεβαιώνεται από διεθνείς μελέτες που υποστηρίζουν πως αυτές οι σχέσεις σχολείου - οικογένειας συμβάλουν στην κατανόηση των απαιτήσεων για αλλαγή και βελτίωση του σχολείου. Στην Ελλάδα σε αντίθεση με άλλες προηγμένες χώρες η συνεργασία γονέων και σχολείου είναι πολύ περιορισμένη και τις περισσότερες φορές έχει τυπικό χαρακτήρα και όχι ουσιαστικό, αφού περιορίζεται στο πλαίσιο θεσμοθετημένων επαφών (Νάστου, 2014).

Τα παραπάνω επιβεβαιώνονται και στην έρευνα της Κυριακώδη (2015), η οποία έδειξε πως η θετική επίδραση και ανατροφοδότηση για τη συνέχιση καινοτόμων δράσεων φαίνεται να υπάρχει, όταν εμπλέκονται ενεργά οι γονείς των μαθητών και το σχολείο ανοίγεται στην κοινωνία.

Η σχέση εκπαιδευτικών - γονέων επηρεάζεται από την κουλτούρα και τις αξίες τους, το περιβάλλον προέλευσής τους, την εθνικότητά τους, το κοινωνικοοικονομικό και το

μορφωτικό τους επίπεδο, τις επιδράσεις της τεχνολογίας, τις πιέσεις από το εργασιακό περιβάλλον, την αλλαγή στις κοινωνικές δομές της οικογένειας, τον τρόπο που παραδοσιακά γονείς και εκπαιδευτικοί αντιλαμβάνονται το ρόλο τους, τις προσδοκίες τους, τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς τους και τον τρόπο επικοινωνίας τους (Μπελικάϊδη, 2011).

Κατά την είσοδο της καινοτομίας στη σχολική μονάδα, πρέπει να υπάρχει πνεύμα συνεργασίας. Η ουσιαστική συνεργασία σχολείου – οικογένειας παίζει καταλυτικό ρόλο στην ύπαρξη καινοτομικού κλίματος. Για να επικρατεί ένα τέτοιο πνεύμα εμπιστοσύνης και συνεργασίας κατά τον Σαίτη (στο Μπελικάϊδη, 2011) είναι απαραίτητη η ουσιαστική επικοινωνία των μελών του σχολικού οργανισμού, ώστε αφού ανταλλάσσονται απόψεις, να επιτυγχάνεται η ανάπτυξη συνεργασιών. Οι γονείς αποθαρρύνοντας τα παιδιά τους στο να συμμετέχουν στην καινοτομία και ερχόμενοι σε προστριβές με τους εκπαιδευτικούς και το διευθυντή, δυσχεραίνουν ή ακόμη ακυρώνουν τη δυνατότητα πραγματοποίησης της (Μπελικάϊδη, 2011).

Οι εκπαιδευτικοί και οι διευθυντές μπορούν να διευκολύνουν αυτή την επικοινωνιακή διαδικασία με τους γονείς, από τη στιγμή που είναι εκεί για να τους στηρίζουν, να τους παρέχουν διαθέσιμους πόρους αλλά και να τους καταρτίζουν. Τέτοιες συνεργασίες μπορούν να επιτευχθούν σε ένα ανοιχτό σχολικό κλίμα. όπου ο διευθυντής και οι εκπαιδευτικοί συνεργάζονται αρμονικά και στενά, ενώ οι σχέσεις μεταξύ τους χαρακτηρίζονται από ειλικρίνεια και ελευθερία. Είναι σημαντικό το σχολείο να ενημερώνει τους γονείς για τις αλλαγές και τα νέα στοιχεία της εκπαιδευτικής πραγματικότητας, διότι οι γονείς συνήθως παραμένουν συναισθηματικά δέσμιοι των μαθητικών τους εμπειριών και αποδέχονται δύσκολα τις καινοτομίες (Ματσαγγούρας, 2008 – στο Μπελικάϊδη, 2011).

Η έλλειψη λοιπόν συνεργασίας γονέων και σχολείου μαζί με το άσχημο σχολικό κλίμα, την έλλειψη συνεργασίας και επικοινωνίας των εκπαιδευτικών μεταξύ τους, την αστάθεια του προσωπικού, την ανυπαρξία πόρων ή η κακή διαχείριση αυτών, την έλλειψη ευκαιριών επαγγελματικής ανάπτυξης, την πολυπλοκότητα της καινοτομίας, τη μη σύνδεσή της με προβληματικές καταστάσεις του οργανισμού, μπορούν να αποτελέσουν σημαντικά εμπόδια για την ανάπτυξη καινοτομιών στη σχολική μονάδα (Μπελικάϊδη, 2011).

Καταληκτικά, σύμφωνα με Κιρκιγιάννη (2009), το σχολείο εντάσσεται σε ένα ευρύτερο περιβάλλον, το οποίο επηρεάζει και από το οποίο επηρεάζεται. Δέχεται εισροές από το ευρύτερο περιβάλλον (μαθητές, εκπαιδευτικοί, γονείς) τις μετασχηματίζει μέσα από διάφορες διεργασίες (διδακτικές μέθοδοι, επικοινωνία) και παράγει αποτελέσματα (στάσεις και

γνώσεις μαθητών) τα οποία εκρέει στο περιβάλλον. Έτσι όταν οι σχέσεις οικογένειας σχολείου φτάσουν στο επίπεδο της συμμετοχής, προκύπτει μια συνεργασία ή συνεταιρισμός (partnership) (Μπελικαΐδη, 2011).

Β΄ ΜΕΡΟΣ

ΈΡΕΥΝΑ, ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ, ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Κεφάλαιο 6^ο: Μεθοδολογία

6.1. Σκοπός της εργασίας

Έτσι, σκοπός της εργασίας είναι η διερεύνηση του βαθμού αποδοχής αφενός των καινοτόμων προγραμμάτων, που μπορούν να υλοποιηθούν πέρα από ατομικά (εννοώντας μία τάξη) και ομαδικά μέσα σε κάθε σχολική μονάδα και αφετέρου των καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας, που μπορούν να πραγματοποιηθούν ξεχωριστά από τον κάθε εκπαιδευτικό μέσα στην τάξη του, αναφερόμενη στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Ακόμη, θα διερευνηθούν οι αιτίες που δυσχεραίνουν την εφαρμογή των εκπαιδευτικών καινοτομιών, εστιάζοντας κυρίως στο κομμάτι της προθυμίας των εκπαιδευτικών να υλοποιήσουν ή και να συμμετέχουν σε κάποια καινοτομία, πρόγραμμα ή μέθοδο διδασκαλίας.

6.2. Ερευνητικά Ερωτήματα

Τα ερευνητικά ερωτήματα που πλαισίωσαν την έρευνα είναι τα εξής:

- 1) Τι γνωρίζουν οι εκπαιδευτικοί για την έννοια της εκπαιδευτικής καινοτομίας;
- 2) Τι πιστεύουν οι εκπαιδευτικοί για την ανάγκη εκπαιδευτικών καινοτομιών στα σχολεία;
- 3) Ποιοι είναι οι βασικοί λόγοι για τους οποίους οι ίδιοι θα πραγματοποιούσαν μία καινοτομία στην σχολική τους μονάδα;
- 4) Κατά πόσο υπάρχει προθυμία αποδοχής κάποιας καινοτομίας και ποιος μπορεί να είναι ο κύριος παράγοντας (προσωπικός ή μη) της μη αποδοχής μιας καινοτόμου ιδέας από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς;
- 5) Ποιες είναι οι επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών για την υλοποίηση εκπαιδευτικών καινοτομιών;
- 6) Πώς πιστεύουν οι εκπαιδευτικοί ότι συμβάλλει η αποτυχία στις αποφάσεις τους για υλοποίηση καινοτόμων δράσεων και μεθόδων;
- 7) Ποια πιστεύουν ότι είναι η στάση του/της διευθυντή/-τριας, του σχολικού κλίματος και των γονέων σε καινοτομίες;
- 8) Πώς το σχολικό κλίμα επηρεάζει την ανάληψη και υλοποίηση καινοτομιών;
- 9) Ποια πιστεύουν ότι είναι η επίδραση των καινοτομιών στους μαθητές.
- 10) Ποια είναι η στάση των γονέων απέναντι στις καινοτομίες από την οπτική των εκπαιδευτικών;

6.3. Δείγμα

Η συλλογή των στοιχείων της έρευνας αυτής πραγματοποιήθηκε με την χρήση ερωτηματολογίου (βλ. Παράρτημα 1), το οποίο δόθηκε σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Το ερωτηματολόγιο χορηγήθηκε σε 200 εκπαιδευτικούς 18 Δημοτικών Σχολείων νομού της Κεντρικής Ελλάδας. Το δείγμα ήταν δείγμα ευκολίας και επεστράφησαν συμπληρωμένα 81 ερωτηματολόγια (ποσοστό επιστροφής).

6.4. Ερωτηματολόγιο

Πιλοτικός έλεγχος της καταλληλότητας των ερωτήσεων (κατανόηση τους από τους εκπαιδευτικούς) έγινε σε δείγμα 10 εκπαιδευτικών, οι οποίοι όμως δεν συμμετείχαν στην έρευνα. Επιπλέον, η κατανομή των ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε στο διάστημα Φεβρουάριο του 2018 με Απρίλιο του 2018.

Το ερωτηματολόγιο αποτελούνταν από δύο μέρη, στα οποία οι ερωτηθέντες κλήθηκαν

- α) να αναφέρουν τα δημογραφικά τους στοιχεία και
- β) να απαντήσουν σε 41 ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής και 6 ανάπτυξης (βλ. Παράρτημα 1).

Κεφάλαιο 7^ο: Αποτελέσματα

7.1. Επεξεργασία αποτελεσμάτων

Για κάθε μία από τις ερωτήσεις υπολογίστηκαν τα ποσοστά των εκπαιδευτικών που επέλεξαν τις επιμέρους επιλογές ή απάντησαν περιφραστικά. Τέλος, για τη μεταξύ δύο ή περισσότερων ερωτήσεων συγκριτική ανάλυση των απαντήσεων των εκπαιδευτικών χρησιμοποιήθηκε το περιβάλλον της Microsoft. Επιπλέον, χρειάζεται να διευκρινιστεί πως χρησιμοποιήθηκε και το πρόγραμμα SPSS Statistics 21, ωστόσο όμως δεν μπορούσαν να αναλυθούν όλες οι ερωτήσεις. Γι' αυτό και δίνονται οι αναλύσεις με βάση το περιβάλλον της Microsoft.

Παρακάτω, παρατίθενται τα αποτελέσματα αναλύοντας τις ερωτήσεις με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα. Επίσης, δίνεται ένας βοηθητικός πίνακας με τις ερωτήσεις που αντιστοιχούν σε κάθε ερευνητικό ερώτημα (Πίνακας-1).

Πίνακας- 1: Αντιστοίχιση Ερευνητικών Ερωτημάτων με Ερωτήσεις

Ερευνητικό Ερώτημα	Ερωτήσεις
1. Τι γνωρίζουν οι εκπαιδευτικοί για την έννοια της εκπαιδευτικής καινοτομίας;	3, 24, 25
2. Τι πιστεύουν οι εκπαιδευτικοί για την ανάγκη εκπαιδευτικών καινοτομιών στα σχολεία;	20, 21, 22, 23
3. Ποιοι είναι οι βασικοί λόγοι για τους οποίους οι ίδιοι θα πραγματοποιούσαν μία καινοτομία στην σχολική τους μονάδα;	26
4. Κατά πόσο υπάρχει προθυμία αποδοχής κάποιας καινοτομίας και ποιος μπορεί να είναι ο κύριος παράγοντας (προσωπικός ή μη) της μη αποδοχής μιας καινοτόμου ιδέας από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς;	42
5. Ποιες είναι οι επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών για την υλοποίηση εκπαιδευτικών καινοτομιών;	13, 27, 28, 29, 30
6. Πως πιστεύουν οι εκπαιδευτικοί ότι συμβάλλει η αποτυχία στις αποφάσεις τους για υλοποίηση καινοτόμων δράσεων και μεθόδων;	35, 36, 37, 38, 39
7. Ποια πιστεύουν ότι είναι η στάση του/της διευθυντή/-τριας, του σχολικού κλίματος και των γονέων σε καινοτομίες;	40, 41
8. Πώς το σχολικό κλίμα επηρεάζει την ανάληψη και υλοποίηση καινοτομιών;	31, 32, 33, 34
9. Ποια πιστεύουν ότι είναι η επίδραση των καινοτομιών στους μαθητές.	1, 2, 43
10. Ποια είναι η στάση των γονέων απέναντι στις καινοτομίες από την οπτική των εκπαιδευτικών;	44, 45, 46, 47

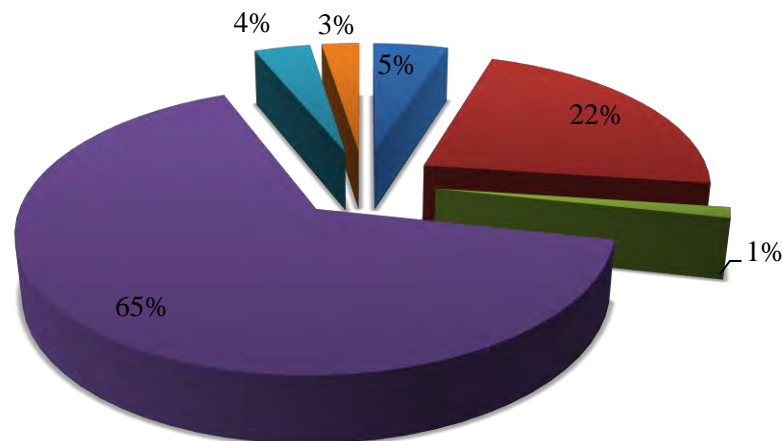
7.2. Ανάλυση Αποτελεσμάτων

Βοηθητικά κατά την ανάλυση, θα δίνονται οι ερωτήσεις που αντιστοιχούν σε κάθε ερευνητικό ερώτημα και θα αναγράφεται και η αρίθμηση με βάση την σειρά του ερωτηματολογίου.

7.2.1. Τι γνωρίζουν οι εκπαιδευτικοί για την έννοια της εκπαιδευτικής καινοτομίας;

(3) Για εσάς εκπαιδευτική καινοτομία αποτελεί:

- Σύνολο Καινοτόμων Προγραμμάτων
- Σύνολο Καινοτόμων Μεθόδων Διδασκαλίας
- Σύνολο Αλλαγών στην Αισθητική της Τάξης
- Όλα τα παραπάνω
- Σύνολο Καινοτόμων Προγραμμάτων και Μεθόδων Διδασκαλίας
- Σύνολο Καινοτόμων Μεθόδων και Αλλαγών στην Αισθητική της Τάξης

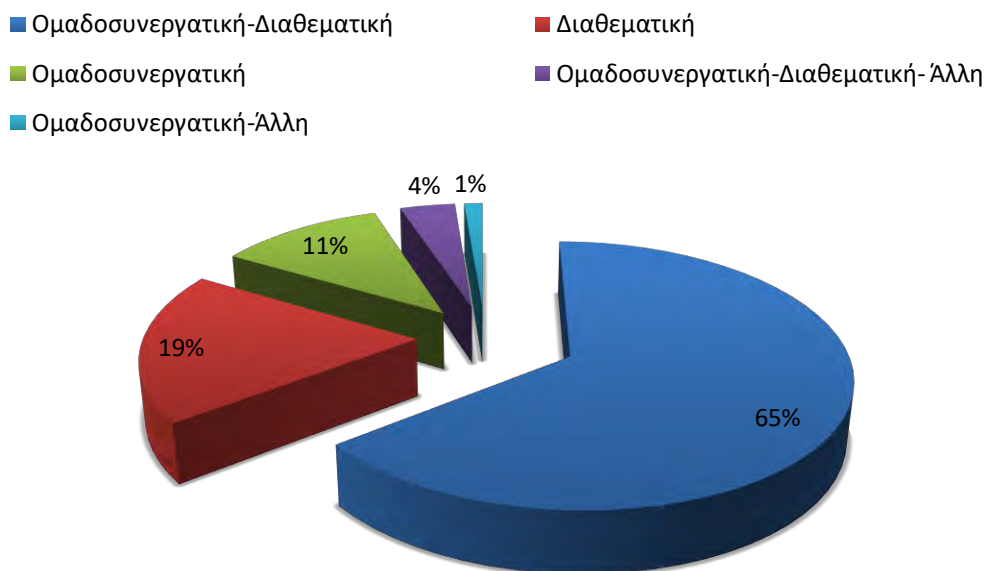

Σχήμα 1: Για εσάς εκπαιδευτική καινοτομία αποτελεί

Ειδικότερα, το 5% των ερωτηθέντων συμπεριλαμβάνουν στην εκπαιδευτική καινοτομία μόνο το σύνολο των καινοτόμων προγραμμάτων που προτείνονται από το Πρόγραμμα Σπουδών. Το 22% συμπεριλαμβάνουν μόνο το σύνολο των καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας που διαφέρουν από τον κλασικό, καθημερινό τρόπο διδασκαλίας, ενώ το 1% το σύνολο των αλλαγών στην αισθητική της τάξης. Το 65% των εκπαιδευτικών ορίζουν την εκπαιδευτική καινοτομία ως το σύνολο των καινοτόμων προγραμμάτων, των καινοτόμων μεθόδων αλλά και των αλλαγών στην αισθητική της τάξης. Υπάρχει εντούτοις και ένα 4% οι οποίοι αναφέρουν το σύνολο των καινοτόμων προγραμμάτων και των καινοτόμων μεθόδων ως

εκπαιδευτική καινοτομία και ένα 3% το σύνολο των καινοτόμων μεθόδων και των αλλαγών στην αισθητική.

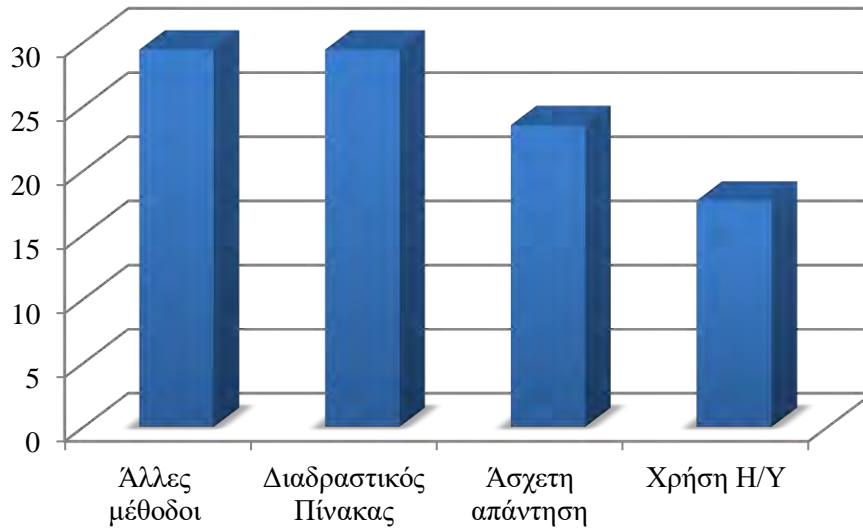
(24) Ποιες από τις παρακάτω καινοτόμους μεθόδους διδασκαλίας έχετε εφαρμόσει

Σχήμα 2: Ποιες από τις παρακάτω καινοτόμους μεθόδους διδασκαλίας έχετε εφαρμόσει

Από τους ερωτηθέντες εκπαιδευτικούς, οι 64% έχουν εφαρμόσει στις τάξεις τους και την ομαδοσυνεργατική και την διαθεματική μέθοδο. Το 19% έχει εφαρμόσει μόνο την διαθεματική και το 11% μόνο την ομαδοσυνεργατική μέθοδο. Το 4% υλοποίησε και τις δύο προαναφερθείσες μεθόδους συν κάποια άλλη, όπως το project, την ανακαλυπτική και την επίλυση προβλήματος. Ένας μόνο εκπαιδευτικός (1%) εφάρμοσε την ομαδοσυνεργατική και άλλη μία μέθοδο κατά αυτόν και συγκεκριμένα την γραφή έργων και ποιημάτων. Αντίστοιχο ποσοστό φαίνεται πως δεν εφάρμοσε καμία από τις παραπάνω μεθόδους. Επιπλέον, 1 στους 81 δεν απάντησε.

(25) Αναφέρετε κάποιες από τις καινοτόμους μεθόδους διδασκαλίας που θα θέλατε να υλοποιήσετε στην τάξη σας, πέρα από τις ήδη προαναφερόμενες

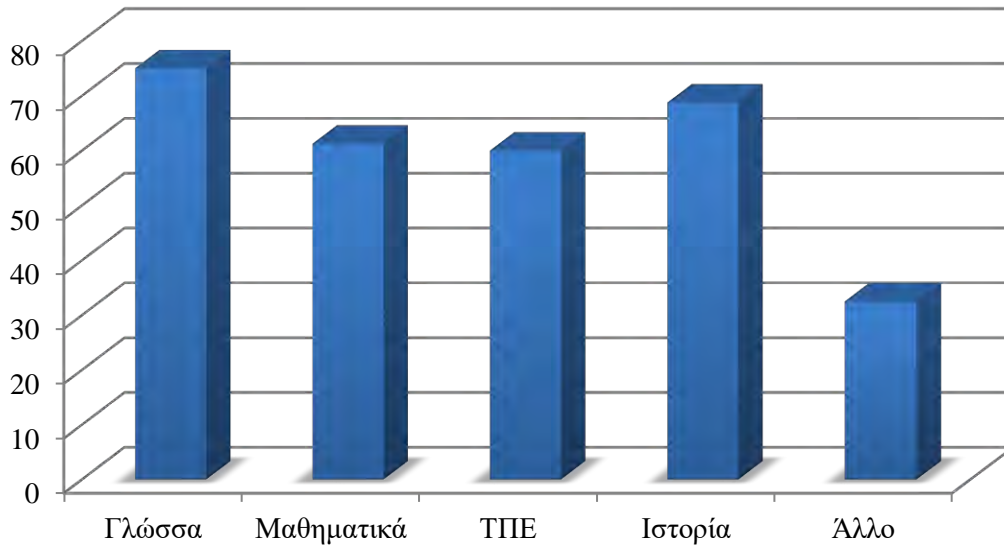

Σχήμα 3: Αναφέρετε κάποιες από τις καινοτόμους μεθόδους διδασκαλίας που θα θέλατε να υλοποιήσετε στην τάξη σας, πέρα από τις ήδη προαναφερόμενες

Στην συγκεκριμένη ερώτηση, οι 64 στους 81 εκπαιδευτικούς δεν ανέφεραν κάποια άλλη καινοτόμο μέθοδο και πιθανότατα να μην γνώριζαν άλλες. Από αυτούς που απάντησαν (18 εκπαιδευτικοί), το 29,4% ανέφεραν ως πιθανές μεθόδους διδασκαλίας πραγματικές μεθόδους όπως το Project με εμπλοκή της διαθεματικότητας και την Διαφοροποιημένη Διδασκαλία, καθώς και ένα ακόμη 29,4% ανέφερε τον διαδραστικό πίνακα. Μερικά από τα οποία γίνονται ήδη βάσει μερικών εκπαιδευτικών. Έπειτα, από το 17,6% των απαντήσεων αναφέρουν την χρήση του Η/Υ ως μέθοδος και το 23,5% έδωσε άσχετες απαντήσεις που δεν αφορούν μεθόδους.

7.2.2. Τι πιστεύουν οι εκπαιδευτικοί για την ανάγκη εκπαιδευτικών καινοτομιών στα σχολεία;

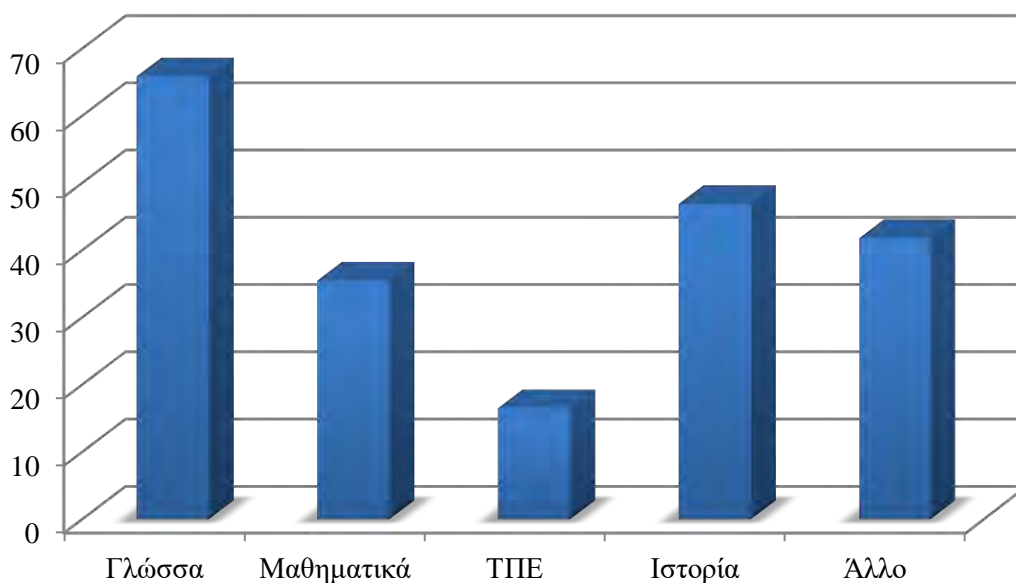
(20) Αριθμήστε τα παρακάτω μαθήματα σύμφωνα με την ανάγκη ανάπτυξης καινοτόμων προγραμμάτων

Σχήμα 4: Αριθμήστε τα παρακάτω μαθήματα σύμφωνα με την ανάγκη ανάπτυξης καινοτόμων προγραμμάτων

Στην συγκεκριμένη ερώτηση, το 75% των εκπαιδευτικών που απάντησαν θεωρούν πως η Γλώσσα είναι το πρώτο μάθημα όπου υπάρχει ανάγκη ανάπτυξης καινοτόμων προγραμμάτων. Έπειτα, είναι η Ιστορία με ποσοστό 69% και ακολουθούν τα Μαθηματικά (61%), το ΤΠΕ (60%) και κάποιο άλλο μάθημα (33%)- πιθανόν μαθήματα των ειδικοτήτων συν της Μελέτης Περιβάλλοντος, της Ευέλικτης Ζώνης, των Θρησκευτικών, της Φυσικής, της Γεωγραφίας, της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής. Μόνο ένας στους 81 εκπαιδευτικούς δεν απάντησαν την ερώτηση αυτή.

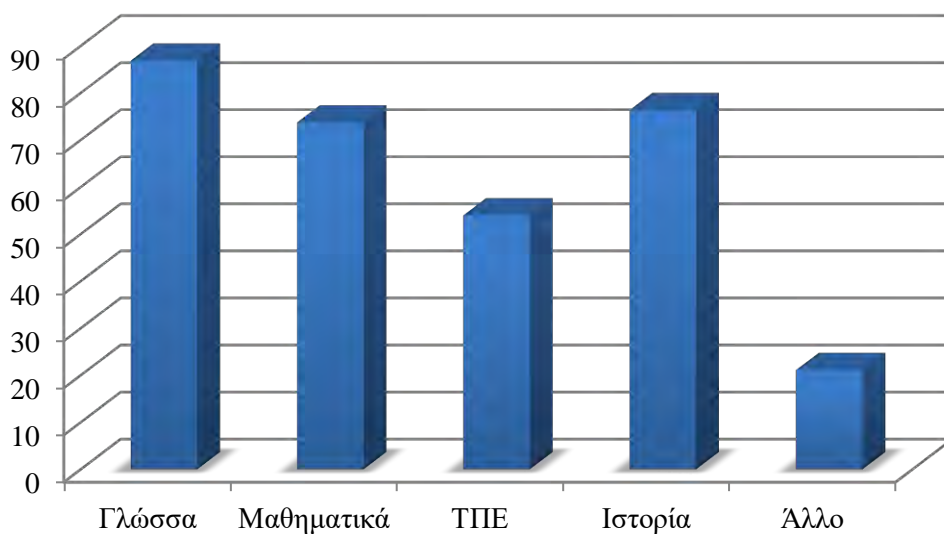
(21) Σε ποια από τα παρακάτω μαθήματα έχετε πραγματοποιήσει καινοτόμα προγράμματα

Σχήμα 5: Σε ποια από τα παρακάτω μαθήματα έχετε πραγματοποιήσει καινοτόμα προγράμματα

Στην συγκεκριμένη ερώτηση, το 66% των εκπαιδευτικών που απάντησαν μας γνωστοποιούν πως η Γλώσσα είναι το πρώτο μάθημα όπου έχουν πραγματοποιήσει καινοτόμα προγράμματα. Έπειτα, είναι η Ιστορία για το 47% των εκπαιδευτικών και ακολουθούν κάποια άλλα μαθήματα (42%) -πιθανόν μαθήματα των ειδικοτήτων συν της Μελέτης Περιβάλλοντος, της Ευέλικτης Ζώνης, της Φυσικής, των Θρησκευτικών, της Γεωγραφίας, της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής- τα Μαθηματικά για το 35% και τέλος το ΤΠΕ (16%). Μόνο 2 στους 81 εκπαιδευτικούς δεν απάντησαν την ερώτηση αυτή.

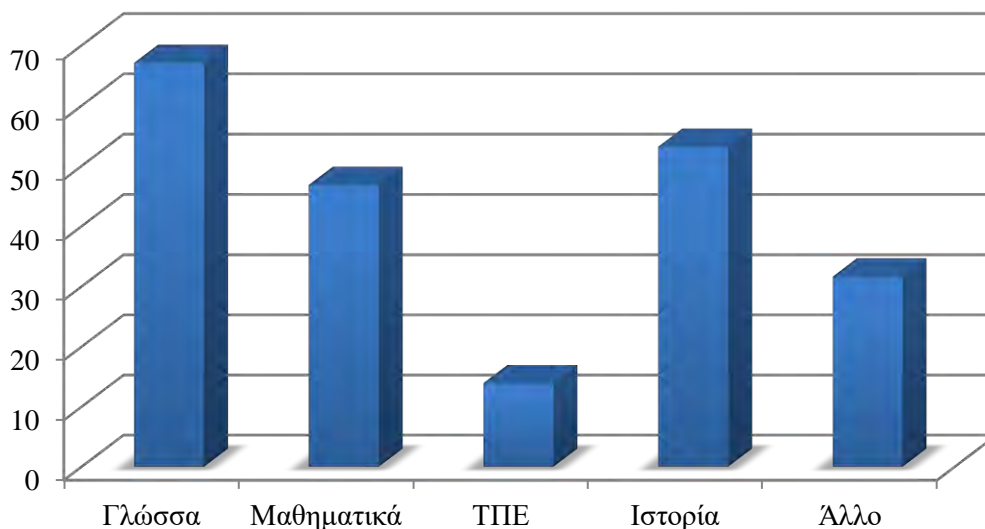
(22) Αριθμήστε τα παρακάτω μαθήματα σύμφωνα με την ανάγκη ανάπτυξης καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας:

Σχήμα 6: Αριθμήστε τα παρακάτω μαθήματα σύμφωνα με την ανάγκη ανάπτυξης καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας:

Στην συγκεκριμένη ερώτηση, το 87% των εκπαιδευτικών που απάντησαν θεωρούν πως η Γλώσσα είναι το πρώτο μάθημα όπου υπάρχει ανάγκη ανάπτυξης καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας. Έπειτα, είναι η Ιστορία με ποσοστό 76% και ακολουθούν τα Μαθηματικά (74%), το ΤΠΕ (54%) και κάποιο άλλο μάθημα (21%)- πιθανόν μαθήματα των ειδικοτήτων συν της Μελέτης Περιβάλλοντος, της Ευέλικτης Ζώνης, των Θρησκευτικών, της Φυσικής, της Γεωγραφίας, της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής. Τέλος, 5 στους 81 εκπαιδευτικούς δεν απάντησαν την ερώτηση αυτή.

(23) Σε ποια από τα παρακάτω μαθήματα έχετε πραγματοποιήσει καινοτόμους μεθόδους διδασκαλίας:

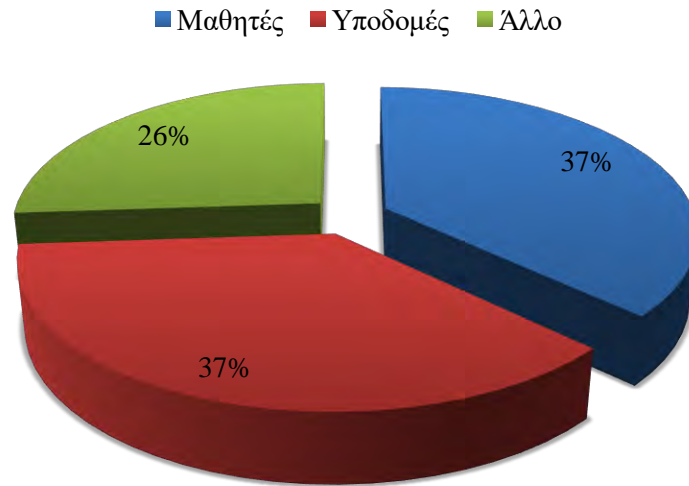

Σχήμα 7: Σε ποια από τα παρακάτω μαθήματα έχετε πραγματοποιήσει καινοτόμους μεθόδους διδασκαλίας:

Στην συγκεκριμένη ερώτηση, το 67% των εκπαιδευτικών που απάντησαν μας γνωστοποιούν πως η Γλώσσα είναι το πρώτο μάθημα όπου έχουν πραγματοποιήσει καινοτόμες μεθόδους διδασκαλίας. Έπειτα, είναι η Ιστορία για το 53% των εκπαιδευτικών και ακολουθούν τα Μαθηματικά για το 47%, κάποια άλλα μαθήματα (32%) -πιθανόν μαθήματα των ειδικοτήτων συν της Μελέτης Περιβάλλοντος, της Ευέλικτης Ζώνης, της Φυσικής, των Θρησκευτικών, της Γεωγραφίας, της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής- και τέλος το ΤΠΕ για το 14%. Μόνο 2 στους 81 εκπαιδευτικούς δεν απάντησαν την ερώτηση αυτή.

7.2.3. Ποιοι είναι οι βασικοί λόγοι για τους οποίους οι ίδιοι θα πραγματοποιούσαν μία καινοτομία στην σχολική τους μονάδα;

(26) Τι θα αποτελούσε ένα σμα για εσάς, προκειμένου να πραγματοποιήσετε μια καινοτομία στο σχολείο ή/και στην τάξη σας

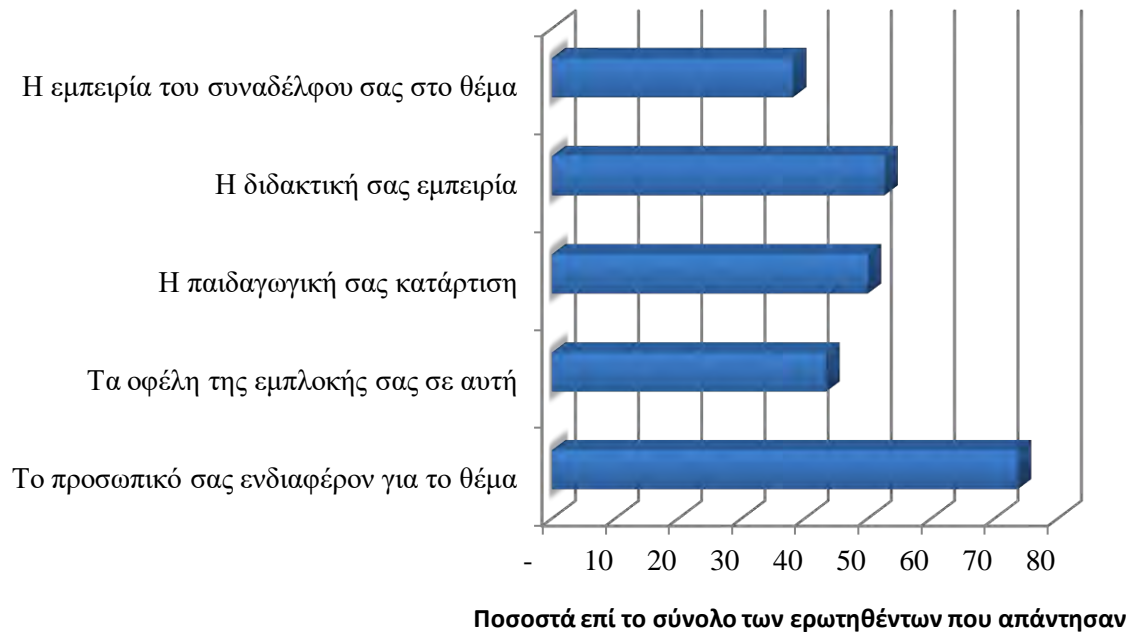

Σχήμα 8: Τι θα αποτελούσε έναυσμα για εσάς, προκειμένου να πραγματοποιήσετε μια καινοτομία στο σχολείο ή/και στην τάξη σας

Για διευκόλυνση στην ανάλυση της συγκεκριμένης ερώτησης, πραγματοποιήθηκαν τρεις κατηγορίες με βάση τις απαντήσεις που δόθηκαν. Αρχικά, 35 στους 81 εκπαιδευτικούς δεν ήθελαν να αναφέρουν τον λόγο για τον οποίο οι ίδιοι θα πραγματοποιούσαν μία καινοτομία. Από αυτούς που απάντησαν, το 37% υποστήριξε πως έναυσμα θα αποτελούσαν οι μαθητές τους, διότι με αυτόν τον τρόπο πιστεύουν πως θα τους κέντριζαν το ενδιαφέρον, θα δημιουργούσαν ευχάριστες συνθήκες μάθησης, θα συμπεριλάμβαναν τις ανάγκες τους και θα τους έκαναν να συμμετέχουν ενεργά στην μαθησιακή διαδικασία. Αντίστοιχα, το υπόλοιπο 37% αναφέρεται στην βελτίωση των υποδομών μιας σχολικής μονάδας, συμπεριλαμβανομένου τα ανελαστικά προγράμματα, τα σχολικά εγχειρίδια, η παρεχόμενη βοήθεια σε δυσκολίες, η επιπλέον επιμόρφωση και γενικώς η αλλαγή στο εκπαιδευτικό σύστημα. Τέλος, το 26% έδωσε μεμονωμένες απαντήσεις, μία από τις οποίες ήταν και η αύξηση μισθού, η αναφορά σε τρόπους προσεγγίσεων των μαθημάτων ή και στο παιδαγωγικό κλίμα.

7.2.4. Κατά πόσο υπάρχει προθυμία αποδοχής κάποιας καινοτομίας και ποιος μπορεί να είναι ο κύριος παράγοντας (προσωπικός ή μη) της μη αποδοχής μιας καινοτόμου ιδέας από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς;

(42) Ποιοι παράγοντες θα επηρέαζαν τη στάση σας απέναντι σε μία καινοτόμο ιδέα ενός συναδέλφου σας;

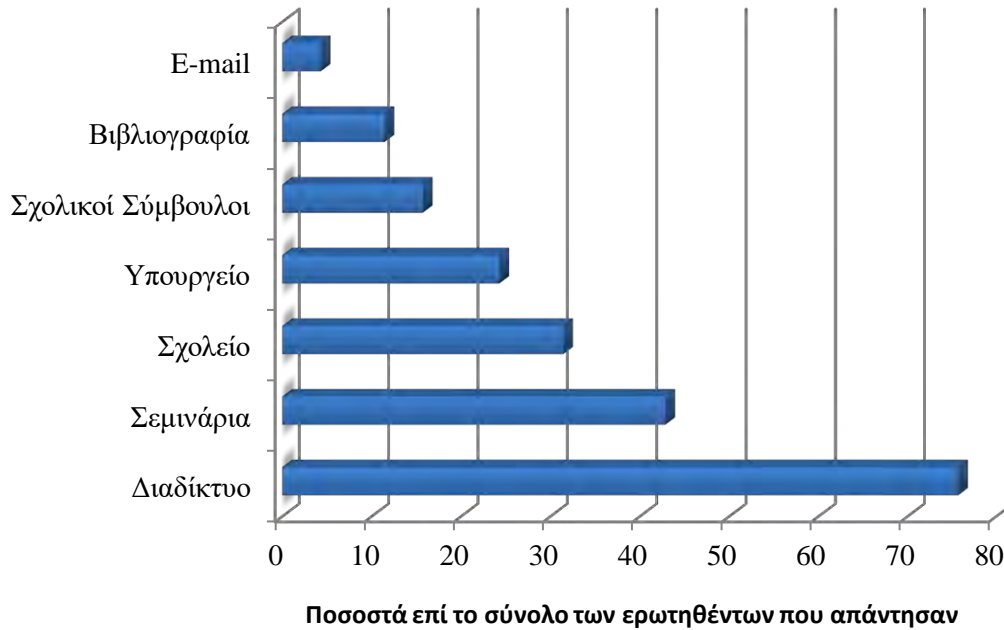

Σχήμα 9: Ποιοι παράγοντες θα επηρέαζαν τη στάση σας απέναντι σε μία καινοτόμο ιδέα ενός συναδέλφου σας;

Στην συγκεκριμένη ερώτηση, το 74% των ερωτηθέντων που απάντησαν θα επηρεάζονταν από το προσωπικό τους ενδιαφέρον ως προς την στάση που θα κρατούσαν στην περίπτωση που κάποιος συνάδελφος τους υλοποιούσε κάποια καινοτόμα ιδέα. Έπειτα, το 53% θα επηρεαζόταν από την προσωπική διδακτική του εμπειρία και το 50% στην παιδαγωγική τους κατάρτιση. Επιπλέον, το 43% θα κοιτούσε αν είχε κάποιο όφελος από την εμπλοκή τους στην προσπάθεια αυτή του συναδέλφου να καινοτομήσει, αλλά και το 38% θα κοιτούσε την εμπειρία που θα είχε ο συνάδελφος πάνω στο θέμα που θα επέλεγε.

7.2.5. Ποιες είναι οι επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών για την υλοποίηση εκπαιδευτικών καινοτομιών;

(13) Ποιες είναι οι πηγές πληροφόρησής σας σχετικά με νέες καινοτομίες;

Σχήμα 10: Πηγές πληροφόρησης σχετικά με νέες καινοτομίες

Στο αντίστοιχο σχεδιάγραμμα παρατηρείται πόσες φορές δόθηκαν οι εξής απαντήσεις ως πηγές πληροφόρησης σχετικά με νέες καινοτομίες. Πιο συγκεκριμένα, από αυτούς που απάντησαν ως πηγές πληροφόρησης το Διαδίκτυο ήταν μία από τις απαντήσεις που έδωσαν οι περισσότεροι (75,7%) και τα Σεμινάρια με ποσοστό 42,9% έρχεται δεύτερο στις επιλογές. Έπειτα, είναι το Σχολείο με 31,4%, το Υπουργείο Παιδείας με 24,3% των απαντήσεων και οι Σχολικοί Σύμβουλοι με 15,7%. Επιπρόσθετα, η Βιβλιογραφία κατέχει την έκτη θέση με 11,4% και τέλος τα E-mail με το χαμηλότερο ποσοστό (4,3%).

(27) Αν είχατε την επιλογή θα προτιμούσατε η διδασκαλία να στηρίζεται

Σχήμα 11: Αν είχατε την επιλογή θα προτιμούσατε η διδασκαλία να στηρίζεται

Από τους εκπαιδευτικούς που απάντησαν την ερώτηση, το 46% θα προτιμούσε η διδασκαλία να στηρίζεται σε Καινοτόμες πρακτικές έπειτα από την κατάλληλη επιμόρφωση τους. Το 18% θα επέλεγε η στήριξη να προέρχεται από καθιερωμένα μοντέλα παιδαγωγικής και την προσωπική τους εμπειρία. Ένα ακόμη 18% θα επέλεγε την ίδια στήριξη όπως οι προηγούμενοι συν όμως τις Καινοτόμες πρακτικές. Το 10% θα ήθελε να στηριχθεί στην προσωπική τους εμπειρία του αλλά και σε καινοτόμες πρακτικές. Υπάρχει, επίσης, και ένα 2% το οποίο θα στηριζόταν σε όλα αυτά που δίνονται ως επιλογές. Τέλος, 4% στο σύνολο των απαντήσεων που δόθηκαν, θα στηριζόταν μόνο στην προσωπική του εμπειρία (1%), αποκλειστικά και μόνο σε καθιερωμένα μοντέλα παιδαγωγικής (1%) αλλά και ο συνδυασμός αυτού με την προσωπική του εμπειρία (1%) και ακόμη 1% για συνδυασμό, καθώς όπως αιτιολογείται η απάντηση αυτή «*Η ρουτίνα δεν είναι καλή, αλλά εξαρτάται από το μάθημα ή τη σύνθεση των μαθητών*».

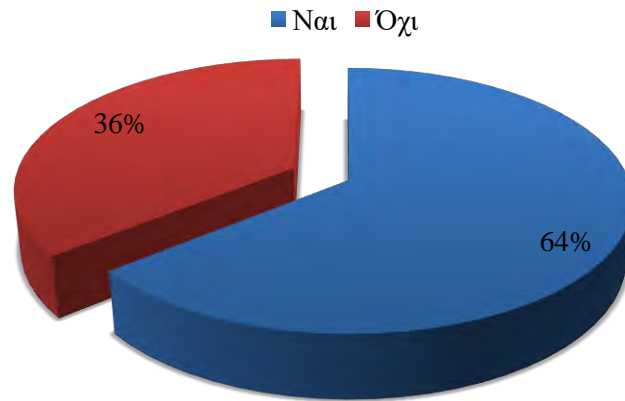
(28) Προκειμένου να πραγματοποιήσετε ένα καινοτόμο πρόγραμμα ή μία καινοτόμο μέθοδο διδασκαλίας προτιμάτε την επιμόρφωση σας με

Σχήμα 12: Προκειμένου να πραγματοποιήσετε ένα καινοτόμο πρόγραμμα ή μία καινοτόμο μέθοδο διδασκαλίας προτιμάτε την επιμόρφωση σας

Στην συγκεκριμένη ερώτηση, 3 στους 81 εκπαιδευτικούς επέλεξαν να μην απαντήσουν. Από αυτούς που απάντησαν, το 66,7% θα προτιμούσε η επιμόρφωση του να στηρίζεται στην υποστήριξη του από εξειδικευμένο προσωπικό καθ' όλη τη διάρκεια της εφαρμογής κάποιου προγράμματος. Το 65,4% θα προτιμούσε την παροχή εκπαιδευτικού υλικού κατάλληλου για τέτοιες καινοτομίες και το 64,1% θα προτιμούσε την πραγματοποίηση σεμιναρίων. Τέλος, το μόνο το 43,6% θα ήθελε να στηριχθεί για την επιμόρφωση του μέσω διαδικτυακής διαδραστικής εκπαίδευσης. Υπάρχουν όμως και 1% που δεν θέλουν κανένα από τους παραπάνω τρόπους ή ακόμη 1% θα προτιμούσαν κάποιο άλλο τρόπο. Στους 81 ερωτηθέντες μόνο οι 3 δεν έδωσαν κάποια απάντηση.

(29) Αν υπήρχε δυσκολία παρακολούθησης ενός σεμιναρίου απαραίτητου για την εφαρμογή ενός καινοτόμου προγράμματος το οποίο επιθυμείτε να πραγματοποιήσετε, είσαστε σε θέση να βρείτε όλα τα απαραίτητα στοιχεία διαδικτυακά;

Σχήμα 13: Αν υπήρχε δυσκολία παρακολούθησης ενός σεμιναρίου απαραίτητου για την εφαρμογή ενός καινοτόμου προγράμματος το οποίο επιθυμείτε να πραγματοποιήσετε, είσαστε σε θέση να βρείτε όλα τα απαραίτητα στοιχεία διαδικτυακά;

Στην συγκεκριμένη ερώτηση, το 64% των ερωτηθέντων απάντησαν πως δεν θα είχαν πρόβλημα να βρουν διαδικτυακά τα απαραίτητα στοιχεία για την υλοποίηση ενός καινοτόμου προγράμματος, πράγμα που δείχνει την καλή τους σχέση με την τεχνολογία. Αντιθέτως, το 36% δεν θα έμπαινε σε αυτή την διαδικασία. Υπάρχουν και 3 στου 81 ερωτηθέντες οι οποίοι δεν θέλησαν να απαντήσουν.

(30) Εάν ναι, που θα αναζητούσατε πληροφορίες

Σχήμα 14: Εάν ναι, που θα αναζητούσατε πληροφορίες

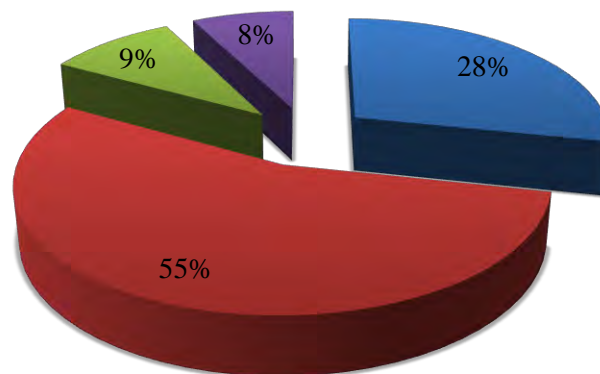
Στην ερώτηση αυτή, οι 59 στους 81 ερωτηθέντες εκπαιδευτικούς δεν θέλησαν να απαντήσουν. Σχετικά με τους υπόλοιπους, το 27% έδωσε γενικές απαντήσεις όπως το ότι θα έψαχναν στο διαδίκτυο και σε μηχανές αναζήτησης για την αναζήτηση απαραίτητων πληροφοριών. Το 41% αντιθέτως προσπάθησε να δώσει πιο ειδικές απαντήσεις αναφέροντας

ως επιλογή τα εκπαιδευτικά site και blogs εκπαιδευτικών. Μόνο το 32% έκανε αναφορά σε εξειδικευμένους διαδικτυακούς ιστότοπους όπως το site του ΥΠΕΠΘ, στο Pinterest, στο Υπουργείο Παιδείας κ.ά.

7.2.6. Πως πιστεύουν οι εκπαιδευτικοί ότι συμβάλλει η αποτυχία στις αποφάσεις τους για υλοποίηση καινοτόμων δράσεων και μεθόδων;

(35) Τι θα σας έκανε να χαρακτηρίσετε μια καινοτομία “αποτυχημένη”;

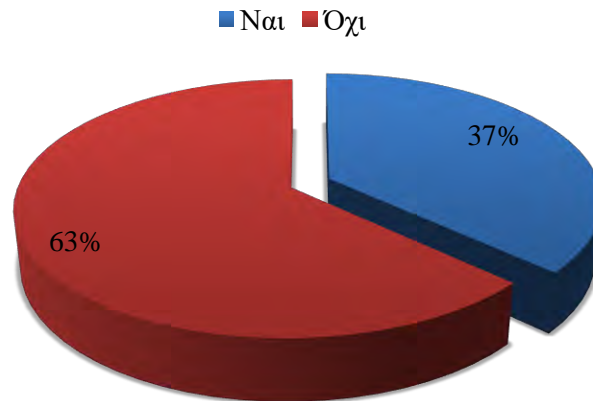
- Αποτυχία Στόχων και Μη Αναμενόμενα Αποτελέσματα
- Μη συμμετοχή των μαθητών
- Οφέλη από την προσπάθεια
- Μεμονωμένες απαντήσεις

Σχήμα 15: Τι θα σας έκανε να χαρακτηρίσετε μια καινοτομία “αποτυχημένη”;

Στην συγκεκριμένη ερώτηση, 28 στους 81 εκπαιδευτικούς δεν θέλησαν να κατονομάσουν τι θα χαρακτήριζαν ως αποτυχία μίας καινοτομίας. Από αυτούς που απάντησαν, το 55% θεωρεί πως σε γενικό βαθμό η μη συμμετοχή των μαθητών στην καινοτομία και ό,τι σχετίζεται με τους μαθητές, όπως λόγου χάρη να μην είναι μέρος των ενδιαφερόντων τους ή ακόμη να μην τους προσφέρει κάτι, μπορεί να θεωρεί αποτυχία. Το 28% εστιάζει στην μη επίτευξη των στόχων και τα μη αναμενόμενα αποτελέσματα ως αποτυχία μιας καινοτομίας. Το 8% δίνει μεμονωμένες απαντήσεις ως προς τι θα χαρακτήριζαν αποτυχία όπως όταν στην επιβάλλουν ή έχει πολλή κούραση και ελάχιστα οφέλη. Αντιθέτως, υπάρχει και ένα 9% των εκπαιδευτικών που δεν θεωρούν τίποτα αποτυχημένο και πως μέσα από καταστάσεις που κάτι δεν πετυχαίνει πάντα υπάρχει όφελος.

(36) Η αποτυχία πάνω σε μία καινοτόμο προσπάθεια θα σας απέτρεπε από το να ξεκινήσετε μια καινούργια ιδέα στο ίδιο θέμα;

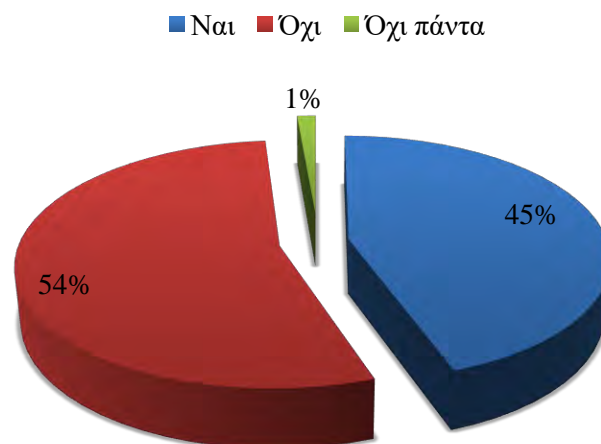

Σχήμα 16: Η αποτυχία πάνω σε μία καινοτόμο προσπάθεια θα σας απέτρεπε από το να ξεκινήσετε μια καινούργια ιδέα στο ίδιο θέμα

Ως προς την αποτυχία σε μία καινούργια ιδέα, το 37% των ερωτηθέντων που απάντησαν δεν θα είχαν πρόβλημα να προσπαθήσουν να υλοποιήσουν κάποια καινούργια ιδέα στο ίδιο θέμα. Αντιθέτως, ένα 63% δεν θα ασχολιόντουσαν ξανά πάνω στο ίδιο θέμα, το οποίο έχει αποτύχει ήδη μία φορά. Συνολικά, 5 στους 81 εκπαιδευτικούς δεν απάντησαν.

Ερώτηση 37

Πιστεύετε γενικά, ότι η εφαρμογή καινοτομιών γίνεται επιτυχημένα από τις σχολικές μονάδες;

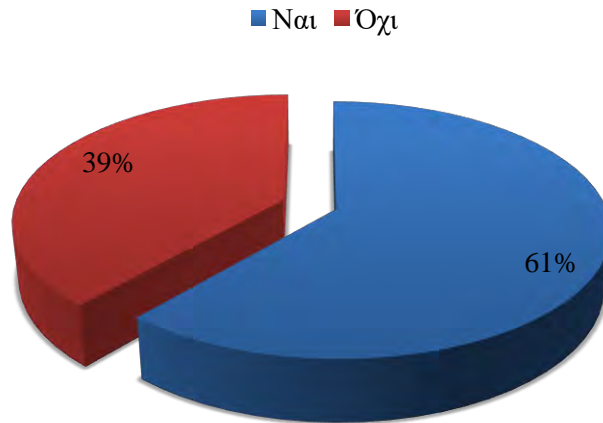

Σχήμα 17: Πιστεύετε γενικά, ότι η εφαρμογή καινοτομιών γίνεται επιτυχημένα από τις σχολικές μονάδες;

Από τους εκπαιδευτικούς που απάντησαν, το 45% θεωρεί πως οι σχολικές μονάδες υλοποιούν με επιτυχία διάφορες καινοτομίες. Αλλά ένα ποσοστό των 54% θεωρεί πως δεν γίνεται τόσο επιτυχημένα όσο μπορεί να νομίζουμε. Το 1% δεν είναι κάθετος στην άποψη

του, αναφέροντας πως οι καινοτομίες γίνονται άλλοτε πετυχημένα και άλλοτε όχι. Υπάρχουν και 7 στους 81 ερωτηθέντες που δεν θέλησαν να απαντήσουν στην ερώτηση αυτή.

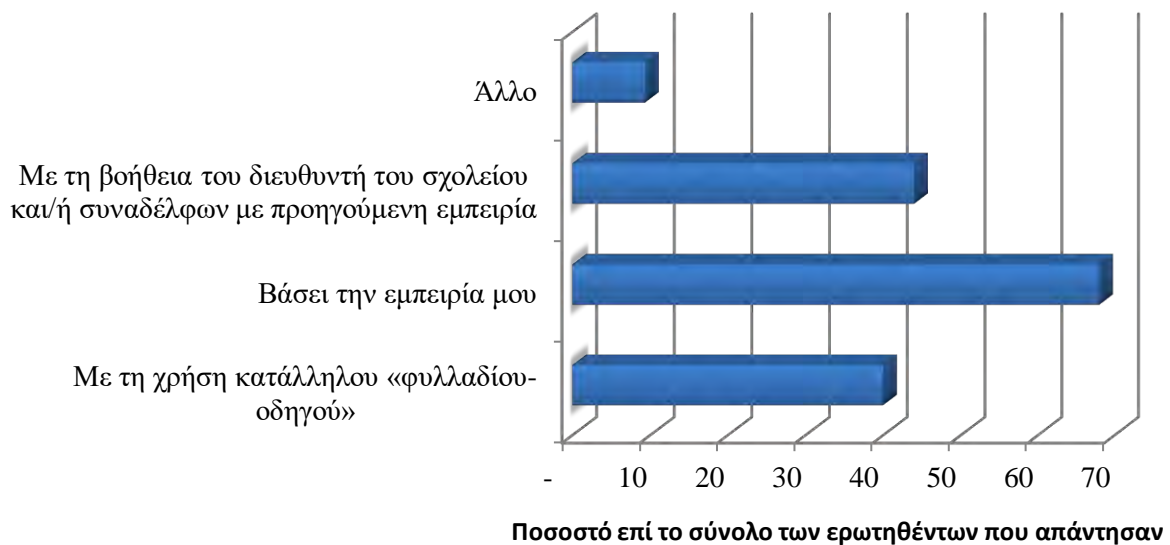
(38) Θα μπορούσατε να κρίνετε μία καινοτομία, αν είναι επιτυχημένη ή όχι, από την στιγμή που δεν υπάρχει κάποιο πρόγραμμα αξιολόγησης αυτής;

Σχήμα 18: Θα μπορούσατε να κρίνετε μία καινοτομία, αν είναι επιτυχημένη ή όχι, από την στιγμή που δεν υπάρχει κάποιο πρόγραμμα αξιολόγησης αυτής;

Το 61% των ερωτηθέντων απάντησαν πως θα μπορούσαν να κρίνουν μία καινοτομία και αν μην υπάρχει πρόγραμμα αξιολόγησης. Αντιθέτως, το 39% δεν θα μπορούσαν να βρσκονται στην θέση αυτή. Υπάρχουν και 6 στους 81 ερωτηθέντες οι οποίοι δεν έδωσαν κάποια απάντηση.

(39) Πως αξιολογείτε τις καινοτομίες τις οποίες εσείς πραγματοποιείτε;

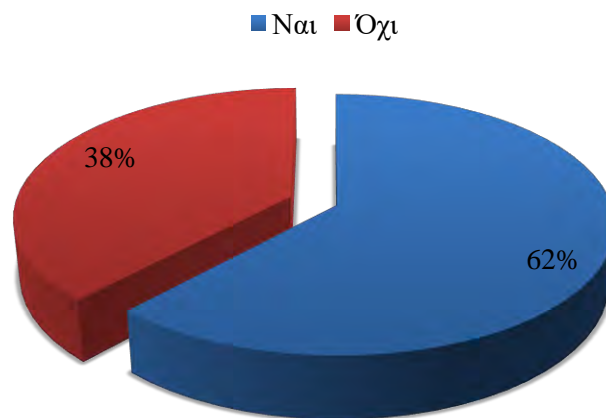

Σχήμα 19: Πως αξιολογείτε τις καινοτομίες τις οποίες εσείς πραγματοποιείτε;

Στην ερώτηση αυτή, 6 στους 81 εκπαιδευτικούς δεν έδωσαν κάποια απάντηση. Από αυτούς που απάντησαν το 68% θα αξιολογούσε τις καινοτομίες που υλοποιεί βάσει την εμπειρία του. Το 44% των ερωτηθέντων θα αξιολογούσε με τη βοήθεια ου διευθυντή του σχολείου ή και των συναδέλφων με προηγούμενη εμπειρία. Επίσης, το 40% θα χρησιμοποιούσε κάποιο φυλλάδιο-οδηγό και τέλος στην κατάταξη έρχεται με ποσοστό 9,3% κάποιου άλλου είδους αξιολόγησης, όπως τα γνωστικά και ψυχοσυναισθηματικά αποτελέσματα των μαθητών, με την ανατροφοδότηση και τις ενδιάμεσες αξιολογήσεις, καθώς και με την αλλαγή στάσης των μαθητών.

7.2.7. Ποια πιστεύουν ότι είναι η στάση του/της διευθυντή/-τριας, του σχολικού κλίματος και των γονέων σε καινοτομίες;

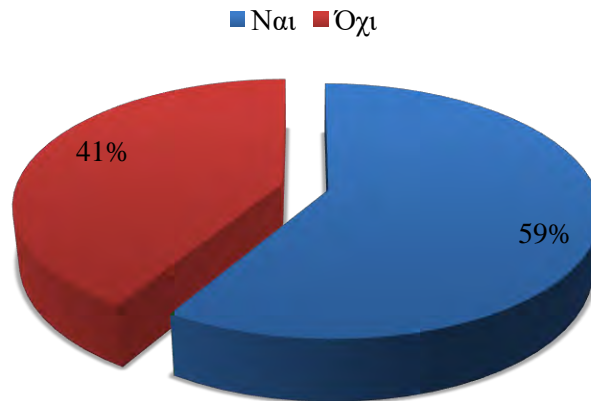
(40) Η απόφαση σας να πραγματοποιήσετε κάποια καινοτομία που αφορά την τάξη σας θα επηρεαζόταν από τη στάση του/της διευθυντή/-τριας του σχολείου σας;

Σχήμα 20: Η απόφαση σας να πραγματοποιήσετε κάποια καινοτομία που αφορά την τάξη σας θα επηρεαζόταν από τη στάση του/της διευθυντή/-τριας του σχολείου σας;

Στην ερώτηση αυτή, το 62% των ερωτηθέντων εκπαιδευτικών που απάντησαν θα τους επηρέαζε η στάση του διευθυντή της σχολικής τους μονάδας για την υλοποίηση κάποιας καινοτομίας στην τάξη τους. Απεναντίας το 38% δεν θα επηρεάζονταν και θα υλοποιήσουν την καινοτομία που θα ήθελαν. Υπάρχει ωστόσο και 5 στους 81 εκπαιδευτικούς που δεν έδωσε απάντηση.

(41) Πιστεύετε ότι θα επηρέαζε αυτή των συναδέλφων σας;

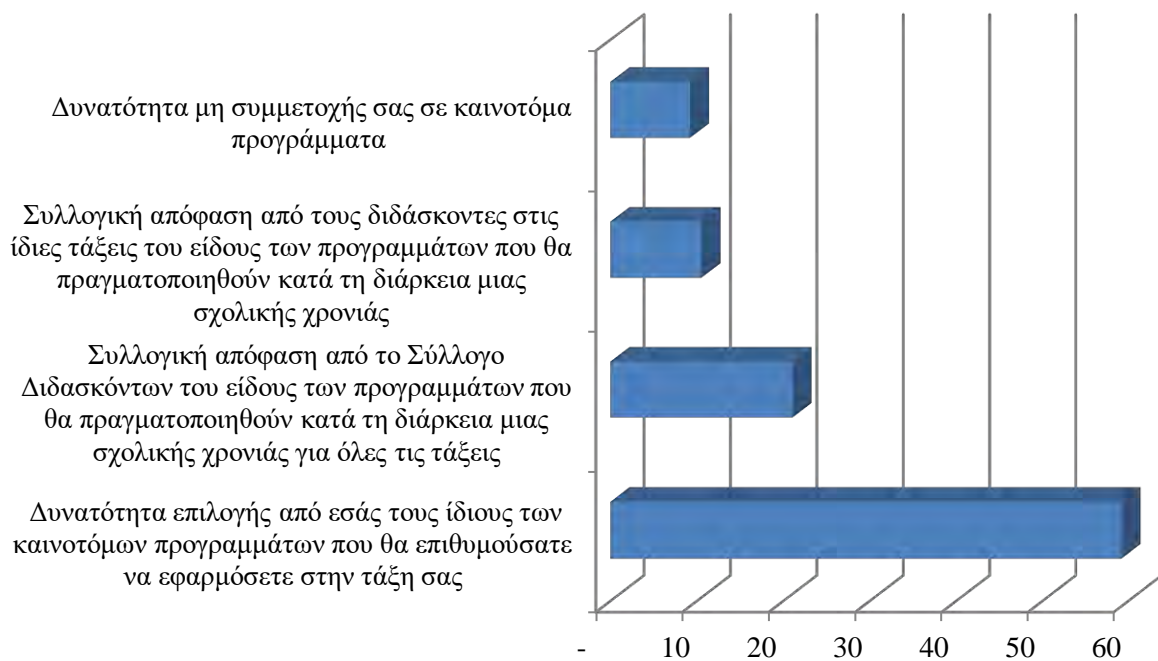

Σχήμα 21: Πιστεύετε ότι θα επηρέαζε αυτή των συναδέλφων σας;

Για αυτή την ερώτηση, από αυτούς που απάντησαν, οι εκπαιδευτικοί με ποσοστό 59% πιστεύουν πως η στάση του διευθυντή απέναντι σε μία καινοτομία θα επηρέαζε τους συναδέλφους τους για να την υλοποιήσουν στις τάξεις τους. Ενώ, το 41% θεωρεί πως δεν θα επηρεάζονταν. Ακόμη, 6 στους 81 ερωτηθέντες δεν απάντησε.

7.2.8. Πώς το σχολικό κλίμα επηρεάζει την ανάληψη και υλοποίηση καινοτομιών;

(31) Αριθμήστε κατά σειρά σημαντικότητας, τις προϋποθέσεις που θεωρείτε απαραίτητες για την πιθανή συμμετοχή σας σε ένα καινοτόμο πρόγραμμα.

Σχήμα 22: Αριθμήστε κατά σειρά σημαντικότητας, τις προϋποθέσεις που θεωρείτε απαραίτητες για την πιθανή συμμετοχή σας σε ένα καινοτόμο πρόγραμμα

Στην ερώτηση αυτή, το 59% των εκπαιδευτικών που απάντησαν, θα επέλεγαν κατά σειρά σημαντικότητας την δυνατότητα επιλογής από τους ίδιους των καινοτόμων προγραμμάτων που θα υλοποιούσαν στις τάξεις τους ή έστω για την συμμετοχή τους σε ένα καινοτόμο πρόγραμμα. Έπειτα, το 21% έχει ως πρώτη επιλογή την συλλογική απόφαση από το Σύλλογο Διδασκόντων του είδους των καινοτομιών που θα πραγματοποιούνταν κατά την διάρκεια μίας σχολικής χρονιάς για όλες τις τάξεις και το 11% θα επέλεγε την συλλογική απόφαση από τους διδάσκοντες των ίδιων τάξεων για την επιλογή των προγραμμάτων. Επιπλέον, μόνο το 9% θα ήθελε να είχε την επιλογή να μην συμμετέχει σε προγράμματα. Τέλος, 5 στους 81 εκπαιδευτικούς δεν απάντησαν την ερώτηση αυτή.

(32) Αιτιολογήστε την πρώτη σας επιλογή

Πίνακας- 2: Επιλογή απάντησης σε σχέση με τον αριθμό των ερωτηθέντων

Πρώτη επιλογή για τους εκπαιδευτικούς	Αριθμός Ατόμων	Ποσοστά επί το σύνολο των απαντήσεων που δόθηκαν
<i>Δυνατότητα επιλογής από εσάς τους ίδιους των καινοτόμων προγραμμάτων που θα επιθυμούσατε να εφαρμόσετε στην τάξη σας</i>	29	64
<i>Συλλογική απόφαση από το Σύλλογο Διδασκόντων του είδους των προγραμμάτων που θα πραγματοποιηθούν κατά τη διάρκεια μιας σχολικής χρονιάς για όλες τις τάξεις</i>	9	20
<i>Συλλογική απόφαση από τους διδάσκοντες στις ίδιες τάξεις του είδους των προγραμμάτων που θα πραγματοποιηθούν κατά τη διάρκεια μιας σχολικής χρονιάς</i>	6	13
<i>Δυνατότητα μη συμμετοχής σας σε καινοτόμα προγράμματα</i>	1	2
<i>Άλλο</i>	-	-
<i>Κενά</i>	36	-
	81	

Ξεκινώντας με την αιτιολογία που έδωσαν οι εκπαιδευτικοί με πρώτη επιλογή την δυνατότητα επιλογής από τους ίδιους των καινοτόμων προγραμμάτων που θα εφαρμόζαν στην τάξη τους, αναφέρεται πως οι 29 από τους 45 εκπαιδευτικούς που απάντησαν στην ερώτηση 31, έδωσαν μία αιτιολογία. Συγκεκριμένα, μερικές από τις αιτιολογίες ήταν πως θα προτιμούσαν να ασχοληθούν οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί με κάτι που τους ενδιαφέρει, να μην τους επιβάλει κανείς ποιο πρόγραμμα να υλοποιήσουν, δηλαδή να έχουν ελευθερία επιλογής. Ακόμη, σύμφωνα με κάποιους θα ήθελαν να επιλέξουν μόνοι τους γιατί αν δεν έχουν εμπειρία δεν θα μπορούσαν να εφαρμόσουν οποιοδήποτε πρόγραμμα και να ξέρουν αν είναι σε θέση να πραγματοποιήσουν έναν τέτοιο τρόπο διδασκαλίας. Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί

γνωρίζουν τις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες των μαθητών τους, τους χαρακτήρες των μαθητών και το κλίμα που επικρατεί στην τάξη για να μπορούν να την προσαρμόσουν.

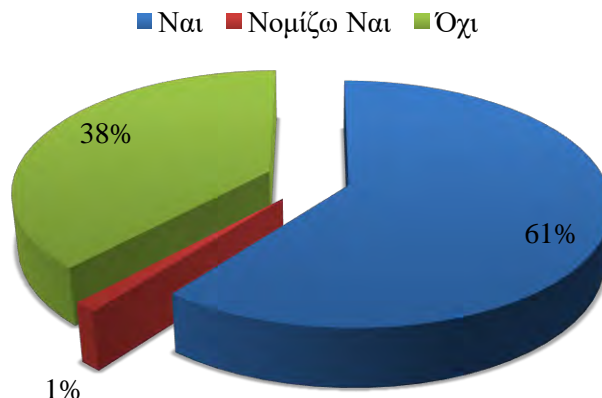
Για τους εκπαιδευτικούς που είχαν ως πρώτη επιλογή την συλλογική απόφαση από το Σύλλογο Διδασκόντων του είδους των προγραμμάτων που θα πραγματοποιηθούν μόνο οι 9 στους 16 εκπαιδευτικούς της ερώτησης 31 έδωσαν κάποια αιτιολογία. Αυτή είναι πως ο Σύλλογος Διδασκόντων είναι το κυρίαρχο όργανο και έχει τον πρώτο λόγο, οπότε με το να επιλέγουν αυτοί τα προγράμματα θα κυλούσε ομαλά η λειτουργία του σχολείου σε όλα τα επίπεδα και θα υπήρξε μία αρμονική συνεργασία και μάλιστα με το να επιλέξει ένα θέμα ο Σ.Δ. θα ήταν πρόθυμοι οι περισσότεροι από τους εκπαιδευτικούς. Επίσης, τα προγράμματα που θα επιλέγονταν θα ήταν οργανωμένα και προσαρμοσμένα από το σχολείο και με αυτό τον τρόπο εξελίσσονταν το σχολείο και γενικώς η συλλογική δουλειά θα έφερνε βελτίωση.

Για τους εκπαιδευτικούς που είχαν ως πρώτη επιλογή την συλλογική απόφαση από τους διδάσκοντες στις ίδιες τάξεις των προγραμμάτων που θα υλοποιούνταν, οι 6 στους 8 εκπαιδευτικούς της ερώτησης 31 αιτιολόγησαν την επιλογή τους. Ειδικότερα, πιστεύουν πως η συλλογικότητα είναι μία κυρίαρχη επιλογή και με αυτόν τον τρόπο οι εκπαιδευτικοί ανταλλάσσουν απόψεις μεταξύ τους, συνδυάζουν τις εμπειρίες τους και τις γνώσεις τους, αλληλοστηρίζονται και έχουν μία κοινή οπτική γωνία. Επίσης, με αυτόν τον τρόπο πιστεύουν πως θα επέλθουν καλύτερα αποτελέσματα.

Τέλος, από τους 7 εκπαιδευτικούς της ερώτησης 31 που απάντησαν ως πρώτη επιλογή την δυνατότητα μη συμμετοχής τους σε καινοτόμα προγράμματα, ο 1 έδωσε κάποια αιτιολογία και συγκεκριμένα θα ήθελε να έχει την επιλογή να μην συμμετέχει διότι χρειάζονται να ρωτηθούν οι γονείς, να πάρουν άδειες και υπογραφές, και άλλα όμοια περιστατικά.

Στην συγκεκριμένη ερώτηση, οι 36 στους 81 δεν θέλησαν να απαντήσουν και μερικοί από τους οποίους απάντησαν στην ερώτηση 31 και δεν έδωσαν κάποια αιτιολογία.

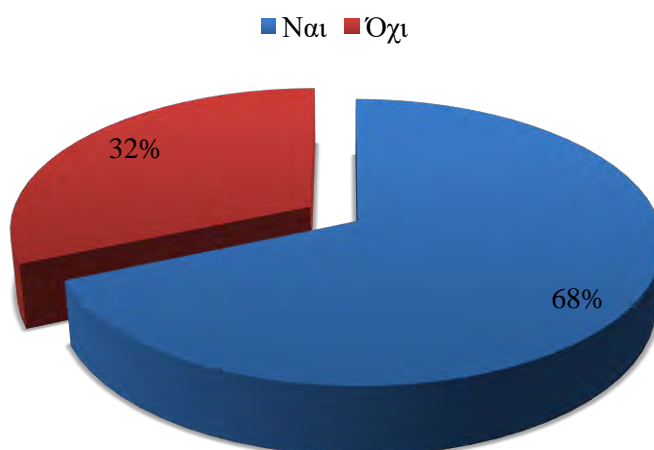
(33) Έχετε τη γνώση και τις υποδομές να πραγματοποιήσετε ένα καινοτόμο πρόγραμμα που επιθυμείτε, το οποίο αφορά ολόκληρη τη Σχολική Μονάδα. Ωστόσο, οι συνάδελφοί σας, δεν μπορούν ή δεν θέλουν να συμμετέχουν σε αυτό. Θα αναλαμβάνετε να το υλοποιήσετε ατομικά, εάν αυτό ήταν εφικτό;

Σχήμα 23: Έχετε τη γνώση και τις υποδομές να πραγματοποιήσετε ένα καινοτόμο πρόγραμμα που επιθυμείτε, το οποίο αφορά ολόκληρη τη Σχολική Μονάδα. Ωστόσο, οι συνάδελφοί σας, δεν μπορούν ή δεν θέλουν να συμμετέχουν σε αυτό. Θα αναλαμβάνετε να το υλοποιήσετε ατομικά, εάν αυτό ήταν εφικτό;

Στην ερώτηση αυτή, από αυτούς που απάντησαν το 61% θα αναλάμβανε την πρωτοβουλία να υλοποιήσει ατομικά κάποια καινοτομία στην οποία οι συνάδελφοι του δεν θα συμμετείχαν. Το 1% δεν είναι σίγουρο, αλλά κλίνει στο να αναλάμβανε να υλοποιήσει ατομικά μία καινοτομία. Αντιθέτως, το 38% δεν θα έκαναν μία τέτοια επιλογή και ας υπήρχαν όλες οι προϋποθέσεις. Υπάρχει όμως και 5 στους 81 εκπαιδευτικούς οι οποίοι πιθανόν δεν γνωρίζουν τι θα έκαναν ή εσκεμμένα άφησαν κενή την απάντηση.

(34) Στο επόμενο σχολικό έτος θα εφαρμόζατε πάλι μόνος κάποια καινοτομία, την οποία έχετε δουλέψει και ξέρετε τις δυσκολίες και τα αποτελέσματα που προκύπτουν;

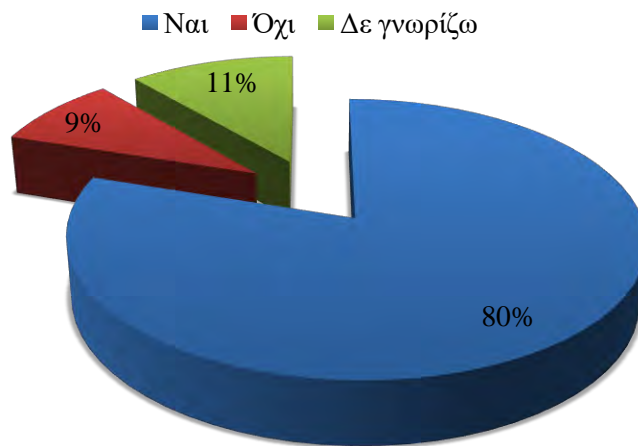

Σχήμα 24: Στο επόμενο σχολικό έτος θα εφαρμόζατε πάλι μόνος κάποια καινοτομία, την οποία έχετε δουλέψει και ξέρετε τις δυσκολίες και τα αποτελέσματα που προκύπτουν

Στην συγκεκριμένη ερώτηση, το 68% των ερωτηθέντων που απάντησαν θα εφαρμόζαν πάλι μόνοι τους κάποια καινοτομία την οποία έχουν ξαναδουλέψει και γνωρίζουν τα αποτελέσματα και τις δυσκολίες που θα αντιμετωπίσουν. Το 32% έχει μία αρνητική στάση και δεν θα εφαρμόζε κάποια καινοτομία πάλι. Ακόμη, 8 στους 81 εκπαιδευτικούς επέλεξε να μην απαντήσει.

7.2.9. Ποια πιστεύουν ότι είναι η επίδραση των καινοτομιών στους μαθητές.

(1) Πιστεύετε πως οι μαθητές σας απολαμβάνουν τα μαθήματα σας με τον τρόπο που διδάσκετε;

Σχήμα 25: Πιστεύετε πως οι μαθητές σας απολαμβάνουν τα μαθήματα σας με τον τρόπο που διδάσκετε;

Στην συγκεκριμένη ερώτηση, 1 στους 81 των ερωτηθέντων επέλεξε να μην απαντήσει. Από αυτούς που απάντησαν, το 80% έχει την πεποίθηση πως οι μαθητές απολαμβάνουν το μάθημα τους, ενώ το 9% πιστεύει το αντίθετο. Υπάρχει ωστόσο και ένα 11% το οποίο δεν γνωρίζει αν οι μαθητές του απολαμβάνουν το μάθημα τους.

(2) Η υλοποίηση καινοτόμων προγραμμάτων ή/και καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας επηρεάζει τους μαθητές;

Σχήμα 26: Η υλοποίηση καινοτόμων προγραμμάτων ή/και καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας επηρεάζει τους μαθητές;

Στην συγκεκριμένη ερώτηση, δόθηκαν απαντήσεις από όλους τους ερωτηθέντες. Ειδικότερα, το 94% υποστηρίζει πως τα καινοτόμα προγράμματα/καινοτόμες δράσεις ή οι καινοτόμες μέθοδοι διδασκαλίας επηρεάζουν θετικά τους μαθητές, ενώ για το 1% η ενασχόληση με τέτοιου είδους καινοτομίες επηρεάζουν αρνητικά τους μαθητές. Υπάρχει ωστόσο και το 5% που κρατάει μία ουδέτερη στάση.

(43) Μετά τη λήξη καινοτόμων προγραμμάτων/μεθόδων διδασκαλίας οι μαθητές ζητούν να υλοποιηθούν και άλλες καινοτομίες;

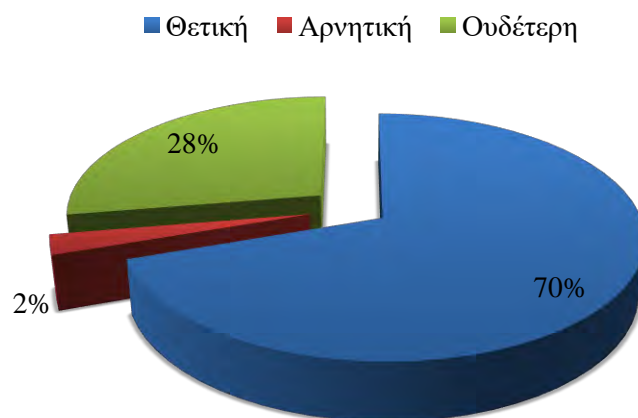
Σχήμα 27: Μετά τη λήξη καινοτόμων προγραμμάτων/μεθόδων διδασκαλίας οι μαθητές ζητούν να υλοποιηθούν και άλλες καινοτομίες;

Από την οπτική των εκπαιδευτικών και συγκεκριμένα σε ποσοστό 78% μας γνωστοποιούν πως οι μαθητές τους ζητούν να υλοποιηθούν και άλλες καινοτομίες, ενώ για το 1% οι μαθητές του δεν ζητούν να υλοποιηθούν άλλες. Για το 21% των εκπαιδευτικών μας

γνωστοποιούν πως οι μαθητές τους δεν έχουν εκφέρει γνώμη ως προς τις καινοτομίες και 4 στους 81 ερωτηθέντες δεν απάντησαν.

7.2.10. Ποια είναι η στάση των γονέων απέναντι στις καινοτομίες από την οπτική των εκπαιδευτικών;

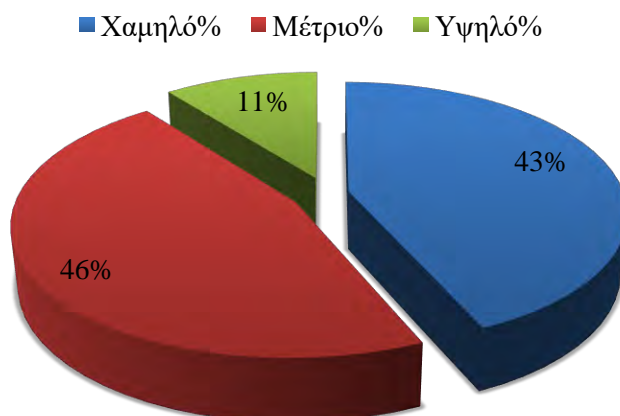
(44) Η στάση των γονέων απέναντι στις καινοτομίες είναι γενικά

Σχήμα 28: Η στάση των γονέων απέναντι στις καινοτομίες είναι γενικά

Η γενική άποψη των εκπαιδευτικών ως προς τους γονείς, το πώς βλέπουν τις καινοτομίες, είναι με ποσοστό 70% θετική. Από την άλλη, το 2% θεωρεί πως η στάση των γονέων απέναντι στις καινοτομίες είναι αρνητική και το 28% ουδέτερη. Υπάρχουν και 5 στους 81 συνολικούς ερωτηθέντες οι οποίοι δεν απάντησαν.

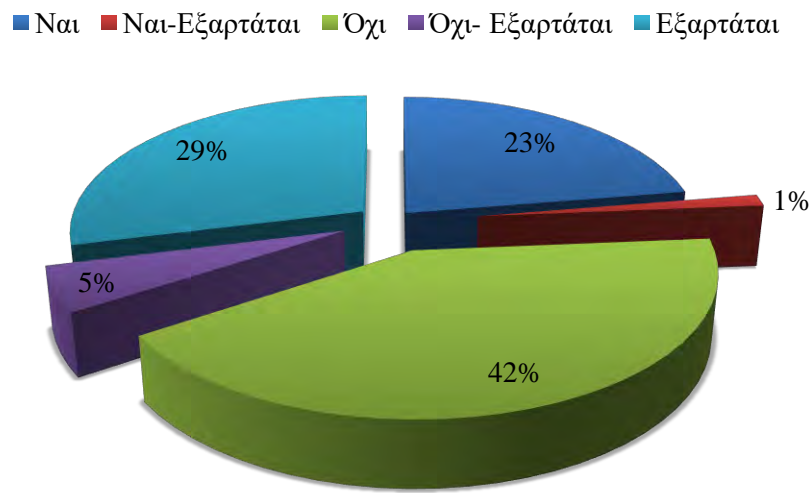
(45) Σε καινοτόμα προγράμματα με προαιρετική συμμετοχή γονέων, οι γονείς συμμετέχουν σε:

Σχήμα 29: Σε καινοτόμα προγράμματα με προαιρετική συμμετοχή γονέων, οι γονείς συμμετέχουν σε:

Όσον αφορά την προαιρετική συμμετοχή των γονέων σε καινοτόμα προγράμματα, κατά τους εκπαιδευτικούς, το 46% από αυτούς απάντησαν πως οι γονείς συμμετέχουν σε μέτριο βαθμό. Περίπου το ίδιο ποσοστό (43%) με αυτούς που πιστεύουν το αντίθετο. Μόνο το 11% θεωρεί πως συμμετέχουν σε υψηλό βαθμό. Υπήρχαν και 5 στους 81 ερωτηθέντες που δεν θέλησαν να εκφράσουν την άποψη τους.

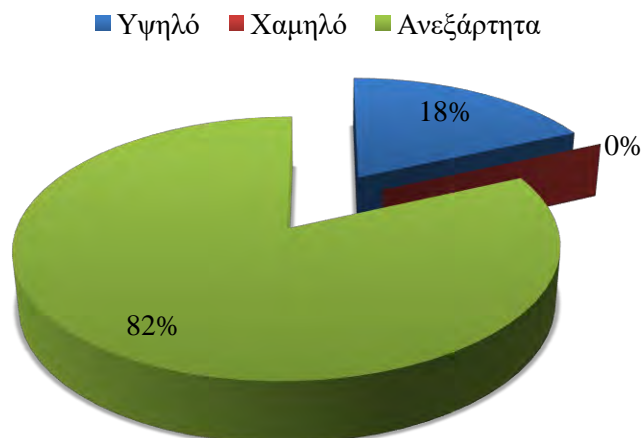
(46) Θα σας εμπόδιζε η αρνητική στάση κάποιων γονέων στο να πραγματοποιήσετε μια καινοτομία που θεωρείτε σημαντική;

Σχήμα 30: Θα σας εμπόδιζε η αρνητική στάση κάποιων γονέων στο να πραγματοποιήσετε μια καινοτομία που θεωρείτε σημαντική;

Στην συγκεκριμένη ερώτηση, υπήρχαν πάλι 5 στους 81 εκπαιδευτικούς που δεν απάντησαν. Από αυτούς που απάντησαν, το 29% δεν θα υλοποιούσε μία προγραμματισμένη καινοτομία, καθώς θα τους επηρέαζε η αρνητική στάση των γονέων. Το 1% πιθανόν να μην υλοποιούσε την καινοτομία αλλά εξαρτάται παράλληλα από τους γονείς που θα διαφωνούσαν. Το 42% των ερωτηθέντων δεν θα επηρεαζόταν και θα συνέχιζε τον προγραμματισμό του και το ίδιο ισχύει και για το 5% που πιθανόν θα υλοποιούσαν την καινοτομία, αλλά με μία επιφύλαξη ως προς τους γονείς που θα διαφωνούσαν. Τέλος, το 29% θα πραγματοποιούσε την καινοτομία εφόσον λάμβαναν υπόψη τους γονείς που διαφωνούσαν.

(47) Ένας γονέας συμμετέχει -εάν του ζητηθεί- στην πραγματοποίηση καινοτομιών όταν έχει:

Σχήμα 31: Ένας γονέας συμμετέχει -εάν του ζητηθεί- στην πραγματοποίηση καινοτομιών όταν έχει:

Στο τελευταίο αυτό ερώτημα του ερωτηματολογίου, σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς και συγκεκριμένα το 82%, ένας γονέας θα συμμετείχε σε καινοτομίες στο σχολικό περιβάλλον ανεξαρτήτου μορφωτικού επιπέδου. Ενώ το 18% θεωρεί πως θα συμμετείχαν αν είχαν υψηλό μορφωτικό επίπεδο. Σε αυτή την ερώτηση, 4 στους 81 δεν έδωσαν καμία απάντηση και κανείς δεν πίστευε πως οι γονείς θα συμμετείχαν αν είχαν χαμηλό μορφωτικό επίπεδο

7.3. Συγκριτικά αποτελέσματα

Οι απαντήσεις στις επιμέρους ερωτήσεις μας δίνουν στοιχεία για την απάντηση των ερευνητικών μας ερωτημάτων που τέθηκαν στην αρχή. Συγκριμένα και έπειτα από την σύγκριση και των ερευνητικών ερωτημάτων μεταξύ τους προκύπτουν νέα αποτελέσματα τα οποία φαίνονται παρακάτω:

7.3.1. Τι γνωρίζουν οι εκπαιδευτικοί για την έννοια της εκπαιδευτικής καινοτομίας;

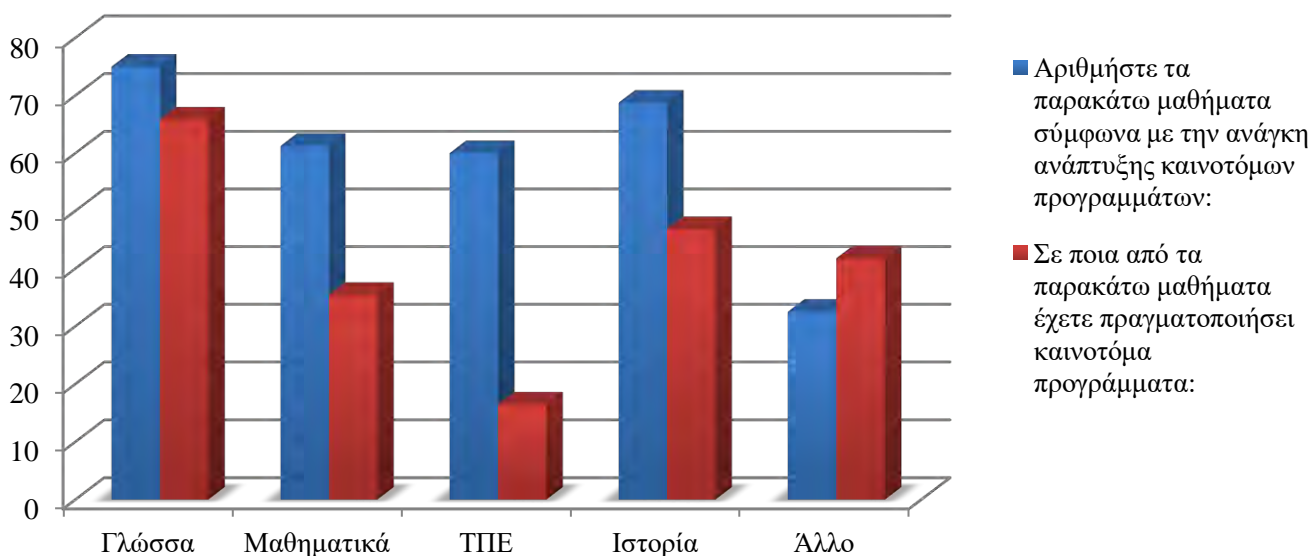
Συνδυάζοντας τις ερωτήσεις 3, 24, 25 όπως και αναφέραμε στο κομμάτι των αποτελεσμάτων παρατηρείται πως: για το 65% των ερωτηθέντων η εκπαιδευτική καινοτομία ορίζεται στην πλειοψηφία της ως το σύνολο των καινοτόμων προγραμμάτων, των μεθόδων διδασκαλίας και το σύνολο των αλλαγών στην αισθητική της τάξης. Επίσης, το 65% έχουν εφαρμόσει στις τάξεις τους την ομαδοσυνεργατική ή και την διαθεματική μέθοδο. Εντούτοις, όταν τους ζητήθηκε να αναφερθούν σε άλλες καινοτόμες διδακτικές μεθόδους που θα ήθελαν να υλοποιήσουν, μόνο το 29,4% ήταν σε θέση να αναφέρει όντως άλλες μεθόδους σε σχέση με το 79% των συνολικών ερωτηθέντων της ερώτησης 25 οι οποίοι δεν απάντησαν.

7.3.2. Τι πιστεύουν οι εκπαιδευτικοί για την ανάγκη εκπαιδευτικών καινοτομιών στα σχολεία;

Παρατηρώντας για αρχή τις δύο παρακάτω ερωτήσεις (20 και 21) εντοπίζεται η εφαρμογή καινοτόμων προγραμμάτων, καθώς έχει αναγνωριστεί από τους εκπαιδευτικούς η ανάγκη υλοποίησης αυτών.

Πίνακας- 3: Συσχέτιση Μαθημάτων σχετικά με την ανάγκη ύπαρξης προγραμμάτων και την υλοποίηση από τους εκπαιδευτικούς

	Γλώσσα	Μαθηματικά	ΤΠΕ	Ιστορία	Άλλο
<i>Αριθμήστε τα παρακάτω μαθήματα σύμφωνα με την ανάγκη ανάπτυξης καινοτόμων προγραμμάτων:</i>	75%	61%	60%	69%	33%
<i>Σε ποια από τα παρακάτω μαθήματα έχετε πραγματοποιήσει καινοτόμα προγράμματα:</i>	66%	35%	16%	47%	42%

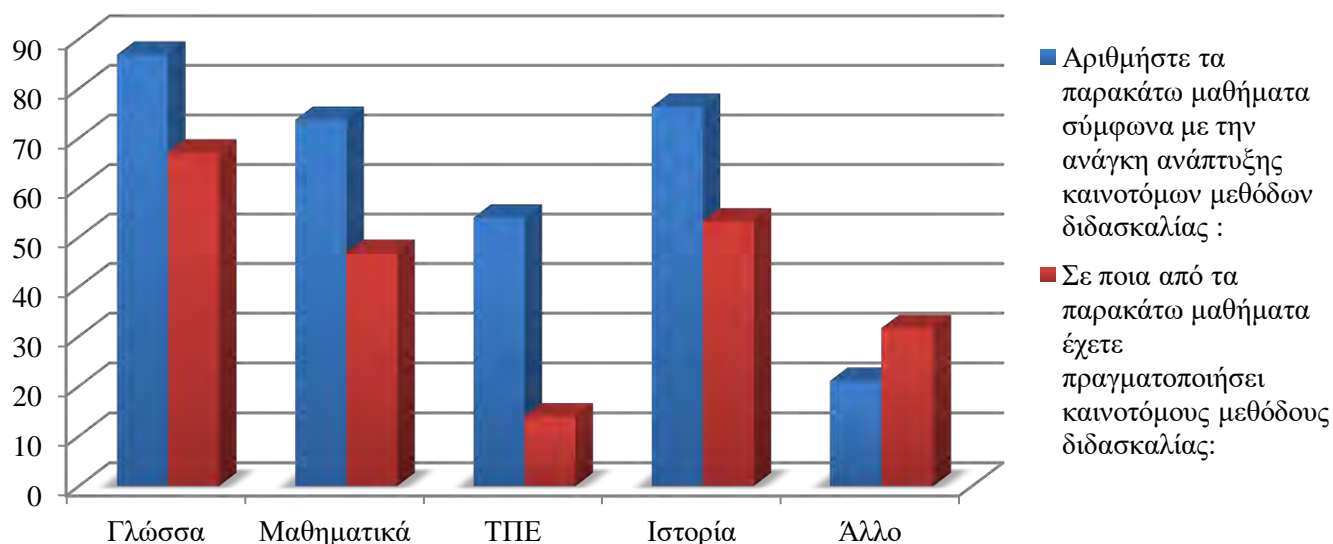
Σχήμα 32: Σύγκριση ερώτησης 20 με την 21 ως προς τα ποσοστά επί τα μαθήματα στα οποία δινότουσαν ως απαντήσεις

Το 75% των απαντήσεων που δόθηκαν στην ερώτηση «Αριθμήστε τα παρακάτω μαθήματα σύμφωνα με την ανάγκη ανάπτυξης καινοτόμων προγραμμάτων» πιστεύει πως υπάρχει ανάγκη ύπαρξης καινοτόμων προγραμμάτων στο μάθημα της Γλώσσας, των Μαθηματικών και των άλλων προτεινόμενων απαντήσεων. Αντιθέτως, στην ερώτηση «Σε ποια από τα μαθήματα έχετε πραγματοποιήσει καινοτόμα προγράμματα» παρατηρείται πως τα μαθήματα τα οποία γνωρίζουν ότι υπάρχει ανάγκη έχουν χαμηλά ποσοστά. Και συγκεκριμένα, ως προς το ότι οι εκπαιδευτικοί από την μία προσπαθούν να εφαρμόσουν προγράμματα σε μαθήματα όπως η Γλώσσα- που θεωρείται πρωτεύων μάθημα-, αλλά στα υπόλοιπα μαθήματα η πτώση των ποσοστών είναι κατακόρυφη, πράγμα που σημαίνει πιθανόν πως δεν θέλουν να πραγματοποιήσουν προγράμματα σε άλλα μαθήματα δευτερεύοντα. Μόνο στο «Άλλο» έχει αυξηθεί το ποσοστό σε σχέση με την ανάγκη που παρουσιάζεται γιατί μπορεί να υπερτερούν οι εκπαιδευτικοί των ειδικοτήτων οι οποίοι υλοποιούν προγράμματα στα μαθήματα τους.

Πίνακας- 2: Συσχέτιση Μαθημάτων σχετικά με την ανάγκη ύπαρξης μεθόδων και την υλοποίηση από τους εκπαιδευτικούς

	Γλώσσα	Μαθηματικά	ΤΠΕ	Ιστορία	Άλλο
Αριθμήστε τα παρακάτω μαθήματα σύμφωνα με την ανάγκη ανάπτυξης καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας :	87%	74%	54%	76%	21%

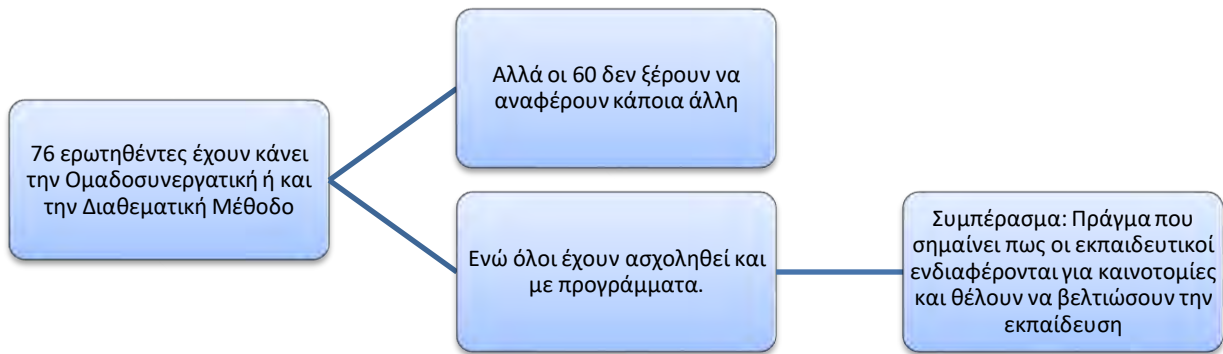
Σε ποια από τα παρακάτω μαθήματα έχετε πραγματοποιήσει καινοτόμους μεθόδους διδασκαλίας:	67%	47%	14%	53%	32%
--	-----	-----	-----	-----	-----

Σχήμα 33: Σύγκριση ερώτησης 22 με την 23 ως προς τα ποσοστά επί τα μαθήματα στα οποία δινότουσαν ως απαντήσεις

Συγκρίνοντας τις ερωτήσεις 22 και 23 εντοπίζεται η εφαρμογή καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας καθώς έχει αναγνωριστεί από τους εκπαιδευτικούς και στο κομμάτι αυτό η ανάγκη πραγμάτωσης των στις σχολικές τάξεις. Τα ποσοστά είναι σχεδόν τα ίδια και γι' αυτό δεν γίνεται περαιτέρω ανάλυση.

Επιπλέον, συγκρίνοντας το ερευνητικό ερώτημα 1 με το ερευνητικό ερώτημα 2 καταλήγουμε στο εξής. Παρακάτω παρατίθεται ένα βοηθητικό σχεδιάγραμμα το οποίο μας βοηθάει να κατανοήσουμε την σύνδεση των ερωτήσεων σε αυτή την σύγκριση.

7.3.3. Ποιοι είναι οι βασικοί λόγοι για τους οποίους οι ίδιοι θα πραγματοποιούσαν μία καινοτομία στην σχολική τους μονάδα;

Το συγκεκριμένο ερευνητικό ερώτημα απαντάται από μία μόνο ερώτηση, δηλαδή τι θα αποτελούσε έναυσμα για τους εκπαιδευτικούς, προκειμένου να πραγματοποιήσουν μια καινοτομία στο σχολείο ή/και στην τάξη τους, η οποία απαντάται παραπάνω και δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί σύγκριση αυτής με κάποια άλλη ερώτηση.

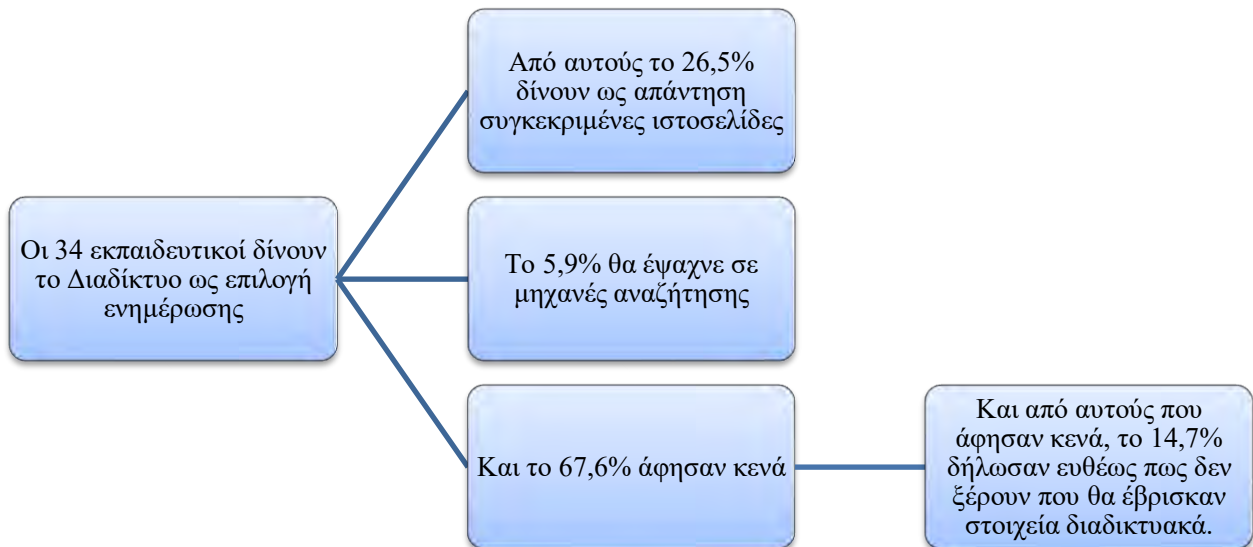
7.3.4. Κατά πόσο υπάρχει προθυμία αποδοχής κάποιας καινοτομίας και ποιος μπορεί να είναι ο κύριος παράγοντας (προσωπικός ή μη) της μη αποδοχής μιας καινοτόμου ιδέας από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς;

Πάνω απ' όλα, για το 74% των εκπαιδευτικών που απάντησαν την συγκεκριμένη ερώτηση, σημαντικός παράγοντας για την αποδοχή και την συμμετοχή τους σε μία καινοτόμο ιδέα ενός συναδέλφου είναι το ενδιαφέρον των ίδιων για το θέμα που επιλέχθηκε. Έπειτα θα συμμετείχαν με βάση της διδακτικής τους εμπειρίας και της παιδαγωγικής τους κατάρτισης. Μόνο το 38% των ερωτηθέντων θα είχε λάβει υπόψη του και την εμπειρία του συναδέλφου που θα ήθελε να υλοποιήσει μία καινοτομία. Λόγω των μεταβλητών που χρησιμοποιούνται δεν θα μπορούσε να γίνει κάποια άλλη σύγκριση.

7.3.5. Ποιες είναι οι επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών για την υλοποίηση εκπαιδευτικών καινοτομιών;

Στο ερευνητικό ερώτημα αυτό, ζητήθηκε από τους εκπαιδευτικούς να αναφέρουν που θα ήθελαν να στηρίζεται η διδασκαλία τους, με τι θα προτιμούσαν την επιμόρφωση τους ως

προς τις επιλογές που τους δόθηκαν για επιλογή, αν θα έβρισκαν απαραίτητα στοιχεία διαδικτυακά και που θα αναζητούσαν αυτά τα στοιχεία. Παρακάτω δίνεται ένα σχεδιάγραμμα στο οποίο διαπιστώνονται οι επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών πάνω σε θέματα καινοτομίας.

7.3.6. Πως πιστεύουν οι εκπαιδευτικοί ότι συμβάλλει η αποτυχία στις αποφάσεις τους για υλοποίηση καινοτομιών;

Το ερώτημα αυτό απαντάται από τις ερωτήσεις 35 έως και 39. Συγκεκριμένα, βάσει της ερώτησης 35 από το σύνολο των απαντήσεων, το 35% των εκπαιδευτικών θεωρούν πως ένας λόγος για να θεωρήσουν πως μία καινοτομία απέτυχε είναι η μη συμμετοχή των μαθητών τους. Υπάρχουν όμως και ένα 9% οι οποίοι θεωρούν ότι δεν υπάρχει αποτυχία και ακόμη και αν κάτι δεν πετύχει, θα υπάρχει όφελος ως προς πολλούς πιθανούς παράγοντες. Επίσης, αν οι εκπαιδευτικοί ερχόντουσαν αντιμέτωποι με μία αποτυχία σε μία καινοτόμο προσπάθεια σε ένα συγκεκριμένο θέμα, το 63% δεν θα επηρεαζόταν αρνητικά ώστε να μην υλοποιήσουν καινοτομίες στο ίδιο θέμα.

Επιπλέον, το 55% των απαντήσεων της ερώτησης 37 πιστεύουν πως η εφαρμογή καινοτομιών στις σχολικές μονάδες δεν γίνεται επιτυχημένα. Ακόμη, το 61% των ερωτηθέντων της ερώτησης 38 θα μπορούσαν να αξιολογήσουν μία καινοτομία αν είναι πετυχημένη ή όχι και αυτό επιτυγχάνεται αρχικά μέσω της εμπειρίας τους (68%), έπειτα με

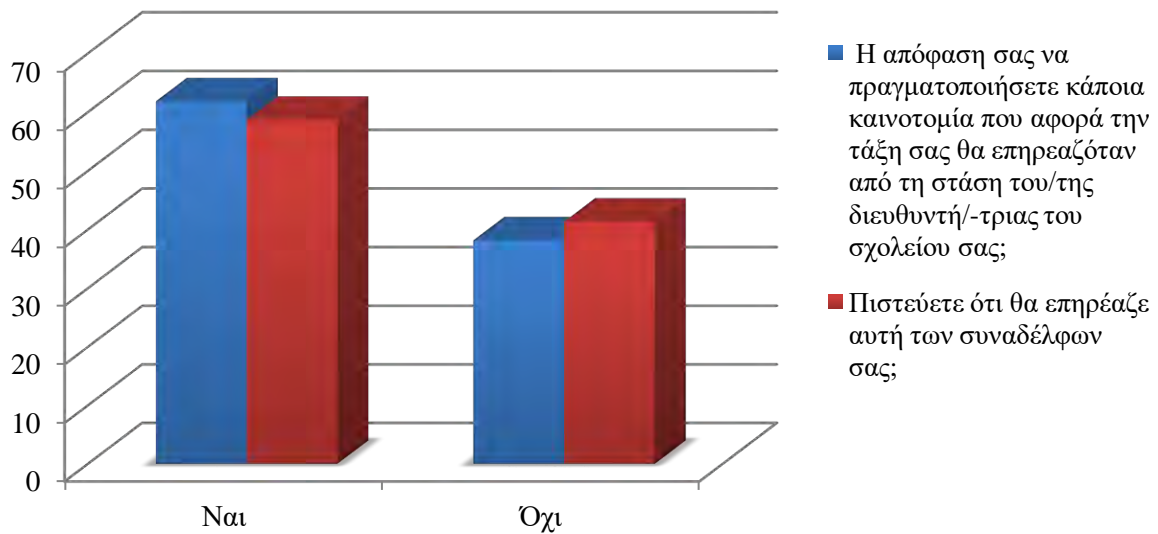
την βοήθεια του διευθυντή του σχολείου ή και των συναδέλφων με προηγούμενη εμπειρία (44%) και στην συνέχεια με τη χρήση κάποιου φυλλαδίου οδηγού (40%).

7.3.7. Ποια είναι η στάση του/της διευθυντή/-τριας σε καινοτομίες;

Μέσω της ερώτησης 40 και 41, φαίνεται πως οι εκπαιδευτικοί πιστεύουν πως η στάση του διευθυντή ως προς την υλοποίηση κάποιας καινοτομίας που αφορά την τάξη τους θα επηρέαζε τόσο την δικιά τους στάση για το 62% των απαντήσεων της ερώτησης 40 όσο και αυτή των συναδέλφων τους να υλοποιήσουν μία καινοτομία στην τάξη τους για το αντίστοιχο 59%.

Πίνακας- 3: Σύγκριση ερωτήσεων 40-41 σε σχέση με το Ναι/Όχι

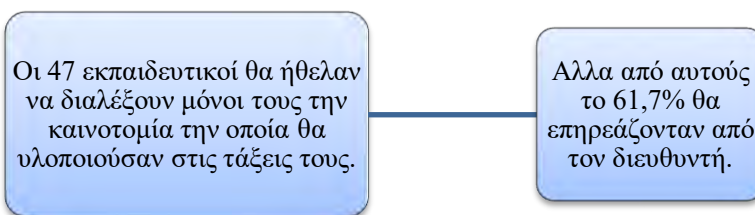
	Ναι	Όχι
<i>Η απόφαση σας να πραγματοποιήσετε κάποια καινοτομία που αφορά την τάξη σας θα επηρεαζόταν από τη στάση του/της διευθυντή/-τριας του σχολείου σας;</i>	61,8	38,2
<i>Πιστεύετε ότι θα επηρέαζε αυτή των συναδέλφων σας;</i>	58,7	41,3

Σχήμα 34: Σύγκριση ερώτησης 40 με την 41 ως προς τα ποσοστά επί τις απαντήσεις που δόθηκαν

7.3.8. Πως το σχολικό κλίμα επηρεάζει την ανάληψη και υλοποίηση καινοτομιών;

Στο ερευνητικό αυτό ερώτημα, αναλύθηκε τι θα επέλεγαν οι εκπαιδευτικοί ως πρώτο από τις επιλογές που τους καταδείξαμε ως προϋπόθεση για συμμετοχή τους σε καινοτομίες και να μας το αιτιολογήσουν, αν θα αναλάμβαναν την πρωτοβουλία εφαρμογής καινοτομίας σε ατομικό επίπεδο και αν θα εφαρμόζαν πάλι μία καινοτομία γνωρίζοντας τις δυσκολίες και τα αποτελέσματά τους. Παρακάτω, παρατίθεται σε σχεδιάγραμμα η πρώτη σύγκριση που κάνουμε.

Συγκεκριμένα, κάνοντας μία πρώτη σύγκριση παρατηρείται πως από την μία σχεδόν το 50% των συνολικών ερωτηθέντων θα ήθελαν να διαλέξουν μόνοι τους μία πιθανή καινοτομία, αλλά ένα μεγάλο ποσοστό θα επηρεαζόταν από την στάση του διευθυντή. Πράγμα που σημαίνει πως και να ήθελαν να πάρουν πρωτοβουλίες, θα επηρεάζονταν από τον διευθυντή και πιθανόν να μην υποστήριζαν την θέση τους. Από την άλλη, η συλλογικότητα στις αποφάσεις μιας σχολικής μονάδας είναι σημαντικό για το 32% των εκπαιδευτικών.

7.3.9. Ποια είναι η επίδραση των καινοτομιών στους μαθητές από την οπτική των εκπαιδευτικών, συμπεριλαμβανομένου και του διευθυντή;

Με βάση τα παραπάνω, και σύμφωνα με την ερώτηση «αν οι μαθητές τους απολαμβάνουν το μάθημα τους έτσι όπως πραγματοποιείται από τους ίδιους» σε σύγκριση με την ερώτηση «αν οι μαθητές ζητάνε να υλοποιηθούν και άλλες», βγάζουμε το συμπέρασμα πως οι μαθητές απολαμβάνουν το μάθημα (80% των αντίστοιχων απαντήσεων που δόθηκαν στην 1 ερώτηση) γιατί οι εκπαιδευτικοί κάνουν καινοτομίες είτε προγράμματα είτε μέθοδοι- δηλαδή ένας διαφορετικός τρόπος διδασκαλίας- τις οποίες οι μαθητές ζητάνε να υλοποιηθούν ξανά ή να πραγματοποιηθούν και άλλες (78% των αντίστοιχων απαντήσεων που δόθηκαν στην 43 ερώτηση).

7.3.10. Ποια είναι η στάση των γονέων απέναντι στις καινοτομίες από την οπτική των εκπαιδευτικών;

Στο τελικό αυτό ερώτημα, διαπιστώνεται πως κατά τους εκπαιδευτικούς (70%- 44 εκπαιδευτικοί) οι γονείς έχουν αρκετά θετική στάση απέναντι στις καινοτομίες, αλλά σε καινοτόμα προγράμματα συμμετέχουν προαιρετικά σε μέτριο ποσοστό (46%- 45 εκπαιδευτικοί). Ισότιμο ποσοστό σχεδόν με αυτούς τους εκπαιδευτικούς που πιστεύουν πως οι γονείς συμμετέχουν σε χαμηλό ποσοστό.

Παρ' όλα αυτά, η στάση των γονέων απέναντι σε κάποια καινοτομία δεν θα εμπόδιζε το 47% των εκπαιδευτικών που απάντησαν για να την υλοποιήσουν. Καταληκτικά, κανείς από τους ερωτηθέντες εκπαιδευτικούς δεν πιστεύει πως οι γονείς με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο θα συμμετείχαν σε καινοτομίες μέσα στο σχολικό περιβάλλον.

Γενικά, όμως ως προς την επιρροή που θα επιδέχονταν οι εκπαιδευτικοί από την στάση των γονέων, για το 42% των ερωτηθέντων όλα θα κυλούσαν ομαλά εφαρμόζοντας την προγραμματισμένη καινοτομία. Υπάρχουν όμως και το 5% που πιθανόν θα υλοποιούσαν την καινοτομία, αλλά με μία επιφύλαξη ως προς τους γονείς που θα διαφωνούσαν.

Κεφάλαιο 8^ο: Συζήτηση

8.1. Τι γνωρίζουν οι εκπαιδευτικοί για την έννοια της εκπαιδευτικής καινοτομίας;

Αρχικά, η έννοια της εκπαιδευτικής καινοτομίας χρησιμοποιείται για να περιγράψει «*σκόπιμες και συστηματικές δράσεις, ενέργειες, δραστηριότητες ή/και ολοκληρωμένα προγράμματα*» και αυτό γίνεται μέσω (Κυριακώδη & Τζιμογιάννης, 2015) εφαρμογής νέων εκπαιδευτικών μεθόδων και στρατηγικών, χρήση νέων εκπαιδευτικών και τεχνολογικών μέσων και αλλαγή παιδαγωγικών αρχών και πεποιθήσεων για τους στόχους, τις προτεραιότητες και τις εκπαιδευτικές πρακτικές. Για τους περισσότερους εκπαιδευτικούς της έρευνας που υλοποιήθηκε, η εκπαιδευτική καινοτομία είναι το σύνολο των καινοτόμων προγραμμάτων, των καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας και το σύνολο των αλλαγών στην αισθητική της τάξης. Για τους περισσότερους πάλι η ομαδοσυνεργατική και η διαθεματική ανήκουν στις καινοτόμες μεθόδους, αλλά πέρα από αυτές η πλειοψηφία τους δεν μπορούσαν να αναφέρουν άλλες. Επιπλέον, υπήρχε σύγχυση στις απαντήσεις των ερωτηθέντων ως προς τον ορισμό της μεθόδου, καθώς από την μία η πλειοψηφία απαντούσε πως εφαρμόζει μεθόδους στις σχολικές τους τάξεις, αλλά από την άλλη δεν μπορούσε να απαντήσει στις ερωτήσεις που τους τέθηκαν. Δυστυχώς, πουθενά στην βιβλιογραφία δεν έχει ερευνηθεί πως οι ίδιοι εκπαιδευτικοί αντιλαμβάνονται τον όρο αυτό, πράγμα που δυσκολεύει τις έρευνες που υλοποιούνται.

8.2. Τι πιστεύουν οι εκπαιδευτικοί για την ανάγκη εκπαιδευτικών καινοτομιών στα σχολεία;

Επιπλέον, διαπιστώθηκε πως οι εκπαιδευτικοί θεωρούν σημαντικές τις καινοτομίες και την ανάγκη ανάπτυξης αυτών σε διάφορα μαθήματα, τουλάχιστον για την πλειονότητα. Παρόλα αυτά, όπως και στα προγράμματα έτσι και στις μεθόδους, οι εκπαιδευτικοί θεωρούν πως είναι σημαντικά στο να υπάρχουν στις σχολικές μονάδες και στα μαθήματα που αυτές θα έπρεπε να πραγματοποιούνται είναι η Γλώσσα, η Ιστορία και άλλα προτεινόμενα από εμάς και τους εκπαιδευτικούς. Αντίθετα, όμως οι εκπαιδευτικοί εφαρμόζουν καινοτομίες σε λιγότερα μαθήματα από αυτά που θα ήθελαν. Τα μοναδικά μαθήματα στα οποία η πλειονότητα εφαρμόζει καινοτομίες παραμένουν η Γλώσσα και η Ιστορία. Στα άλλα μαθήματα, απ' ό,τι φαίνεται, οι εκπαιδευτικοί, στην πλειονότητά τους, εξακολουθούν να βασίζονται σε παραδοσιακές προσεγγίσεις, με επίκεντρο α) το διδακτικό περιεχόμενο, όπου τα αντικείμενα παρουσιάζονται στους μαθητές από τον εκπαιδευτικό μέσω διάλεξης, β) το

ένα-μοναδικό εκπαιδευτικό εγχειρίδιο και γ) την αξιολόγηση των μαθητών, μέσω συμβατικών γραπτών διαγωνισμάτων ή τεστ (Κυριακώδη & Τζιμογιάννης, 2015).

Όσον αφορά το ΤΠΕ, αρκετοί θα ήθελαν να το χρησιμοποιούν στην μαθησιακή διαδικασία, αλλά λίγοι το εφαρμόζουν. Είναι απαραίτητο να επισημανθεί πως δεν μπορούμε να είμαστε σίγουροι στο πως χρησιμοποιείται το ΤΠΕ μέσα στην σχολική τάξη, καθώς οι μαθητές μπορούν να είναι τόσο παθητικοί όσοι και ενεργητικοί δέκτες και να αλληλεπιδρούν ή μη με την τεχνολογία. Ένα ευρύ ζήτημα, το οποίο δεν μας απασχόλησε αναλυτικά στην συγκεκριμένη εργασία.

8.3. Κατά πόσο υπάρχει προθυμία αποδοχής κάποιας καινοτομίας και ποιος μπορεί να είναι ο κύριος παράγοντας (προσωπικός ή μη) της μη αποδοχής μιας καινοτόμου ιδέας από τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς;

Επιπρόσθετα, κατά τους ερωτηθέντες η στάση τους θα επηρεάζονταν κυρίως από το ενδιαφέρον τους για το θέμα και έπειτα από την εμπειρία τους και την κατάρτιση τους. Τέλος, είναι η εμπειρία που θα είχε ο συνάδελφος πάνω στο θέμα της καινοτομίας που επιλέχθηκε ώστε να επηρεάσει και τους υπολοίπους. Και στην βιβλιογραφία επιβεβαιώνεται το συγκεκριμένο πόρισμα και έχει μεγάλη σημασία να αναφερθεί πως οι νεώτεροι εκπαιδευτικοί που έχουν μεγαλύτερη παιδαγωγική κατάρτιση, προσαρμόζονται πιο εύκολα στις αλλαγές. (Τάτσιου, 2017).

8.4. Ποιες είναι οι επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών για την υλοποίηση εκπαιδευτικών καινοτομιών;

Ακόμη, όσον αφορά την επιμόρφωση τους, σήμερα, υφίσταται μία μεγάλη ποικιλία προσφερόμενων επιμορφωτικών σεμιναρίων, τα οποία αφορούν στα ευρωπαϊκά προγράμματα και στις καινοτόμες δράσεις (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2008). Οπότε οι εκπαιδευτικοί μεγάλες πιθανότητες υπάρχουν στο να γνωρίζουν τον τρόπο υλοποίησης κάποιου προτεινόμενου καινοτόμου προγράμματος. Αλλά για τις μεθόδους δεν γίνεται λόγος πουθενά.

Ένας από τους τρόπους επιμόρφωσης είναι η ανοιχτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση η οποία αποτελεί μία από τις επικρατέστερες μορφές επιμόρφωσης (Τάτσιου, 2017). Και αυτό πραγματοποιείται μέσω διαδικτύου, ένα σύγχρονο μέσο που έχει καταβάλει την εποχή μας και το εντοπίζουμε παντού. Πολλές μελέτες έχουν δείξει ότι η επιμόρφωση και διδασκαλία μέσω διαδικτύου είναι εξίσου αποτελεσματικές όσο και η παραδοσιακή κατά πρόσωπο

επιμόρφωση. Σήμερα με τη χρήση του διαδικτύου επιμορφώνονται επιτυχώς χιλιάδες επαγγελματίες. Η χρήση του διαδικτύου στην επιμόρφωση εκπαιδευτικών παρέχει ευκαιρίες μάθησης ανεξαρτήτως τόπου και χρόνου (Τάτσιου, 2017). Αν όμως το διαδίκτυο αποτελεί βασική πηγή πληροφόρησης για τους περισσότερους εκπαιδευτικούς της συγκεκριμένης έρευνας, έρχεται σε αντίφαση με τις επόμενες ερωτήσεις που διαπιστώθηκε πως λίγοι είναι αυτοί που θα το προτιμούσαν ως επιλογή ενημέρωσης και γενικώς θα έψαχναν σε αυτό πληροφορίες σημαντικές για την διεκπεραίωση του μαθήματος. Φυσικά, μελέτες από την Web-Based Commision (2000) έχουν δείξει ότι η χρήση της τεχνολογίας και η πρόσβαση στο διαδίκτυο δεν είναι παράγοντες που από μόνοι τους μπορεί να οδηγήσουν στη βελτίωση της επίδοσης των μαθητών (Βρασίδης, 2004).

8.5. Πως πιστεύουν οι εκπαιδευτικοί ότι συμβάλλει η αποτυχία στις αποφάσεις τους για υλοποίηση καινοτομιών;

Συνεχίζοντας, για τους περισσότερους από τους μισούς εκπαιδευτικούς της έρευνας ως αποτυχία μιας καινοτομίας θα αποτελούσε η μη συμμετοχή των μαθητών τους στην καινοτομία και οτιδήποτε σχετίζεται με αυτούς ή ακόμη η μη επίτευξη των στόχων και τα μη αναμενόμενα αποτελέσματα. Σημαντικός παράγοντας αποτυχίας σύμφωνα με την βιβλιογραφία είναι όταν η καινοτομία είναι έξω από τις δυνατότητες των παιδιών ή δεν προσαρμόζεται στα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες τους, τότε η αποτυχία είναι κάτι παραπάνω από βέβαιη (Τάτσιου, 2017).

Άλλοι παράγοντες που θα καθιστούσαν μία καινοτομία αποτυχημένη είναι η αντίσταση κάποιων ατόμων ή μηχανισμών, η ελλιπής επιμόρφωση των ατόμων που καλούνται να εφαρμόσουν την καινοτομία, αλλά και η άγνοια και η αδιαφορία των εκπαιδευτικών για θέματα που αφορούν τις καινοτομίες, η έλλειψη συνεργασίας εκ μέρους των ανθρώπων που συμμετέχουν στην καινοτομία και το γεγονός ότι πολλές καινοτομίες απαιτούν μεγάλες χρονικές περιόδους για να εφαρμοσθούν πλήρως (Κολέζα, Βασιλάκη, 2012). Υπάρχουν όμως και εκπαιδευτικοί, λίγοι σε αριθμό σε σχέση με το συνολικό δείγμα, που πιστεύουν πως δεν υπάρχει αποτυχία και ακόμη και αν κάτι δεν πετύχει σε μία καινοτομία, θα υπάρχει όφελος ως προς πολλούς πιθανούς παράγοντες.

8.6. Πως το σχολικό κλίμα επηρεάζει την ανάληψη και υλοποίηση καινοτομιών;

Ο τρόπος διοίκησης του σχολείου επηρεάζει την πορεία μιας εκπαιδευτικής καινοτομίας και προωθεί ή αποθαρρύνει τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών και την πρόοδο

της διαδικασίας ένταξης της καινοτομίας (Κυριακώδη, 2014). Η ευθύνη όμως για τις μεταβολές στο σχολικό περιβάλλον βαραίνει πρωτίστως τον σχολικό διευθυντή, αλλά επίσης πολύ μεγάλη ευθύνη έχουν και οι υπόλοιποι εκπαιδευτικοί (Βασιλάκη, 2012). Κάτι το οποίο επιβεβαιώνεται στην έρευνα, καθώς οι εκπαιδευτικοί πιστεύουν πως η στάση του διευθυντή ως προς την υλοποίηση κάποιας καινοτομίας που αφορά την τάξη τους θα επηρέαζε για την πλειοψηφία τόσο την δικιά τους στάση όσο και αυτή των συναδέλφων τους να υλοποιήσουν μία καινοτομία στην τάξη τους. Και αυτό γιατί χρειάζεται οι στόχοι των μελών να είναι κοινοί και αυτό γίνεται με τη συμμετοχή τους στη λήψη αποφάσεων και στον προσδιορισμό των στόχων της εκπαιδευτικής μονάδας (Βασιλάκη, 2012). Ακόμη, ο ρόλος του διευθυντή του σχολείου είναι σημαντικός για την υποστήριξη και επιτυχή υλοποίηση καινοτόμων δράσεων. Όταν είναι υποστηρικτικός και εμπνευστικός, διευκολύνει και προωθεί τις πρωτοβουλίες και τις επιλογές των εκπαιδευτικών (Κυριακώδη, 2014).

Επίσης, όσον αφορά την πρωτοβουλία, στην έρευνα φάνηκε πως οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί προτιμούν την συλλογικότητα στις αποφάσεις για καινοτομίες. Και στην έρευνα που πραγματοποιήθηκε από την Κυριακώδη (2015) έδειξε πως στις περιπτώσεις που ένας εκπαιδευτικός αναλαμβάνει την ευθύνη του σχεδιασμού και υλοποίησης του έργου, δεν υπάρχει συνέχεια της δράσης καθώς εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από αυτόν.

8.7. Ποια είναι η στάση των γονέων απέναντι στις καινοτομίες από την οπτική των εκπαιδευτικών;

Καταληκτικά, σύμφωνα με την Τάτσιου (2017), η συνεργασία σχολείου-γονέων στα σχολεία, έχουν να επιδείξουν αυξημένο αριθμό επιτυχημένων καινοτόμων δράσεων. Στην Ελλάδα σε αντίθεση με άλλες προηγμένες χώρες η συνεργασία γονέων και σχολείου είναι πολύ περιορισμένη και τις περισσότερες φορές έχει τυπικό χαρακτήρα και όχι ουσιαστικό, αφού περιορίζεται στο πλαίσιο θεσμοθετημένων επαφών (Νάστου, 2014). Αλλά τέτοιου είδους συνεργασία φέρνει θετικά αποτελέσματα στο σχολικό περιβάλλον κατά την διάρκεια προσπάθειας υλοποίησης καινοτομιών. Γιατί οι γονείς με άμεση ενημέρωση από το σχολείο δίνουν κατευθύνσεις προκειμένου η εμπλοκή τους να έχει το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα (Μπελικάϊδη, 2011).

Στην έρευνα διαπιστώνεται πως, σχεδόν οι μισοί εκπαιδευτικοί του συνολικού δείγματος πιστεύουν πως οι γονείς έχουν αρκετά θετική στάση απέναντι στις καινοτομίες, αλλά σε καινοτόμα προγράμματα συμμετέχουν προαιρετικά σε μέτριο ποσοστό. Ενώ ίδιο ποσοστό εκπαιδευτικών θεωρούν πως οι γονείς συμμετέχουν σε χαμηλό ποσοστό. Ακόμη,

λιγότεροι από τους μισούς θα επηρεάζονταν από την στάση των γονέων απέναντι στην καινοτομία που θα ήθελαν να υλοποιήσουν στην τάξη τους. Και αυτό ίσως γιατί, οι γονείς είναι σε θέση να αποθαρρύνουν τα παιδιά τους στο να συμμετέχουν στην καινοτομία και ερχόμενοι σε προστριβές με τους εκπαιδευτικούς και τον διευθυντή, δυσχεραίνουν ή ακόμη και ακυρώνουν τη δυνατότητα πραγματοποίησης της (Τάτσιου, 2017).

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- ✚ Μέσω της έρευνας φάνηκε πως οι εκπαιδευτικοί πιθανόν δεν ξεχωρίζουν την διαφορά μεταξύ εννοιών, όπως προγράμματος και μεθόδου, μορφής, προσέγγισης, δράσης, πρακτικής και άλλες αναφερόμενες έννοιες. Προτείνεται να υπάρχει επιμόρφωση των ενεργών εκπαιδευτικών μέσω καταρτισμένου προσωπικού στο συγκεκριμένο αντικείμενο και να αναλυθεί τι ανήκει σε κάθε μία από αυτές τις “κατηγορίες των όρων”. Στα πανεπιστημιακά μαθήματα, θα προτεινόταν επέκταση της υπάρχουσας ύλης (σε όσα δεν υπάρχει) και επικέντρωση στο κομμάτι των όρων.
- ✚ Η ομαδοσυνεργατική και η διαθεματική μέθοδος εφαρμόζονται πλέον και έχουν προταθεί μέσω ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ του Υπουργείου Παιδείας. Ίσως θα έπρεπε να σταματήσουμε να τις θεωρούμε καινοτόμες και να βρούμε άλλες μεθόδους που να είναι σε θέση όλοι οι εκπαιδευτικοί να εφαρμόσουν στις τάξεις τους.
- ✚ Επιπλέον, ως προς την υλοποίηση καινοτόμων μεθόδων σε άλλα σχολικά μαθήματα σε σχέση με τα “πρωτεύοντα”, ίσως δεν ευνοούνται από την ύλη που εμπεριέχεται σε αυτά; Προτείνεται να διερευνηθεί μελλοντικά η πιθανή σύνδεση ύλης και μεθόδου που θα μπορούσε να υλοποιηθεί σε κάθε μάθημα και κεφάλαιο.
- ✚ Όσον αφορά τους γονείς, προτείνεται να υπήρχαν σύντομα επιμορφωτικά σεμινάρια από τους εκπαιδευτικούς της εκάστοτε σχολικής μονάδας που θα θέλει να υλοποιήσει καινοτομίες, ώστε να μπορούν και οι ίδιοι με τον τρόπο τους να συμβάλλουν ενεργά στην διαδικασία αυτή.
- ✚ Να υπάρχει επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα τεχνολογικά μέσα, ώστε με τους κατάλληλους χειρισμούς να μπορούν να εντάξουν το μάθημα των ΤΠΕ στην μαθησιακή διαδικασία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αβραμίδου, Φ. (2016), *Ο ρόλος της ηγεσίας στην καινοτομία και τη δημιουργικότητα των εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης* (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία), Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος, σελ. 17, 18
- Αργυρόπουλος, Β. (2013), Διαφοροποίηση και διαφοροποιημένη διδασκαλία: θεωρητικό υπόβαθρο και βασικές αρχές, Στο Παντελιάδου, Σ. & Φιλιππάτου, Δ. (επ.) *Διαφοροποιημένη Διδασκαλία: Θεωρητικές προσεγγίσεις & εκπαιδευτικές πρακτικές*, Εκδόσεις Πεδίο, Αθήνα, σελ.29, 35-38
- Βασιλάκη, Ζ. (2012), *ΗΓΕΣΙΑ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ: Ο ρόλος του διευθυντή της σχολικής μονάδας στην εισαγωγή, ανάπτυξη και αξιολόγηση καινοτομιών* (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία), Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος, σελ. 21, 23-27, 32-33, 35-36, 38-39, 43-44, 60-63, 66-67
- Βρασίδης, Χ. (2004), Η εκπαιδευτική τεχνολογία και η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, Στο Αγγελίδης Α.Π. & Μαυροειδής Γ.Γ. (επ.) *Εκπαιδευτικές Καινοτομίες για το Σχολείο του Μέλλοντος*, Εκδόσεις Τυπωθήτω- Γιώργος Δαρδάνος, Τόμος Β, Αθήνα, σελ. 349-361
- Καλδή, Ε. Σ. (2008), Η διδακτική μέθοδος project στην σχολική τάξη: Χαρακτηριστικά και τρόποι διεξαγωγής στο πλαίσιο της μαθητοκεντρικής διδασκαλίας, Στο Περιοδικό «*ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ*», 4^ο Τεύχος, Πανεπιστήμιο Κρήτης, σελ. 91-94
- Καλδή, Ε. Σ. (2010), Στρατηγική ομαδοκεντρικής διδασκαλίας: Βασικές αρχές και χαρακτηριστικά, Στο Περιοδικό «*ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ*», Επετειακός Τόμος για τα 20 χρόνια του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος, σελ. 69-70
- Καλδή, Ε. Σ. & Κόνσολας, Ν. Μ. (2016), *Διδακτική μέθοδος project και διαθεματικότητα: Θεωρία, έρευνα και πράξη*, Εκδόσεις Γρηγόρη, Αθήνα, σελ. 35-36, 40, 47, 93-104
- Κολέζα, Ε. (χ.χ.), Σχολική Καινοτομία: Από το χθες στο σήμερα, Ενότητα Α, Στο *Περί Σχολικής Καινοτομίας*, Πάτρα, σελ. 32-44, Ανακτήθηκε από <http://www.mathlab.upatras.gr/wp-content/uploads/2013/09/%CE%A3%CF%87%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%9A%CE%B1%CE%B9%CE%BD%CE%BF%CF%84%CE%BF%CE%BC%CE%AF%CE%B1-%CE%91%CF%80%CF%8C-%CF%84%CE%BF-%CF%87%CE%B8%CE%B5%CF%82-%CF%83%CF%84%CE%BF-%CF%83%CE%AE%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%B1.pdf>
- Κυριακώδη, Δ., & Τζιμογιάννης, Α. (2015), Οι εκπαιδευτικές καινοτομίες στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση: Μελέτη των βραβευμένων έργων της δράσης “Θεσμός Αριστείας και Ανάδειξη Καλών Πρακτικών”, Στο «*Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση*», 8(3), σελ. 123-151, 126, 127, 147
- Λεμονή, Γ. (2015), *Αποτελεσματική Ηγεσία και Καινοτομία στα Σχολεία της Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ): Μία Μελέτη Περίπτωσης* (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία), Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος, σελ.19

- Ματσαγγούρας, Η. Γ. (2006), *Θεωρία της Διδασκαλίας: Η Προσωπική Θεωρία ως Πλαίσιο Στοχαστικο-κριτικής Ανάλυσης*, Θεωρία και Πράξη της Διδασκαλίας, Τόμος Α, Παιδαγωγική σειρά Gutenberg, Β΄ Έκδοση, Αθήνα, σελ.136-155, 449-458
- Ματσαγγούρας, Η. Γ. (2005), *Στρατηγικές Διδασκαλίας: Η Κριτική Σκέψη στη Διδακτική Πράξη*, Θεωρία και Πράξη της Διδασκαλίας, Τόμος Β, Παιδαγωγική σειρά Gutenberg, Ε΄ Έκδοση, Αθήνα, σελ. 180-188, 339-340, 361, 509-515
- Μπελικαΐδη, Ε. (2011), *Οι στάσεις των εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευση απέναντι στην αλλαγή: Προσδιοριστικοί παράγοντες. Ο ρόλος του Διευθυντή* (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία), Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος, σελ. 29-31, 40, 48, 51
- Νάστου, Αικ. (2014), *Στάσεις των γονέων μαθητών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης απέναντι στις εκπαιδευτικές αλλαγές/καινοτομίες και ο ρόλος του κλίματος συνεργασίας γονέων και σχολείου στη διαμόρφωση των στάσεων* (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία), Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος, σελ. 7, 10-11, 18, 21-22, 32, 35-40, 44-46
- Νικολάου Β. Πετρουλάκης (1992), *Προγράμματα- Εκπαιδευτικοί Στόχοι- Μεθοδολογία*, Δρ. Φ. Επίτιμου Συμβούλου του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, Εκδόσεις Γρηγόρης, Αθήνα, σελ.17-19, 80-96, 130-160.
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2008), *Συνοχή Παραμέτρων*, Στο Βλάχος, Δ., Δαγκλής, Α.Ι. & Ζουγανέλη Α. (επ.) *Η Ποιότητα της Εκπαίδευσης: Έρευνα για την αξιολόγηση ποιοτικών χαρακτηριστικών του συστήματος πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης*, Εκδότης: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Αθήνα, σελ.563-566
- Παπαδημητρίου, Μ. Ε. (2007), *Η επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης: Ανάγκες, Χαρακτηριστικά & Καινοτόμα Μοντέλα* (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή εργασία), Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος, σελ. 4-6, 14, 16-17, 39-40
- Σπυροπούλου, Δ., Αναστασάκη, Α., Δεληγιάννη, Δ., Κούτρα, Χ., Λουκά, Ε. & Μπούρας, Σ. (2008), *Καινοτόμα Προγράμματα στην Εκπαίδευση*, Στο Βλάχος, Δ., Δαγκλής, Α.Ι. & Ζουγανέλη Α. (επ.) *«Η Ποιότητα της Εκπαίδευσης: Έρευνα για την αξιολόγηση ποιοτικών χαρακτηριστικών του συστήματος πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης»*, Εκδότης: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Αθήνα, σελ.197-207
- Τάτσιου, Ε. (2017), *Διαχείριση της Καινοτομίας στην Σχολική Μονάδα* (Αδημοσίευτη Πτυχιακή εργασία), Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Φλώρινα, σελ.11,13, 14, 20-21, 25-26, 28, 30-33
- Τριλιανός Α. Θ. (2008), *Μεθοδολογία της Σύγχρονης Διδασκαλίας: Καινοτόμες Επιστημονικές Προσεγγίσεις στη Διδακτική Πράξη*, Τόμος Α΄, Εκδόσεις Διάδραση, Αθήνα, σελ. 161-170
- Τριλιανός Α. Θ. (2008), *Μεθοδολογία της Σύγχρονης Διδασκαλίας: Καινοτόμες Επιστημονικές Προσεγγίσεις στη Διδακτική Πράξη*, Τόμος Β΄, Εκδόσεις Διάδραση, Αθήνα, σελ. 55-57

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ**Παράρτημα 1: Ερωτηματολόγιο**

Αξιότιμοι κύριοι/ες,

Ονομάζομαι Φανή Καράβα και είμαι 4ετής φοιτήτρια στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Η πτυχιακή μου εργασία, τμήμα της οποίας αποτελεί το παρόν ερωτηματολόγιο, αφορά το βαθμό αποδοχής καινοτόμων προγραμμάτων και καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και τις αιτίες που δυσχεραίνουν την εφαρμογή τους.

Θα ήθελα να σας ενημερώσω ότι τα προσωπικά σας στοιχεία (φύλο, ηλικία κ.τ.λ.) όπως και οι απαντήσεις σας στις επιμέρους ερωτήσεις θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για την εργασία μου.

Σας ευχαριστώ για το χρόνο που διαθέτετε. Η βοήθεια που μου προσφέρετε είναι πολύτιμη.

Με εκτίμηση,

Φανή Καράβα

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ**Φύλο:**

Άνδρας Γυναίκα

Ηλικία:

έως 35 36-45 46-55 56+

Ειδικότητα: _____

Σπουδές**Τίτλος Σπουδών**

Πτυχίο _____

Δεύτερο Πτυχίο _____

Μεταπτυχιακό _____

Διδακτορικό _____

Επιμόρφωση ή Μετεκπαίδευση _____

Εκπαιδευτική Υπηρεσία

Σε Δημόσιες Σχολικές Μονάδες: _____ (αριθμός σχολείων) _____ (χρόνια διδασκαλίας)

Σε Ιδιωτικές Σχολικές Μονάδες: _____ (αριθμός σχολείων) _____ (χρόνια διδασκαλίας)

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

[Στις παρακάτω ερωτήσεις απαντήστε βάζοντας ένα ή περισσότερα , δηλώστε τη σειρά προτίμησης σας (①, ②, ③ κ.τ.λ.) ή δώστε μια σύντομη γραπτή απάντηση]

- Πιστεύετε πως οι μαθητές σας απολαμβάνουν τα μαθήματα σας με τον τρόπο που διδάσκετε;

Ναι Όχι Δε γνωρίζω
- Η υλοποίηση καινοτόμων προγραμμάτων ή/και καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας επηρεάζει τους μαθητές;

Θετικά Αρνητικά Δεν επηρεάζει
- Για εσάς εκπαιδευτική καινοτομία αποτελεί:

Το σύνολο των καινοτόμων προγραμμάτων που προτείνονται από το Πρόγραμμα Σπουδών (π.χ. Αγωγή Υγείας, Περιβάλλον, Αθλητισμός)

Το σύνολο των καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας που διαφέρουν από τον καθημερινό, κλασικό τρόπο διδασκαλίας (π.χ. ομαδοσυνεργατική προσέγγιση, διαθεματική προσέγγιση)

Το σύνολο των αλλαγών στην αισθητική της τάξης (θρανία, κέντρα δραστηριοτήτων κ.τ.λ.)

Όλα τα παραπάνω
- Αριθμός σχολείων που έχετε πραγματοποιήσει καινοτόμα προγράμματα/καινοτόμους μεθόδους διδασκαλίας: _____
- Αριθμός καινοτόμων προγραμμάτων στις οποίες έχετε συμμετάσχει

την τελευταία 5ετία:

> 10 5-10 < 5

την τελευταία 10ετία:

> 10 5-10 < 5

6. Αριθμός καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας που έχετε εφαρμόσει

την τελευταία 5ετία:

> 10 5-10 < 5

την τελευταία 10ετία:

> 10 5-10 < 5

7. Αριθμός καινοτόμων προγραμμάτων στις οποίες έχετε συμμετάσχει ή συμμετέχετε σε:

Δημόσιες Σχολικές Μονάδες: _____

Ιδιωτικές Σχολικές Μονάδες: _____

8. Αριθμός καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας που έχετε εφαρμόσει ή εφαρμόζετε σε:

Δημόσιες Σχολικές Μονάδες: _____

Ιδιωτικές Σχολικές Μονάδες: _____

9. Αριθμός καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας που εφαρμόζετε σε σταθερή βάση: _____

10. Τάξεις στις οποίες έχετε εφαρμόσει καινοτόμα προγράμματα:

Α' Β' Γ' Δ' Ε' ΣΤ'

11. Τάξεις στις οποίες έχετε εφαρμόσει καινοτόμους μεθόδους διδασκαλίας:

Α' Β' Γ' Δ' Ε' ΣΤ'

12. Ενημερώνεστε σε τακτά χρονικά διαστήματα για την ύπαρξη νέων καινοτόμων προγραμμάτων/καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας;

Ναι Όχι

13. Ποιες είναι οι πηγές πληροφόρησής σας σχετικά με νέες καινοτομίες;

① _____

② _____

③ _____

14. Η στάση σας απέναντι στη διευρυμένη χρήση καινοτόμων προγραμμάτων και καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας είναι:

Θετική Αρνητική Ουδέτερη

15. Η ενασχόληση με καινοτόμα προγράμματα και καινοτόμους μεθόδους διδασκαλίας επηρεάζει τις παραδοσιακές μεθόδους και τις παιδαγωγικές στρατηγικές:

Θετικά Αρνητικά Δεν επηρεάζει

16. Η ενασχόληση με καινοτόμα προγράμματα και καινοτόμους μεθόδους διδασκαλίας επηρεάζει τις διαπροσωπικές σχέσεις των εκπαιδευτικών μια σχολικής μονάδας:

Θετικά Αρνητικά Δεν επηρεάζει

17. Η εφαρμογή καινοτόμων προγραμμάτων και καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας επηρεάζει τη συνοχή μιας τάξης:

Θετικά Αρνητικά Δεν επηρεάζει

18. Η εφαρμογή καινοτόμων προγραμμάτων και καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας επηρεάζει τις αντιλήψεις, αρχές και πεποιθήσεις των μαθητών:

Θετικά Αρνητικά Δεν επηρεάζει

19. Η εφαρμογή καινοτόμων προγραμμάτων και καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας επηρεάζει τις προσωπικές αντιλήψεις, αρχές και πεποιθήσεις των εκπαιδευτικών:

Θετικά Αρνητικά Δεν επηρεάζει

20. Αριθμήστε τα παρακάτω μαθήματα σύμφωνα με την ανάγκη ανάπτυξης καινοτόμων προγραμμάτων:

Γλώσσα Τ.Π.Ε. Άλλο _____

Μαθηματικά Ιστορία Κανένα από τα παραπάνω

21. Σε ποια από τα παρακάτω μαθήματα έχετε πραγματοποιήσει καινοτόμα προγράμματα:

Γλώσσα Τ.Π.Ε. Άλλο _____

Μαθηματικά Ιστορία Κανένα από τα παραπάνω

22. Αριθμήστε τα παρακάτω μαθήματα σύμφωνα με την ανάγκη ανάπτυξης καινοτόμων μεθόδων διδασκαλίας:

Γλώσσα Τ.Π.Ε. Άλλο _____

Μαθηματικά Ιστορία Κανένα από τα παραπάνω

23. Σε ποια από τα παρακάτω μαθήματα έχετε πραγματοποιήσει καινοτόμους μεθόδους διδασκαλίας:

- Γλώσσα Τ.Π.Ε. Άλλο _____
 Μαθηματικά Ιστορία Κανένα από τα παραπάνω

24. Ποιες από τις παρακάτω καινοτόμους μεθόδους διδασκαλίας έχετε εφαρμόσει:

- Ομαδοσυνεργατική προσέγγιση Καμία από τις παραπάνω προσεγγίσεις
 Διαθεματική προσέγγιση Άλλη/ες _____

25. Αναφέρετε κάποιες από τις καινοτόμους μεθόδους διδασκαλίας που θα θέλατε να υλοποιήσετε στην τάξη σας, πέρα από τις ήδη προαναφερόμενες:

26. Τι θα αποτελούσε έναυσμα για εσάς, προκειμένου να πραγματοποιήσετε μια καινοτομία στο σχολείο ή/και στην τάξη σας;

27. Αν είχατε την επιλογή θα προτιμούσατε η διδασκαλία να στηρίζεται:

- Αποκλειστικά και μόνο σε καθιερωμένα μοντέλα παιδαγωγικής
 Στην προσωπική σας εμπειρία
 Σε καθιερωμένα μοντέλα παιδαγωγικής και στη προσωπική σας εμπειρία
 Σε καινοτόμες πρακτικές μετά από κατάλληλη επιμόρφωση σας
 Άλλο _____

28. Προκειμένου να πραγματοποιήσετε ένα καινοτόμο πρόγραμμα ή μία καινοτόμο μέθοδο διδασκαλίας προτιμάτε την επιμόρφωση σας με:

- Πραγματοποίηση σεμιναρίων
 Παροχή εκπαιδευτικού υλικού
 Διαδικτυακή διαδραστική εκπαίδευση
 Υποστήριξη από εξειδικευμένο προσωπικό καθ' όλη τη διάρκεια εφαρμογής του προγράμματος
 Κανένα από τα παραπάνω
 Άλλο _____

29. Αν υπήρχε δυσκολία παρακολούθησης ενός σεμιναρίου απαραίτητου για την εφαρμογή ενός καινοτόμου προγράμματος το οποίο επιθυμείτε να πραγματοποιήσετε, είσαστε σε θέση να βρείτε όλα τα απαραίτητα στοιχεία διαδικτυακά;

- Ναι Όχι

30. Εάν ναι, που θα αναζητούσατε πληροφορίες;

31. Αριθμήστε κατά σειρά σημαντικότητας, τις προϋποθέσεις που θεωρείτε απαραίτητες για την πιθανή συμμετοχή σας σε ένα καινοτόμο πρόγραμμα.

- Δυνατότητα επιλογής από εσάς τους ίδιους των καινοτόμων προγραμμάτων που θα επιθυμούσατε να εφαρμόσετε στην τάξη σας
 Συλλογική απόφαση από το Σύλλογο Διδασκόντων του είδους των προγραμμάτων που θα πραγματοποιηθούν κατά τη διάρκεια μιας σχολικής χρονιάς για όλες τις τάξεις
 Συλλογική απόφαση από τους διδάσκοντες στις ίδιες τάξεις του είδους των προγραμμάτων που θα πραγματοποιηθούν κατά τη διάρκεια μιας σχολικής χρονιάς
 Δυνατότητα μη συμμετοχής σας σε καινοτόμα προγράμματα
 Άλλο _____

32. Αιτιολογήστε την πρώτη σας επιλογή:

33. Έχετε τη γνώση και τις υποδομές να πραγματοποιήσετε ένα καινοτόμο πρόγραμμα που επιθυμείτε, το οποίο αφορά ολόκληρη τη Σχολική Μονάδα. Ωστόσο, οι συνάδελφοι σας, δεν μπορούν ή δεν θέλουν να συμμετέχουν σε αυτό. Θα αναλαμβάνετε να το υλοποιήσετε ατομικά, εάν αυτό ήταν εφικτό;

- Ναι Όχι

34. Στο επόμενο σχολικό έτος θα εφαρμόζατε πάλι μόνος κάποια καινοτομία, την οποία έχετε δουλέψει και ξέρετε τις δυσκολίες και τα αποτελέσματα που προκύπτουν;

- Ναι Όχι

35. Τι θα σας έκανε να χαρακτηρίσετε μια καινοτομία “αποτυχημένη”;

36. Η αποτυχία πάνω σε μία καινοτόμο προσπάθεια θα σας απέτρεπε από το να ξεκινήσετε μια καινούργια ιδέα στο ίδιο θέμα;

- Ναι Όχι

37. Πιστεύετε γενικά, ότι η εφαρμογή καινοτομιών γίνεται επιτυχημένα από τις σχολικές μονάδες;

- Ναι Όχι

38. Θα μπορούσατε να κρίνετε μία καινοτομία, αν είναι επιτυχημένη ή όχι, από την στιγμή που δεν υπάρχει κάποιο πρόγραμμα αξιολόγησης αυτής;

- Ναι Όχι

39. Πως αξιολογείτε τις καινοτομίες τις οποίες εσείς πραγματοποιείτε;

- Με τη χρήση κατάλληλου «φυλλαδίου-οδηγού»
 Με βάση την εμπειρία μου
 Με τη βοήθεια του διευθυντή του σχολείου και/ή συναδέλφων με προηγούμενη εμπειρία
 Άλλο _____

40. Η απόφαση σας να πραγματοποιήσετε κάποια καινοτομία που αφορά την τάξη σας θα επηρεαζόταν από τη στάση του/της διευθυντή/-τριας του σχολείου σας;

- Ναι Όχι

41. Πιστεύετε ότι θα επηρέαζε αυτή των συναδέλφων σας;

- Ναι Όχι

42. Ποιοι παράγοντες θα επηρέαζαν τη στάση σας απέναντι σε μία καινοτόμο ιδέα ενός συναδέλφου σας;

- Το προσωπικό σας ενδιαφέρον για το θέμα
 Τα οφέλη της εμπλοκής σας σε αυτή
 Η παιδαγωγική σας κατάρτιση
 Η διδακτική σας εμπειρία
 Η εμπειρία του συναδέλφου σας στο θέμα
 Άλλο _____

43. Μετά τη λήξη καινοτόμων προγραμμάτων/μεθόδων διδασκαλίας οι μαθητές ζητούν να υλοποιηθούν και άλλες καινοτομίες;

- Ναι Όχι Δεν εκφέρουν γνώμη

44. Η στάση των γονέων απέναντι στις καινοτομίες είναι γενικά:

- Θετική Αρνητική Ουδέτερη

45. Σε καινοτόμα προγράμματα με προαιρετική συμμετοχή γονέων, οι γονείς συμμετέχουν σε:

- Υψηλό ποσοστό
 Μέτριο ποσοστό
 Χαμηλό ποσοστό

46. Θα σας εμπόδιζε η αρνητική στάση κάποιων γονέων στο να πραγματοποιήσετε μια καινοτομία που θεωρείτε σημαντική;

Ναι

Όχι

Εξαρτάται από τον αριθμό των γονέων που διαφωνούν

47. Ένας γονέας συμμετέχει -εάν του ζητηθεί- στην πραγματοποίηση καινοτομιών όταν:

Έχει υψηλό μορφωτικό επίπεδο

Είναι χαμηλού μορφωτικού επιπέδου

Ανεξάρτητα με το μορφωτικό του επίπεδο